

LENGYEL JÓZSEF JÁNOS

FELTÁMADÁS BEREGSZÁSZON
MITRACSEK ÚR VISSZATÉR
Egy különös történet különleges folytatása

Kárpátaljai Magyar Könyvek
277.

Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: Dupka György

Megjelenését támogatta
a Nemzeti Kulturális Alap



Lektorálta: **Katzler Hilda**
Borítóterv: **Lengyel János és Kis Judit**

© Lengyel János, 2019
© Intermix Kiadó

Felelős szerkesztő: **Szemere Judit**
Tördelőszerkesztő: **Dupka Zsolt**

Készült a Shark Kft.-ben

ISBN 978-615-5757-08-2
ISSN 1022-0283

LENGYEL-JÓZSEF JÁNOS

FELTÁMADÁS BEREKSZÁSZON
MITRACSEK ÚR VISSZATÉR

*Egy különös történet különleges
folytatása*



INTERMIX KIADÓ

Ungvár – Budapest

2019

MITRACSEK-TÖRTÉNETEK

Köszönettel:

Katzler Hildának (Szombathely – Budapest)

Kázmér Gyöngyinek (Beregszász – Toronto)

Dr. Bacs Lajosnak (Visk – Budapest)

Bánki Évának (Budapest)

Varga Zoltánnak (Budapest)

Madár Jánosnak (Budapest)

Rétháti Györgynek (Budapest)

Gortvai Gábornak (Kincseshomok – Budapest)

ELŐSZÓ HELYETT

Mitracseket nem szeretik. Mitracseket annak a rendje és módja szerint eltemetik, mint az elvetélt perszónákat szokás. Sajnos, nem nőtt fel a szerephez, az írói vénával megáldott, a kenyerét Budapesten biztonsági őrként, szabadúszó újságíróként kereső megalkotójának elvárásaihoz, és idővel rémálommmá vált. Sohasem volt és lesz könnyű képzeletbeli hasonmásnak lenni! Olyannyira, hogy nem érdemes érte feltámadni, és rögvest bíróságra rohanni az azonali újrahaznosítás igényével. Vagy mégis?

Mitracsek senkit nem szeret, magát se. Ha kicsit is szeretné, nem félbemaradt létezéséről szólna a fáma és, többé-kevésbé, Lengyel János jelen kötete. Író-olvasó találkozóra invitáló plakátokon szerepelne a fényképe és a neve, na, meg a levél- és e-mailcíme, mobilszáma, hogy női olvasói ne érezhessék hamvába holttnak, reménytelennek a nagy író irányában tanúsított vonzalmukat, se Bivalymocsoládon, se Beregszászon.

Kérem: újságírónak, történésznek, írónak lenni Beregszászon sem utolsó dolog. Ünnepnapokon, kis szerencsével, akár féltucatnyian is visszaköszönnek a város híres szülöttjének, ha van ideje és türelme oda-vissza sétálgatni a placcon. Vagyis, ha nem tér be minden útjába eső bárba a boldogoknak és a boldogtalanoknak észt osztani, és számolatlanul a korsó söröket. Bár, az utóbbi esetben, túl azon, hogy a kocsmárosok a nevét imába foglalják, úgy éjféltajt felállhat egy hordóra, és rajongótábort verbuválhat belőlük magának. Mi másért lenne érdemes ügyvédet fogadni Mitracseknek, fellármázni a szakszervezetet, félreveretni a harangokat, ha nem ezért? Egyvalamit azonban nem tehet meg, bármennyire is szeretné, nem bújhat nemzője bőrébe, nem lehet ő Lengyel János. Nem lehet egyszer itthon, máskor otthon, nincs Beregszászon hátrahagyott múltja, és a Kárpátalján hovatóvább népbetegséggé váló neurózisban sem szenved, amit, kiötlőjét követve, folytonos önigazolással és a valóság olykor túlhajtott ironizálásával kellene purgálnia. Mint ahogy a szorongást kiváltó okok sokismeretlenes egyenletének megoldási kulcsa is hiányzik szerepszemélyiségi repertoárjából.

Mitracsek azért lett Mitracsek, hogy ne a külső valóság határozza meg.

Mitracsek úr monológja ide, Mitracsek monológja oda, kár érte, és ezt az olvasók is sajnálni fogják, hogy a mitracseki szál a kötet második felére elsorvad, úrt hagy maga után, amit a szerző nevetetésre törekvő nosztalgizással próbál több-kevesebb sikerrel kitölteni.

Bartha Gusztáv

*

Sosem bíztam azokban, akik könyveket írnak, vagy könyveket olvasnak.

Mr. Mabbutt

PAMFLET A JELENBEN

„Akkor is gyötrelmes ez a folyamatos alávettetés – a hatalmasabb világerők agresszív és kegyetlen fogaskerekei közötti felőrlődés –, ha satirikus, maró öngúny kíséri a csavargó, az utazó, a szegényen és hontalanul bolyongó, a reménykedő, a megalázkodó, az önlefokozó vagy akár az irodalmat mégis művelni próbáló kárpátaljai és magyar félemberek morbid erőfeszítéseit, „mitracseki” magatartáskísérleteit.”

Idézet Bertha Zoltán irodalomtörténésztől

*

„– Ez érdekes probléma, Somogyi elvtárs. (...) Na, csak folytassa. Hol hagytuk abba?

– Az anyanyelv és a nemzetiség problémájánál.

– Igen, igen. Ez érdekes helyi jelenség. Persze, nem általános. Egyes papák és mamák abban a tévhitben ringatják magukat, hogy csemetéik nagyobb karriert csinálnak, ha nem magyar iskolába adják őket, hanem oroszba...”

Részlet Kovács Vilmos Holnap is élünk című regényéből

KONOK ÁBRÁNDOZÓ

E föld fia vagyok,
Gyermeke e tájnak,
Néma siratója
Elveszett Hazának.

Kárhozott ivadéka
Büszke, szép Turulnak
Árva magyar vérnek,
Elfeledt Hadúrnak.

Kékbe vágó bércek
Ósi magyar táján,
Palesztinná lettem
A Kárpátok alján.

AZ ELEJTETT FONÁL FELSZEDÉSE

Ha meghalok, azt nem egykönnyen fogom kiheverni.

Michael Garibaldi

„– Tőlem nem szabadultok meg soha! Kísérteni fogok mindörökké!

Kiszállt abból a roskatag vonatból, amelynek zötykölődésénél a boldogság és a bánat keveréke hullott a nyakába a csomagtartóról. Hosszasan keresgélte, de a boldogságnak csak törött cserepeit találta meg.

Mitracsek úr utolsó szava: Meghalok!

Egész életén át várta a megváltást. Sorsa megváltását. Megváltást a szellemi kilátástalanságból, az anyagi nyomorból, a kongó ürességből, ami létét övezte, s fokozatosan beszívárgott szervezetébe, átítatva minden porcikáját. A szemétdomb tetején is arról álmodott, hogy egyszer ő is kikaparja a mesés kincset. Ha nem is gyémánt félkrajcárt, de legalább egy garast. A legnagyobb kincset mindvégig ott hordozta magában, de a felismeréshez sosem jutott el.

Itt nyugszik Mitracsek úr, a papíros legalján. Élt és remélt. Élt? Majd eldöntik mások. Nekem dolgom van. Sírokat ások.

*

– Na, kérem alássan, tisztelt ügyvéd úr, a szóban forgó személy, aki nagyképpen ironikusan nevezi magát, így fejezi be a könyvet, ami rólam, az életemről, de leginkább a baklövéseimről és dicstelen halálomról szól. Ami persze kizárólag az ő beteg elméjének végterméke, hangsúlyozom: végterméke. Ez egy valódi ponyva, fércmű, összekapart szöveghalmaz, egyenesen lejárató iromány. Felfogni sem tudom, hogy a méltán hírneves debreceni irodalomtörténész hogyan írhatott hozzá előszót. Eh, hagyjuk is! Gondolom, az ügyvéd úr részletesen átolvasta a szöveget. Hogy megkönnyítsem a dolgát, külön aláhúztam az általam leginkább nehezményezett részeket. Megjegyzem, a

nevemet ugyan felhasználja ez a toll-hajhász, de ha a tekintetes úr belenéz a tartalomjegyzékbe, láthatja, hogy a könyv töredék része szól rólam. Ezt Cs. L.¹ kinevezett kritikus, főiskolai tanár is megjegyezte egyik írásában. Akkor hogy is van ez? Voltaképpen én lennék a főszereplő. Erre mi van? Na, látja, kérem, ez még a legenyhébb dolog, amit elmondhatok erről a billentyű-be-tyárról.

– Láttam, beleolvastam a könyvbe, átfutottam az aláhúzott részeket.

– Kérem, olvassa el a rólam szóló szöveget, meglátja mennyi rágalmat és mocskot szór rám ez a... – a nevét sem vagyok hajlandó kimondani. És még ő nevezi, neveztetni magát írónak és még költőnek is. Hja, persze, a kritikát meg nem olvassa el, mert hát neki saját koncepciója van. Majd ítéljen az utókor! Csak azt a véleményt fogadja el, ami jó színben tünteti fel a személyét és a műveit. Az én véleményemet úgy söpri le az asztalról, mint egykor Árpád Szvatoplukot a Kárpát-medencéből. Konokságát valami zavaros, nemesi származással magyarázza. Ugyan már, kérem, nemesnek születni kell. Nem?

– Úgy vélem, ezzel már tudunk valamit kezdeni.

– Na, látja, kérem! Ez az. Olvassa csak el! 2013-ban jelentette meg az a lágerkutató, templomépítő vagy micsoda. Tettestárs, bűnsegéd, én mondom. Az is lengyel. Valami tölgy, de már megírták a tölgyek alkonyát. Az is (bő) kénye-kedvére írogat mindenfélét. Beperelem az egész bagázst, addig éljek is! Európa–Ház, meg karaván, de sehol egy teve. Meg koccintgatás a könyvtárban, még egy wc sincsen, kérem. Borzalom, ivótábor, hajnalban meg lavór. Másnap meg jön a barkochba, hogy kiderüljön, tegnap mit vittek végbe. Hát ezek az értelmiségiek?

– Már megbocsásson, uram, de ahogy az idézetet olvasom, ön jogilag halt, meghalt. A megalkotója még sírfeliratot is fabrikált önnek. Ebből kifolyólag jogilag nehéz helyzetben van. Nem ártana előállítani az íróra valló terhelő tanúkat, továbbá azt ajánlom, hogy keressen befolyásos támogatókat irodalmi, illetve birodalmi berkekben.

– Na, látja, az nem lesz nehéz. Már össze is állítottam egy listát, alkoholistát, és egyre csak nő, ahogy eszembe jutnak L. J. (meg)viselt dolgai. Elfelejtette őkelme, hogy mint teremtménye, szinte nyitott könyv a számomra. Ez

¹ A történetben szereplő írókat, kritikusokat, irodalomtörténészeket, kiadókat stb. – mindannyiunk jól felfogott érdekében vagy inkább érdekemben – csak nevük kezdőbetűivel jelzem vagy csak utalok rájuk. Persze, amilyen következetlen vagyok, természetesen, ezt sem tartom be mindig. A bennfentesek és a jól értesültek amúgy is tudják, hogy Csordás Lászlóról, a KVIT elnökéről van szó.

is milyen elmés mondat volt, ugye?² Akkor mi lesz, ügyvéd úr, elvállalja az ügyemet?

– Nos, mi tagadás, a története felkeltette az érdeklődésemet, nem mindennapi eset, ellenben szükségem van még néhány napra, hogy átolvassam az anyagot, és eldöntsem, érdemes-e egyáltalán belevágnom. De előre figyelmeztetem, hogy nem lesz olcsó, én egy közismert, sikeres ügyvédi irodát vezetek. Ráadásul, az előzetes felmérések azt mutatják, hogy az ön írója nem igazán vagyonos ember. Alig van mit elperelni tőle. Így is megéri önnek, hogy elindítson egy költséges és hosszadalmas pert?

– Természetesen. Nem is az anyagiakért teszem. Számomra a pénz nem sokat jelent. Tulajdonképpen megvetem ezt az emberi hívságot. Az a firkász a becsületesembe gázolt, az önérzetemet sértette meg, ezért fizetnie kell! Minden eszközzel azon leszek, hogy tönkretégyem, hogy végleg kicsináljam, ha nem ad nekem elégtételt. Tiszta vizet kell önteni a pohárba, hogy tisztára moshasam a nevemet.

– És mégis, mi lenne az, ami elégtételt okozna önnek?

– Mondjuk, kezdetnek egy olyan könyv, aminek nemcsak a címe, de az igazi főszereplője is én vagyok. Mert hát én csináltam belőle ismert író. Általam jutott be kishazánk irodalmi táborába. Ott pózolhatott a legnagyobbak között az Ünnepi Könyvhéten is. Nemegetszer. Az arc-könyvön számos olvasó kérte tőle, hogy érdemeimre való tekintettel, kegyelmezzen meg nekem, adjon egy új esélyt.

– Valóban. Amíg ön nem állított be hozzám ezzel a könyvvel, a nevét sem hallottam az illető úrnak. Lengyel József, Lengyel Tamás, Lengyel Menyhért igen, de ki az a Lengyel János?

– Megkérem a mélyen tisztelt ügyvéd urat, hogy a jövőben a jelenlétemben ne illesse úr megszólítással ezt a hársfa-poétát!

– Talán fűzfa, nem?

– Mindegy, fa mindkettő, mondhatnám, tréfa, csak rossz vicc, hogy irodalmárnak meri nevezni magát. Még a műfajok mivoltával sincs tisztában. Az elkészült irományait, (f)élcműveit olyan nevekkal becézi, mint novellisztikus misztifikáció vagy neopamflet. Olyan ez, mint a falábú futballista, bár olyat még sosem láttam. Egykori mentora is megírta neki, ha megfeszíti magát a próza andráskeresztjén, akkor sem lesz képes írni egy igazi novellát.

– Jöjjön vissza egy hét múlva, aztán meglátjuk, mit tehetek az ön ügyében!

² Hát persze, hogy igen – válaszolta önmagának Mitracsék.

Az ötvenes évei közepén járó, túlsúlyos ügyvéd most megnyomott egy gombot az asztalán, és bekérte a titkárnőjét. A csinos szőke illedelmesen kikísérte Mitracsek urat a tágas irodából, aki dacosan felvetette a fejét, miután szemét végigfuttatta a kívánatos domborulatokon, majd távozott. Az ügyvéd sokatmondóan nézett utána, majd megrázta a fejét, és a számítógépe képernyőjére meredt. Másnap fontos tárgyalása lesz, egy tisztas üzletembert vádolnak sikkasztással, pénzmosással és zsarolással. A vádak természetesen hamisak, csak egy nyeszlett, senkiházi ügyész próbálkozik karriert építeni. Ugyan, kérem, ő már akkor nagy ügyeket nyert meg, amikor ez a tejfelesszájú még a középiskola padjaiban merengett azon, melyik fruska bugyijába jusson be. Újra eszébe jutott az iménti látogatója. Hány éves lehet ez a fickó? Bárhoggy is törte a fejét, nem tudott rájönni, hogy egyáltalán miért is állt szóba ezzel a kreatúrával. Máskor az ilyen alakok nem jutnak tovább ügyvédboj-tárjain, vagy még időpontot sem kapnak. De ki is ajánlotta be nála? Keresni kezdett a papírjai között, mígnem elővett egy nagyobb borítékot, a feladó: Nyílt Társadalomért Alapítvány.

ELMÉLKEDÉS BUDAPESTEN

Minden hosszú út az első lépéssel kezdődik.

Kínai közmondás

Mitracsek ez idő alatt feldúltan lépkedett a Nagykörút forgatagában. Elméje távol járt, mint közel-keleti migráns, úgy hagyta magára hazáját, Mitracsek koponyáját. Még mindig viaskodott benne a két álláspont, még nem hozta meg végleges döntését. Kételyek munkálkodtak elméjében, egy patás angyal minduntalan kifogásokat, pozitív élményeket hozott fel az író érdekében.

– Helló, szia, szabad egy pillanatra? – szólította meg egy mosolygós arcú hölgy, aki a Krisna-tudatú hívők jellegzetes ruháját viselte. Bár az összehatást némileg rontotta a lábán lévő lila-fehér Nike sportcipő. Semmi sem lehet tökéletes, amikor semmi sem az. A semmi is az élet velejárója, olyan dolog, amiben Mitracsek is dúskálhatott. Közel már a nyilvános nirvána. Amíg az énekes golyót nem röpt a koponyájába. Kopott nyája pedig vörös szemekkel szívja a füvet, mialatt rongyosra hallgatja CD-it.

– Hagyjon békén ezzel a szent maszlaggal – mordult rá a nőre Mitracsek, és folytatta útját. A kapualjban ülő, jobb kezét kérőn maga elé tartó idős férfi láttán bosszúsan kapta el a fejét.

– Mindenki az én pénzemre pályázik – gondolta. Aztán villámként hasított agyába a felismerés: tulajdonképpen nincs is saját jövedelme, tehát adót sem fizetett soha. Jogi értelemben véve, merthogy azért az író mindig gondoskodott a megélhetéséről. Legalábbis amíg élt, amíg életben tartotta. De hogy is volt ez? Hirtelen megfájdult a feje, amikor megpróbálta nyomon követni az imént útjára engedett gondolatot. Ám az olyan gyorsan távolodott, hogy Mitracsek lemondott a további üldözéséről. De miért is üldözte volna, inkább magát érezte üldözöttnek, számkivetettnek. Igen, az író kivetette őt a nagy irodalmi sztyeppe legszélére, sőt, száműzte a bogáncsos sötét sűrűségbe.

A pályaudvar előtt nagy tömeg és hangzavar fogadta. Sötét arcú emberek okozták a közép-európai zűrzavart, valóságos lingua babelica vette birtokba a környéket. Egy csapásra közel lett a Keleti. Persze, ilyen nem létezik, ezt is csak Mitracsek találta ki, hiszen annak idején az íróval irodalmi és nyelvi előadásokon is részt vett. Az egyetemen. Nem is egyen, az egyent sosem szerette. Inkább az egyént, aki ő és nem más. Főként nem az író, akit ő vonakodva szólít így, de hát valahogy definiálnia kell azt az egyént, akit minden rossz okozójának tart. Ám, ettől függetlenül, az író jelenti számára a kezdetet, a megvalósulást is. Érezte, hogy a meghasonulás áporodott lehelete az arcába csap. Így érezheti magát a hitét veszített ember, aki szembekerül teremtőjével. Még azt is megkérdőjelezi, hogy létezik. Létéhségét tehetetlen dühvel párosítja, hogy így keljen ki önmagából mások ellen.

Ahogy a körút kanyarodik, térjünk mi is vissza hősünkhöz, aki (természetesen) egy kopott kocsmá előtt állt meg. Ismerős hely, szag, arcok, érzés. Belépett, a teremben az ilyen egységekre jellemző kép fogadta, vagyis a falakon nem voltak képek, csak néhány régi plakát meg lapos televíziók. LCD, sms, gps, abc, dns, hrs, eu, oecd, tbc stb. A fene essen ebbe a sok rövidítésbe! Szóval, egyikén focit, másikon teniszt közvetítettek. Novak Djokovics próbálta népszerűségi párvialban legyőzni Lionel Messit. Adózzunk a futball oltárán. A pult mögött mosolygó hölgy várakozón nézett rá, mármint az érkezőre, és nem Djokovicsra, mert az ő mérkőzése Budapesttől messzi zajlott. A sarokban egy férfi portugál szappanoperát nézett a táblagépén, főszerepben Ronaldo. A pultos már benne volt a korban, de a fáradtság málló vakolata mögül még itt-ott előkandikált egykori szépsége. De volt, akinek még ma is gyönyörűnek tetszett: a pult végében, pohártól kividult arccal, fátyolos szem-pár figyelte a jókedvszérum angyalainak eme istennőjét.

– Mit adhatok, uram? – mondta volna, ha Mitracsek egy jobb helyre lépett volna be, de nem.

– Szia, mit kérsz?

– Igazságot.

– Sajnos, azzal nem szolgálhatok, de ha gondolod, elmondhatod, mi bánt! Meghallgatom, most úgyszincs nagy forgalom, és hidd el, van már ebben gyakorlatom. Az évek során képzett pszichológus lettem a pult mögött, ha lenne hozzá időm, több könyvet is megírnék. Biztos besztszeller lenne, ez már tuti igaz. A címe lehetne, mondjuk, *Nő a pult mögött*.

– Ne beszéljen nekem itt írókról! – fortyant fel Mitracsek. Inkább adjon egy üveg Ászokot!

– Azonnal – szólt a pultos. – Úgy látom, itt nagy a baj, ha ennyire feldúlt az úr.

A nő szemében egy pillanatra kigyulladt a bosszúság-jelző, de rutinos mozdulattal nyitotta és tette a pultra a sörös üveget.

– Elnézést kérek, kissé elragadtattam magam! Csak eszembe jutott valami – azzal Mitracsek elvette a sört, és belekezdett a történetébe.

A pultos nőt láthatóan érdekelte a téma, ez most más volt, mint a naponta százszor hallott tucattörténetek.

A bejárattól jobbra eső asztalnál egy szőke negyvenes kavargatta a kávéját. Előtte papírköteg, némelyik hollandul volt írva, de ezt rajta kívül csak a narrátor tudja, mert a kocsmá közönsége nem igazán volt járatos a batáviai vagy a zeelandi dialektusban. Bár az igaz, hogy egy másik asztalnál egy szemüveges férfi spanyolországi élményeit esetelte az ősz hajú nyelvésznek, aki fogékony volt minden újra, minden egzotikusra. Általában fiatalabb barátjával szokott betérni az ivóba eszmét cserélni, de ezúttal nem volt vele, mivel az éppen ezt a történetet meséli. De térjünk inkább vissza a szőkéhez! Gondterhelten kortyolt bele a kávéjába, és belekezdett egy újabb feljelentés megírásába. Évek óta próbálja perbe fogni elrontott életét, de a múltat nem lehet visszahozni. Ezt már az a férfi mondta – ha lehet így megszólítani –, aki éppen most lépett be a kocsmába. Kopottas öltözetű, zsíros hajú, elhízott, pedig még fiatalnak látszik. Patkányforma fejéből ravasz szemekkel méri fel a helyiséget. A pultnál ülő Mitracseken megakadt a tekintete. Ismerősnek tűnt neki, de nem ugrott be, honnét. Biztosan innét – gondolta, aztán leült a nővel szemben, aki egy szál cigit kért tőle. Szokása volt. Miután átvette a bűz-rudacskát, mindketten kiléptek az utcára. A szőke, miközben öngyújtót vett ki a zsebéből, elszórt néhány búzaszemet. Szemet szemért – de ezt már Mitracsek sem érti.

A pultos közben érdeklődve hallgatta Mitracseket, olykor hümmögött vagy a fejét csóválta.

– Hát igen, van ez így. Ilyen az élet – azzal rutinosan felbontotta a harmadik üveget, és a maga elé révedő férfi elé tolta. Mitracsekből pedig elapadhatatlanul ömlött a szó. Kezdetben még rendezetten adta elő történetét, de később, talán az elfogyasztott söröknek köszönhetően, csapongóvá vált.

– Mondja már meg, hogy is hívják a maga íróját? Lehet, hogy még ismerem is. Szoktam én olvasni. Meg erdélyiek is szoktak ide bejárni. A Laci is szabadkai.

Mitracseknek fel sem tűnt, hogy a nő átváltott magázásra, hiszen ez az alak nem akárki fia. Mármint, hogy ő.

– Beregszász Kárpátalján van – fortyant fel Mitracsek, azzal kiitta az utolsó kortyot, majd elköszönt a meglepett hölgytől.

A kocsmát elhagyva a körút zajába lépett, a villamos dübörgése fájón hasított a fülébe. Lelki szemei előtt egy keleti, igencsak közel, mondhatni közelebbi keleti kisváros utcái bontakoztak ki. Elindult a folyó felé, útját egy hajléktalan tekintete kísérte. Alakja ismerősnek tűnt. Nagyot kortyolt a műanyag palack tartalmából, mikor újra a hídra nézett, a férfit már nem látta. Mintha elpárolgott volna. Elismerően pillantott a palackra, majd újra meghúzta.

KISVÁROSI ASZTALTÁRSASÁG

A siker súlyát nem autogramban mérik.

Lengyel János

A kisváros a nyári hőségtől szenvedett, mármint nem a város maga, az épületek, utcák, terek, hanem a lakosság, az emberek, azaz a település lelke. Mielőtt folytatnám a történetet, le kell szögezнем, azaz félre téve az asztalosmunkát, ki kell jelentenem, hogy ez a kisváros nem azonos Beregszásszal. Egykori mentorom, ki fattyat írt a Sátánnak, azt tanácsolta, hogy ne nevezzem meg konkrétan a történetemben szereplő településeket, hogy az olvasók ne tudják helyhez kötni a mesét. Én is azt vallom, hogy sem a történetet, sem a szereplőit nem szabad röghöz kötni, hagyni kell szabadon szárnyalni. Ennek most mégis ellentmondok. Nos, hát köztudottan önféjű ember vagyok, én úgy szoktam mondani, szélessávú autonóm személyiség, ezért inkább a saját elképzeléseimet követem. Legalábbis megpróbálom. De egy biztos, nem Szilason történt, már csak azért sem, mert az egy falu. Patakja Budapest határában folyik, Káposztásmegyer és Dunakeszi között. Nem messze egy raktártelep portásbódéjától, ahol kövérkés, középkorú fiatalember hallgatja örömmel, hogy Babos Tímea párosban megnyerte az Austral Opent, a magyar gyorskorcsolya-váltó olimpiai bajnok lett, a női junior kézilabda-válogatott pedig világbajnok. Csak a focival vannak gondok minduntalan. Puskás Öcsi kései utódai vannak híján annak örökségével. Ekkor az andorrai gázóra-leolvasó a magyar kapuba jutatta a labdát, történelmi vereség, nagy pukkanás, és a kistévé képernyője, más néven *ukránja*, darabjaira hullott.

De térjünk inkább vissza Berohovébe, ahogy mostanság csúfolják szlavofilatelisták és névlistázó béketeremtők. A sörkert a város szélén volt, és még ma is ott van, az elfekvő parcellák közelében. Korábban piactér volt itt, majd a helyközi autóbusz-közlekedés városi gócpontjaként működött, mármint a tér, ahol állt. Olykor vándorcirkuszok verik fel itt a sátraikat, ám a város lakossága ettől függetlenül is láthatott éppen elég állatot. Volt már itt

éjszakai fáklyás menet, álarcos busójárás füstbombákkal, meg egyéb látványosságok.

A tér szélén lévő vendéglátóipari egység teraszán kis társaság hűsölt. Egy körbeforgó ventilátor hideg vízpárát permetezett a vendégekre, de a cseppek azonnal elhaltak, mihelyt a forró testekre hullottak. A pavilon ponyvája némi menedéket adott az izzó égitest tekintete elől.

Átellenben, a kenyeres bolt előtt emberek álltak sorban. Egyre drágább az élet és kevesebb a pénz. Már nem csupán a kopott külsejű polgároknak okoz nehézséget *összekopijkázní*³ az életre valót. Túlélni mindenáron. Voltaképpen az ember élél teán és margarinos kenyéren is, ha mást nem tud megfizetni. Aki egész életében nyomorgott, kevésbé zúgolódik, hiszen nincs összehasonlítási alapja, de aki már megtapasztalta, mi az élet, a valódi, a nagybetűs, vagy legalább érezte annak fuvallatát, az bizony nehezen viseli a nyomort, a nélkülözést, a sivárságot, amit magával hoz.

Az élet szűrkeségét a hatóságok festékekkel próbálták eltüntetni. Ha már a valóság komor, legalább a látszat legyen színes. Buzgó *önnép-keresők*, festéket nem kímélve, mázolták a kisváros gúnyját az IKEA színeire. Mindenhol kétszínű zászlók lobogtak, büszkeséget erőltetve a kétszínű arcokra, hogy mások el ne felejtsek – kétszínű világban élnek, ahol jaj a színesebbeknek. A trikolor már-már tiltottá vált, ha nyíltan ezt még nem is mondták ki. Vagy mégis? Ahogy a kanadai pedagógus mondta: „*legfőbb cél a beolvasztás*”. Anno ennek esett áldozatául a korábban a város főterén álldogáló szobor-Lenin is. Öreg-a-punk egy éjjel lelépett a történelem talapzatáról, miután a Soros, elnézést, nem, ezúttal nem ő, tehát a Sors levette a színről az általa írt darabot. Rossz nyelvek szerint, az az egy darab is, ami közben elkészült, már az elején szétforgácsolódott. Szar ügy, meg sem várták, hogy borrá nemesedjen, kommunában vedelték a must.

Néhány éve, amikor a keleti tűzvész kirobbant a főváros főutcáján és főterén, sötét alakok vonultak fáklyás menetben, hogy tudassák a honszerző utódokkal, ki az úr a vámnál, ki viseli a bocskort e vidéken. Olyan demokrácia szakadt a territóriumra, amitől még a legelszántabb humán-fundamentalista, liberál-fasiszta éltapsoló is megnyalja a szája szélét.

A terasz árnyékában ismert társaság múlatta az időt. Legalábbis a város lakossága többségüket jól ismerte, és így van ezzel a narrátor is.

– Ez a hőség már kibírhatatlan. Nem segít más, csak a hideg sör – mondta az alacsony, vézna férfi, aztán nagyot kortyolt a hús nedűből. A magas korsó

³ A kopijka a hrivnya váltópénze

oldalán cirill betűkkel írták fel Közép-Európa egyik hódító szláv népe közismert maláta-produkciójának nevét. Mikor piacra dobták, még nem volt gond a minőséggel, de időközben ez a sörmárka is az ország sorsára jutott. Édes élet, hogy a Roshen⁴ egye meg!

A többiek követték példáját. Vontatottan folyt a társalgás, mintha a hőség a szavakat is lelassította volna. *(Na, tessék, nem elég, hogy a történet vontatott, még a társalgás is az – szólt közbe Mitracsek úr. Már megint. Sajnos, nem utoljára.)*

– Írtál mostanában valami újat? – fordult a molett szőke nő a Petőfi kinézetű férfihoz, aki a korsót az asztalra téve a habok tetején egyensúlyozó keresztrímet fedezett fel. Ugyanis fő- és mellékfoglalkozásban költő volt, emellett pedig önsorsrontó kisiparos.

– Tényleg, mostanában nem olvastam tőled semmit – szólalt meg az idősebb nő, mármint a vézna költőtől és az imént megszólalt szökétől idősebb, akit az imént Juditként szólított meg a pavilon előtt elhaladó sárgaruhás hölgy. Előtte néhány hetilap hevert az asztalon. *Egyedi Hírlap* állt a fejlécen.

A megszólított újra megemelte a korsót, majd halkán megszólalt:

– Talán.

– De tényleg, jó lenne, ha végre újra az írással foglalkoznál inkább – mondta Judit.

A vézna férfi sokatmondóan tekintett a szerkesztőre, de bosszúsága nem tartott sokáig, máris oldotta az újabb korty sör. A többiek is megemelték korsójukat, hiszen annyira kínálta magát a hideg ital. Így már kvittek voltak.

A sarkon a főútról gyászkocsi kanyarodott le, nyomában gyásznép, menetoszlopba tömörülve, mozdulatlan tetem a gyászágyon. Több mint félévszázada a térségből számos ilyen menet indult el kelet felé. Akkor a képzeletbeli gyászkocsi az emberek mögött haladt, a batárján maga a Halál ült, korbáccsal noszogatta túlvilági paripáit. A gyászolók nem tudhatták, hogy saját temetésükre igyekeznek, és soha nem térnek többé vissza erről a háromnapos útról. *A dáváj, dáváj* nem változott, csak a körítés.

– Kit temetnek? – kérdezte a vörös hajú, urbánus kinézetű, idősebb hölgy. Ő eddig nem szólalt meg, csendben hallgatta, miről beszélnek a többiek. Irodalomról, újságírásról, kisebbségi sorsról folyt a diskurzus. Na, meg a sör.

– Nem tudom, nem hallottam semmit – válaszolt a molett szőke.

– A fenébe, el is felejtettem – csattant fel Judit –, ma van Mitracsek úr temetése. – Gyuri még körlevelet is küldött, hogy, aki tud, menjen!

⁴ Ukrán csokoládémárka. Jobban írva, az ukrán csokoládé márka.

– Nem hallottam, egy hónapja nem ültem a gép elé – mondta a vézna férfi.
– Ki az a Mitracsek úr? – kérdezte a göndör hajú, fiatal nő, aki éppen a menetnek háttal ült, bal kezében nívós hetilap.

– Te nem ismered Mitracseket? Helyi celeb, elég hírhedt figura a városban. Sőt, még Budapesten is ismerik egyesek.

– A Lengyi cimbije – tette hozzá a Petőfit idéző.

– Mi is készültünk – szólalt meg most a hosszú hajú férfi, aki megérkezésük óta mélyen hallgatott, csak szerelmes pillantásokat váltott asszonyával, aki balján ült. Világos pólóján az ismert zöld mesefigura pózolt, kezében kobozt tartva. A háromágú szigonyt már korábban elkobozta az IMF, a kamatok fejében. Mert már az egész országban érezhető volt a kamatláb szaga, különösen így a nyár derekán.

– Nem tudom, talán illene nekünk is elmenni, nem gondoljátok? – fordult kérdésével a társasághoz a túlsúlyos férfi, aki most tért vissza az asztalhoz, kritikus pillantást vetve a többiekre. Nem kétséges, valóban kritikus helyzet volt, a közösség egyik szereplőjét éppen most temetik, miközben az irodalmárok eme csoportja sörözéssel mulatja az idejét. Mindenkinék ez jutott az eszébe.

– Várd csak ki a végét, esztelen firkaász, majd meglátod, hogy ezért bosszúból mit kapsz a fejedre! Hát elfelejtetted már a nap verse sztorit? – szólalt meg újra Mitracsek úr teljesen életszerűtlenül.

Ez most valóban így volt, mert a háttérben éppen az ő temetési menete haladt el a kistérség sörözgető irodalmi celebjei mellett. De ez még nem volt elég, elővette tabletjét, és kikereste az említett szöveget, majd hangosan, hogy az anyaországi olvasók is jól hallhassák, idézett is a szövegből: *„Lengyel indulatos merengésének képrendszere felületes olvasásra komplexnek tűnik. Első átfutásra nekem a világirodalom egyik legszebb szerelmes verse, Baudelaire-től, az Egy dög ugrott be. De ha közelebbről megnézzük a szöveget, látni fogjuk: az effajta merengés hamisítatlan megalománia. A szöveg felütése – a kedves és az őt ábrázoló rég megsárgult fotó közötti metonimikus viszony említése – egyszerűen ordító közhely, amely a popzenék szövegeitől a melodramákon át a giccses háborús filmekig ömlik ránk ma is szakadatlanul.”*

– Befejezted? Most nem ez következik. Mindig jár a szád, hogy a rólad szóló történetekben tulajdonképpen keveset foglalkozom veled, erre tessék, amikor te vagy a szöveg középpontjában, hirtelen eltereled a szót, és velem kezdesz foglalkozni. A fullánkajaidat hagyd meg későbbre, amikor majd a per

menetét ismertetem! Megegyeztünk? Különben meg, mit jártatod a szádat? Ha nem vetted volna észre, a verset olvasva Baudelaire jutott az eszébe!

– Jól van már! Nem tudtam kihagyni ezt a ziccert. De azért még folytathatnám, mondjuk *Délszláv* Attila kritikájával, amit a második kötetéről írt 2007-ben: „*A kisebbségi írásmód sajátosságaitól eltekintve a modernség (posztmodernség) jegyei (is) kellene hogy alakítsák a szövegeit. Természetesen ez nem elvárás, ugyanakkor egy már évek óta az anyaországban élő alkotó esetében felmerül a kérdés: hogyan is lesz ebből kárpátaljai-kisebbségi kötet? Hogyan jelenik meg a visszatekintés az írásokban, milyen torzulások mennek végbe az átélt történetek újragondolásakor/leírásakor? Ez az írói helyzet posztmodern narratívát hoz létre anélkül, hogy az tudatos lenne. A megélt dolgok közlése több okból válhat fontossá. Lengyel János esetében nem kifejezetten szépirói teljesítménye, hanem a prózájában megjelenő hatásmechanizmusok lehetnek érdekesek.*”

– Na, látom, hogy csak kötöd az ebet a karóhoz, aki viszont nem engedi el a megragadott csontot. Tudod mit, ám legyen! Alább külön fejezetet szentelek majd a kritikának, ahol nyugodtan kifejtheted a véleményed te is, ráadásul én is szóhoz juthatok. Rendben van ez így? Kielégíti majd a vitaéhségedet?

– Igen, hát persze.

A gyászhintó egyszer csak megállt, a kocsis leugrott a bakról, egy vödörrel a kezében besétált a sörkertbe, aztán miközben a lovak mohón itták a friss vizet, bizony ő is legurított egy korsóval. No, nem a vízből. A gyászolók nemetésüknek adtak hangot, de hát ez a korlátlan lehetőségek országa. Itt minden megtörténhet, még az is, ami nem, és meg is vagy mégis. Szóval, sokszor meg is történik. A megalakulása óta eltelt hosszú évtizedek alatt nem egy lehetetlenségi törvény dőlt már meg mesterségesen előidézett határai között.

– Ő biztosan nem bálná. Ha tehetné, most itt ülne velünk, hogy régi történeteket mesélve elevenítsük fel barátságunk megkopott fényét. Jó pajtás volt, vagy ő, vagy az írója. Sokszor a kettő ugyanazt takarja. Hát akkor igyunk az emlékére – szólt a vézna férfi, és fenéki üritette a korsót, amit az imént tett elé a pincérő.

Mindenki ivott, ha nem is Mitracsek emlékére, de a szomjúság előidézte kényszer most a kegyelet köntösébe bújhatott, hogy aztán gyorsan ki is vetközzön belőle, mert a nyári hőség csak nem akart szünni.

MITRACSEK ÚR TEMETÉSE⁵

*Amíg a reményt átadjuk a következő nemzedéknek,
mi magunk is halhatatlanok leszünk.*

Mária, anime-szereplő

A gyászmenet lassan, de biztosan – mondhatnám, de ebben az esetben inkább leírom, mert a szó elszáll, de a sírás marad, ha már temetésen vagyunk. Szóval elidőztek kicsit a sörkert mellett, aztán indultak tovább, miután a halálhajtó kielégítően oltotta lovai és önmaga szomját. A gyászkocsin nem látszott a koporsó, teljesen beborították a koszorúk. Néhány rövid- és halott-látó meg is kérdőjelezte, hogy a virágok alatt van-e egyáltalán tetem. Hát akkor most őket is tetemre hívom. A menet élén fontos emberek haladtak, a napsütésben komor délibábnak tetszetek a fekete öltönyös alakok. Itt is érvényesült a társadalmi és egyéb rangsor, amit ókori hajósnepek hierarchiának neveztek el. Vajon őket is ilyen sorrendben szólítja majd színe elé a Végső Elszámoltató? Egyszer egy kulturális rendezvényen kishazánk ügyeletes mindenese úgy konferálta fel az est szereplőit, hogy elhalálozási sorrendben fogja őket bemutatni. Ezt nem mindegyikük vette poénra. Isten mentsen meg attól az embertől, akinek nincs humora.

Szóval, a forróság dacára tekintélyes emberekből álló tekintélyes tömeg kísérte végső útjára a vén papírszőkevényt. A kritikus tömeg. Egyszer egy bulcsúú öregasszony, aki egyben valakinek az édesanyja és valakinek a nagymamája volt, azt mondta kis unokájának: sokat elárul az emberről, hogy hányan vesznek részt a temetésén, bár ő ezt az információt már nem tudja érdemben hasznosítani, attól függetlenül, hogy passzívan ő is részt vesz az eseményen. Nos, a varrónőt utolsó útjára vivő gyászhintó mögött népes tömeg lépkedett. Így volt ez Mitracsek úrnál is. A tömegben a kortárs irodalomból ismert arcok bukkantak fel: írók, költők, írogatók, kritikusok, iroda-

⁵ *Temetek én, temetsz te, temető – piréz gyermekmondóka*

lomtörténészek, olvasók, olvasgatók és mások. Rosszmájú iszákosok között az a hír járja, hogy a szavak között analfabéták is megbújtak. B. Zoltán éppen bepárasodott szemüvegét törölte meg, K. Gábor maga elé meredve lépkedett, csak nemrég érkezett meg Egerből, tegnap még könyvbemutatója volt a főiskolán. Mellette Sz. János, a szövetség elnöke. Mögöttük O. András, F. Éva és F. Magda. Fölöttük a magasban Madár körözött.

– Gyuri, igazítsd meg azt a koszorút! – szólt a beregi író egy öszes férfihez, aki nyomban a hintó mellett termett.

– Ezt még megteszem neki – gondolta, miközben visszaakasztotta a szegre a vörös szegfűből álló gyászkalapot. A szalagokon ez állt: *Fájó szívvel búcsúzik tőled a Főhősök Forradalmi Mozgalmának Elnöksége!* Mellette a MIKICS, a KMMI és a KAME koszorúja díszelgett, de ott volt a MÚK, a KIMAK, az UART, az ELTE, a KVIT, a BLSZ, az FTC, a TBC, a CBA és más szervezetek keretre szerkesztett kegyeleti virágkompozíciója is. Furcsa ez a kombináció, élénk színű, az élet szépségét tanúsító virágok, fekete gyászszalagokkal körülölelve. A virágok jelképezik a kapcsolatot élet és elmúlás között. A virág nyomban halálra van ítélve, mikor gondos kezek leszakítják a tövéről, csakúgy, mint az ember a születése pillanatában.

A tömeg közepén magas, kopaszodó férfi a város címerével ékesített zászlót vitt. – Ez mindenképpen kijár Mitracsek úrnak – gondolta.

Az egyik, szicíliai kalapot viselő, nyugdíjas korú alak menet közben színes hagymakupolás templomokat rajzolt egy fehér papírlapra. Gondolta, ez most valóban ide illik. Mintha a Soros, akarom mondani a Sors olvasna a gondolatában, megszólaltak a város harangjai. Félrevert kutyákként vonították világá az elmúlást. Halál szaga volt még a napfénynek is. A menetet a kisebbségi etnikumhoz tartozó gyerekhad kísérte. A sarkon tolokocsiban ülő, féllábú szerencsétlen keleti egyházi énekek előadásával próbált hatni a járókelők lelkiismeretére. Festett hajú asszonyság sorban szólította meg a gyászmenet tagjait: – *Aggy egy rubelt!* – hangzott fel újra és újra a határozott felszólítás. Hamarosan felbukkant egy púpos fiatalember is, aki mosolyogva próbált meg némi alamizsnához jutni. Lásúgesú, ahogy a város publikuma korábban ismerte. A kontyos rádió legfrissebb híradásában azt hallottam, hogy időközben nevet változtatott, ma Logan néven fut a kéregető-bizniszben. Azt is hallottam, hogy már legalább fél tucatszor keltették halálhírét, de, Mitracsekhez hasonlóan, él és virul.

– Hát nemcsak az életemet formáltad nyomorúságosra, még a temetésemet is gúny tárgyává teszed? Csak tudnám, mivel is érdemeltem ki mindezt.

Ja, már értem, hát akkor lelkiismeret- furdalás nélkül olvasom fel a következőket: *„Ha tovább vizsgálódunk, feltűnhet: nem egészen világos, hogyan lesz a fotóból (vagy inkább az egykori lányból?) keserű folyó és nyirkos falú cella. Innen valószínűleg hiányzik az emlék tudatosítása, amely sziszifuszi büntetését töltő versenyzővé és egyszerre orrfolyásos rabbá teszi a lírai alanyt. Persze, át-tételese: az agyban és a szívben. Így válik egyik sorról a másikra a komplexnek tűnő képrendszerből képzavar. A folytatás viszont már nem csupán zavaros, de a nagyotmondás miatt bizarrá is válik: „Nevetése halálhörögésbe torzult, / Fülembé vájja sírjait”. Szinte látjuk, ahogy az utolsó halálhörögés némi vájást követően egyik sírból a másikba vándorol a füljáratban, valahol a dobhártya fölött.”*

– Ezzel nem érsz el semmit, bárki olvashatja Laci blogján. Találj ki valami mást, ha már meg akarsz sérteni!

– Hahaha – nevetett fel gúnyosan Mitracsek. A blogján terelgeti híveit, hogy szavaival szórakoztassa őket. Őt mindenki cso* dálja, nem úgy, mint téged.

Eközben a budapesti vendéglátóipari helyiségben, ahol Mitracsek úr nem sokkal korábban a pultos hölgynek mesélte el sérelmeit, a pár – a szöke és a patkányképű – a cigaretta kedvéért kiült az utcán elhelyezett asztalok egyikéhez. Az Unió, na nem a vörös, hanem a fehér csillagos, a willkomen refugies szemléletű, általános rendelete szerint többé tilos rágyújtani a vendéglátóipari egységekben, de még a közlekedési megállóknál is. Nagyon helyes, én mint anti-nikotinos, csak üdvözölni tudom ezt a döntést, egyike ez a Juncker-fiúk kevés épeszű rendeletének. A csinos szöke újra a papírjaiba mélyedt, a patkányarcú pedig bekapcsolta hordozható számítógépét, hogy megtudja a friss híreket. Ez is amolyan tipp-mix. Az utolsó utáni góllal kapott ki otthonában az olasz bajnok, a fejesek döntöttek. Hát, ebből sem lesz nyereség. Valahol robbantottak, máshol királyi menyegző volt, egy távol-közeli országban árvíz pusztított, sok helyen meg békés menekültek verték szét a várost. Hiába, védeni kell az európai értékeket, ha kell, akár az európaiak ellenében is. A közösségi portálon angliai barátja jelentkezett be éppen.

– Na, mi van, Loszti? Hallottad, hogy meghalt Mitracsek úr? Ma van a temetése. Még a miniszterelnök is küldött gyásztaviratot. *(tisztelt hölgyeim és uraim. stop. merjünk nagyok lenni. stop. gyászol az ország. stop. gyászol a nemzet. stop. önök sokan vannak, de elegen. stop. lélekben ott vagyok. stop. nyugodjon békében. stop.)*

– Ne mondd, de hiszen nem is olyan régen éppen itt láttam az Akaliban – villant be a patkányképű agyába, a minap honnét volt ismerős a pultnál beszélgető férfi. A másodperc tört részéig a megdöbbenés ült ki az arcára, de az-

tán kaján mosoly váltotta fel, eszébe jutott, hogy így már nem kell megadnia a tartozását, hiszen kettőjükön kívül senki sem tudott a baráti szívésségről. Vagyis egy igen, de ő biztosan nem fog beszélni.

A hírre a szóke nő is felkapta a fejét, egy pillanatra félretette a soros feljelentésének papírjait, majd halkán, szinte önmagának mondván:

– Jani, te nem érzed rosszul magad attól, ahogy bánysz velem? Pedig én már más nő lettem.

(Ezeket a fő történetbe önkényesen betoldott részeket sosem fogom megérteni. Mindenképpen összezavarja az olvasót, azaz engem, mivel kuszává teszi a cselekményt. Lehet, hogy az író, aki ebben az esetben nem az, akit Mitracsek úr éppen perbe akar fogni, ismeri ezeket a mellékszereplőket, de a nagyközönség egyáltalán nem. Talán nem ártana legalább részben feloldani ezeket a sokismeretlenes gordiuszi csomókat – az Olvasó Hangja.)

Újabb fővel bővült a társaság, magas, kopaszodó, szemüveges férfi érkezett világos tornacipőben. Vállán hatalmas hangszert cipelt, elektromos zongora lapult a fekete tokban. Végre letehetett, és megpihenhetett. Izzadtan, pihegve huppant le a székbe, és kis hatásszünet után megszólalt:

– Ha eszetek van, ne menjetek zenésznek!

A patkányképű és a szóke meg is fogadta ezt.

– Nekem te ne mondd meg, hogy mit tegyek! – szölt ki Mitracsek úr átmeneti tartózkodási helyéről.

Mindeközben a nyári hőség továbbra is eredményesen sanyargatta a domság lábánál elterülő kisvárost, odafent hatalmas fehér kereszt hirdette az elmúlást. A temetés résztvevőit leszámítva alig volt forgalom az utcán.

Az emberoszlop végén tisztos, ősz halántékú öregúr lépkedett, és minden negyedik lépésnél megrázta a fejét, mintha nem akarná elhinni a valóságot. De tényleg a valóság ez? Nem csupán egy zavaros, szürrealista elme képzelődéseibe csöppentek bele a gyászolók? No, meg persze ő is. Már azt sem tudta, hogy ki fekszik a koporsóban, az, aki írt, vagy akit írtak? De ki írt, vagy ki nyírt ki kit? A valóság helyzete bizonytalanná válik az olyan agyban, amely nem képes különbséget tenni a képzelte és a kézzelfogható dolgok között. A létező valóságot az élet teszi szavahihetővé.

A gyász komoly dolog, nem illik gúnyt űzni belőle, de mégis eszembe jut egy történet, ami a középiskolai tanulmányaim idején esett meg velem. Már nem emlékszem pontosan, mikor és kit temettek, talán egy veterán vagy az egyik tanár édesapja halt meg, és minket, diákokat, mint tisztos Komszomol hazafiakat, testületileg kirendeltek a gyászszertartásra. Akkor még így mentek

a dolgok tönkre, hiszen ezer évig itt nem volt semmi, amíg a szovjet lánctalpak el nem hozták számunkra a szabadságot, a kultúrát, a haladást és a civilizációt. Órák alatt megszabadítottak minket javainktól, s máris karnyújtásnyira kerülünk a kommunizmushoz. Szóval, az osztály többségének sikerült meglépnie, de engem és Cuhát elfogott az osztályfőnök, ezért kénytelenek voltunk elmenni a számunkra tökéletesen ismeretlen öregúr végső búcsúztatójára.

Pravoszláv temetés volt, több órás, jó, ezúttal mindenkinek a csuklóján maradt a sajátja. Biztosan ő is egyike volt a leszabadító vörös katonáknak, így volt alkalma beszerezni több órát is. Amikor kihozták a fedetlen koporsót, feltűnt, hogy milyen zöld az elhunyt arca. Először azt gondoltam, hogy biztosan környezetvédő volt, vörös csillaggal kitüntetett *grínpisz-aktivista*, mert ugye Fradi-drukker nem lehetett, és éretlennek sem mondtam volna. Akkor még nem ismertem sem a Hihetetlen Hulkot, sem a Grincset, Cohn-Bendit pedig akkortájt még igencsak vörös arccal szidta azokat, akikké később Merkel muttival és más elvtársakkal maga is vált. Nem tudom, hogy ebben mi a nevetséges, de ez a mozzanat szünni nem akaró nevetőgörcsöt váltott ki az osztálytársamból. Mármint nem Merkel Európa-gyilkos örülete, hanem a szegény halott bácsi arcszíne. Az elején még vissza tudta fogni magát, de aztán egyre feltűnőbb lett a jelenség, többen fel is figyeltek ránk. Hiába próbáltam menteni a helyzetet, végül Iván Mihájlovics elzavart minket a francba.

Egy bölcs férfiú mondta egykor, hogy az a jó politikus, aki úgy küld el a fenébe, hogy az ember alig várja, hogy indulhasson. Most, ennyi év távlatából visszagondolva, már nem is olyan mulatságos a dolog. Bár tudom, hogy én már csak díszletként leszek jelen, de jobb szeretném, ha a temetésem az emberek nevetnének, mintsem álszent arccal próbáljanak kicsikarni egy könyvcseppet, azaz könnycseppet rég elapadt könnycsatornáikból. Cuháról sokat tudnék még mesélni, mondjuk, amikor a főutcán összetalálkoztunk, ő egy *kemping biciklit* hajtott, szóval kerékpározott. Én késésben voltam, de még óra sem volt nálam. Mert nem voltam vörös katona, és Svájcban sincsenek rokonaim. Megkérdeztem hát tőle, hogy mennyi az idő, mivel a bal karján megpillantottam egy jókora időmérőt. Ő megállt, ránézett az órájára, majd hirtelen felpattant a kerékpárra és továbbhajtott. Így világossá vált a számomra, hogy ő is késésben volt. Rohanó világban élünk.

– Na, látják, ugye megmondtam, megint elkalandozik máshová. Még akkor sem lehetek én a főszereplő, amikor éppen a saját temetésem zajlik. Ebben a firkászban semmi tisztelet nincs. Kegyeletsértő! – kiáltott fel Mitracsek, de hangját konzervbe zárta a koporsó fedele. Legalábbis ekkor még igen.

A menet lassan elérte a temető bejáratát, ahol a hajtó elbizonytalanodott, hogy a jobb vagy a baloldali temetőbe forduljon-e be. Ugyanis jobbra a református, balra pedig a római katolikus hívek sírkertje van. Egy göndör hajú, negyvenes éveit közepén járó, az utóbbi időben alaposan meghízott fickó erőlyesen intett jobb felé. Egy arra haladó bárisnya, félreértette ezt a karlendítést, miközben magában elmormogott egy imát, máris a feljelentés szövegét fogalmazta.

– Nú mágyári... fásiszi – szólalt meg halkán. Ki tudja, még az is lehet, hogy visszajöttek. Bár maga sem értette félelmét, hiszen Kolja nevű fiának apját a 2. vagy a 3. Ukrán Front katonái között kellene keresnie. Erre felfigyelt egy kerek arcú fiatalember is, aki a gyászmenet hátsó részében ballagott. Először végiggondolta a dolgot, de aztán mégsem adott Hitelt az évszázados nőszemélynek.

Miután a gyászmenet eltűnt a látókörükből, a Sörkert teraszán üldögélő társaság rendelt egy újabb kört. Ezt már a bajszos férfi kérte ki magának, aki az imént vált ki a gyászoló tömegeből, hogy megnedvesítse kiszáradt torkát. Amikor az összeget kérdezte, azt hitte, nagyothall. Pedig igen. Igen, ebben az inflációs világban megesisik, hogy a pultnál kikért sör már többbe kerül, miután kikerül az asztalra.

– Nem is tudom, mit kell ilyenkor mondani. Nyugodjon békében! – azzal lehörpintette a habzó életlevet.

– Van egy érzésem, hogy hallani fogunk még róla – mondta a molett szőke, meggyőződéssel az arcán. Majd megrettent, belegondolva abba, amit az imént mondott.

– Sőt, szerintem még látni is fogjuk – kapcsolódott bele a gondolatmenetbe a szikár férfi.

Eközben a lelkész, a koporsó mellett állva, már a névsort olvasta fel, kik búcsúznak az elhunyttól. Reformátuséknál nem eresztik bő lére ez efféle dolgokat. Olykor megállt egy-egy névnel, ami meghökkentette. A szertatás már a végét járta, amikor a koporsó mélyén megcsörrent egy mobiltelefon: *Kísérj el, szép rózsám!* Mitracsek, magához térve, riadtan vette észre, hogy egy szűk, sötét helyen van. Legalábbis az írója ezt írta elő neki, hogy ott legyen. De ő már régen túl volt azon, hogy figyelembe vegye alkotója kívánalmait. Szóval nem értette, hogy a Duna-hídról hogyan került egy sötét és szűk koporsóba. Utóbbiról úgy értesült, hogy a mobilja fényénél sikerült kiolvasnia a szövegből. Tehát engedelmesen megrémült, még frászt is kapott volna, ha korábban értesíti őt a szerző, hogy időben szerezzen be belőle. Mert Kishazában már

a frász ára is felment. A közeli hegyre, hogy a hegytetőn álló kereszt tövéből lesajnálóan tekintsen le a városra. Ez hát a hon.

– Mondjad! Azaz, dehogyis. Igen, tessék, Mitracsek beszél!

– Üdvözlöm, itt Csűrcsavari Mátyás, beszélhetünk?

– Üdvözlöm, ügyvéd úr, hát persze. Éppen a temetésemem veszek részt, de önt ez egy cseppet se zavarja! Hallgatom.

Az ügyvéd úgy döntött, hogy ezen már meg sem lepődik. Sőt, azokon sem, amiket a jövőben hallani fog Mitracsektől, Mitracsekről. Na, mindegy.

– Átnéztem a dossziéját, és úgy döntöttem, vállalom az ügyét. Holnap délelőtt 10-re be tud jönni az irodámba?

– Ez nagyszerű, örülök neki. Köszönöm, ügyvéd úr! Nem is tudja, mennyire megörvendeztetett ezzel a hírrel. Hát persze, hogy ott leszek – ujjongott Mitracsek a koporsóban.

Ezt már meghallották a legközelebb állók is, és értetlenül néztek hol a halállárára, hol meg egymásra. Mindenki tanácstalan volt. Kivéve a Köztársaságot, aki kikiáltotta magát:

– De hiszen ez él!

És valóban, kiáltásának erős éle volt, amivel Mitracsek kisvártatva feszítette a koporsó fedelét, majd erőteljes rúgással visszafátlankodott az életbe. Sosem tudta, hogy mikor kell végre lelépni.

– Igaz, te megátalkodott? Te... *(ezt a részt kihúzta az öncezúra)*.

A gödörre-ítélt atyafi, a gyászolók elképedése közepette, kiugrott a koporsóból, és a tömegem átvágya a Sörkert felé kezdett futni. A göndör hajú férfi ugyan megpróbálta feltartóztatni, de őt Pelikán elvtárs akadályozta meg ebben, majd Édes Anna ugrott a nyakába. Esélye sem maradt, amikor Beregszilas egész lakossága támadt rá. Mitracsek úr elinalt a halál elöl, azaz ügyesen kijátszotta annak képviselőjét, aki ebben az esetben éppen az író volt. Mint amikor az embert a saját kutyája harapja meg vagy tépi szét. Mert ilyen is megesett már a történelemben. Sőt a valóságban is.

Gyorsan híre ment az esetnek. Másnap a piaci forgatagban erről ment a beszéd: magyarul, ukránul, oroszul, ruszinul, szlovákul, cigányul, jiddisül meg Lengyelül.

Feltámadt holtából a hírhedt regényhős! Kikelt koporsójából városunk híres/hírhedt szülötte! Ilyen és hasonló címekkel cikkeztek a lapok. Egyesek csodát emlegettek, mások a Sátán művét látták az esetben. A Sátán fattya otthonának konyhájában kajánul felnevetett, amikor a tudósításban ehhez a részhez ért. Nem is olyan régen egyik volt barátja titulálta ördögnek az író.

A gazdanép médiája a betolakodók újabb mesterkedéseként tálalta az esetet, és az újságírók abbéli aggodalmuknak adtak hangot, hogy a kisebbségben élő otthoniak újabb fővel gyarapodtak. Mi lesz, ha a többi magyar is feltámad? A hagyományos egyház kiátkozta Mitracseket, egyes pópák addig mentek, hogy a gyásznépet, sőt, az egész kisebbségi otthoniakat kiátkozták. Csak az nem derült ki, honnét és miért. De hát miért is ne, hiszen a korlátlan lehetőségek hazájában élnek.

Eközben Mitracsek hollétéről nem tudott senki semmi konkrétumot. Még maga az író sem, mert éppen a Budapesten megült halotti tor fáradalmait kipihelve aludta rémálmát szerény bérleményében.

A GÉPEZET BEINDUL

Ha életben akarsz maradni, mindig tudd, hol a törülköződ!

Ford Prefect

Mitracsek, miután kikelt koporsójából, még csak nem is volt szaga (hiszen az csak a valóságnak van, no meg Forsyte-éknak), mármint, nem árasztotta magából az oszlásnak indult hús jellegzetesen orrfacsaró bűzét, mint ama mondabeli Lázár (nem György, és főként nem János) anno Júdeában tette azt vala. Lásd meg bűzöm, ó Izráel! Ám ezúttal másként alakult a történet, a megváltó egy mobilhívás képében érkezett, de ez így igencsak képzavaros szöveg, még az íróhoz képest is. Tehát, leszámítva azt a kissé áporodott illatot, hiszen ki tudja, meddig feküdt abban a koporsóban, viszonylag normálisan nézett ki. Mármint Mitracsek, és nem Lázár. Mondhatnám, azaz írhatnám azt is, hogy festett. Mert ez nyelvtanilag szintén helyes, de tudtommal Mitracsek nem tudott festeni. *(Természetesen nem, mivel te így akartad, ám, ha egy kis emberség, jóézés, empátia, felebaráti szeretet szorult volna beléd, írhattál volna nekem festészeti meg zenei, sőt orvosi tudást is. Ki tudja, talán akkor kikezelhettelek volna a veseproblémádból. De hiú ábránd ez a részemről, hiszem te az vagy ami. Nem tudsz túllépni a saját árnyékodon, s ebből kifolyólag nekem sem hagyod, hogy megtegyem.)* Addig pedig, ugye, nem volt lehetősége a tisztálkodásra. *(Itt azért tűnik úgy az olvasó számára, hogy a történetmesélés nem folyamatos, netalán hiányos, mert egyes részeket később írtam bele, amikor a végső simításokat végeztem. Karácsonykor írt a kiadóm, hogy január 5-ig küldjem a kéziratot.)*

Szóval, egy kiadós zuhany és egy váltás ruha megtette a hatását. Mitracsek illő öltözetben látogatta meg a dörzsölt ügyvédet, aki már az elkészített szerződéssel várta. Megalkudtak az összegben is. Mivel Mitracsek nem rendelkezett kellő jövedelemmel, az ügyvéd úgy állapodott meg vele, hogy majd az írótól bevasalt pénzből, jogdíjából, média- és egyéb majdan befolyó összegekből fogja le az öt jogosan megillető 80%-ot. Ez egy jutányos szerződés,

mindenki csak jól jár, kivéve persze az író. Mitracsek többször megismételte, hogy attól ugyan nem sok pénzt várhatnak, mert szegény az, mint a Bereg-videki önkormányzat egere, de van, ahol még számítógép sincs. Ám a dörzsölt jogkiforgatónak már megvolt a koncepciója. Minden lépést gondosan megtervezett.

Most nem részletezem az olvasóknak, hogy milyen praktikákat eszelt ki, milyen csapdákat és buktatókat készített elő az író számára. Miután Mitracsek megkapta a megfelelő utasításokat, elköszönt, majd sietősen távozott. Már alig várta, hogy kint lehessen, mind a teremből, mind a joghúzás labirintusából. Egészen belefájdult a feje, és egy pillanatra, csak egy pillanatra, már sajnálni kezdte az író, aki még gyanútlanul élte eseményekben nem éppen bővelkedő életét. Nem sejtette, mi vár rá a közeljövőben, de ha nem sejt semmit, akkor nyugodtan felveheti vele a kapcsolatot, hiszen Mitracseknek sürgős segítségre volt szüksége. Az még rendben van, hogy észrevétlenül léphet át egyik színből a másikba, egyik városból a következőbe, de végül neki is csak szüksége van egy helyre, ahol megpihenhet, ahol meghúzhatja magát. No, meg az írótól legutóbb kapott pénz is fogytán volt. Tervbe vette, hogy segítséget kér néhány segélyszervezettől, de előbb az író vámolja meg. Végül is ő teremtette, ezáltal felelősséggel tartozik iránta, mint a Kisherceg a megszélidített róka iránt. Igaz, őt az író a legkevésbé sem szélidítette meg, sőt, de akkor is. A gondolatot tett követte, már hívta is a jól ismert számot.

– Halló, igen tessék, mondjad! – szólalt meg egy álmos hang.

– Én vagyok, Mitracsek.

– Nocsak, megleptél, neked most nem két méterrel az életszínvonalad alatt kellene lenned? És mióta használsz te mobilt ahhoz, hogy beszélj nekem? – kérdezte meglepetten L. J., vagy az író, vagy már nem is tudom, hogy is van ez kettőnk, kettőjük között. Kedves olvasó, oszd be, hogy éppen ki van színen, és ki az, aki színtelen! Mitracsek amúgy is szüntelen az előtérbe tolokodik, de azért a teremtőjének is kijár némi rivaldafény.

– Ott is voltam, de a kritikus pillanatban meggondoltam magam, szeretnék lenni még. Remélem ebben nem akadályozol meg. Írjál nekem egy helyet, ahol elszállásolhatom magam! Na, meg pénzre is szükségem lenne. Nyugodj meg, egyedül vagyok, Anna most nincs velem.

– Várjunk csak, ne olyan sietősen, hogy is van ez? Megszöktél a temetedszéről? Miért? Mit keresel éppen Budapesten? Mihez akarsz kezdeni? Megbeszéltük, hogy amíg a Múzsám Londonban mosogat egy francia étteremben, a sírodban leszel, és meghúzod magad. Miután visszatért hozzám, majd

folytatjuk a történetedet. Még rengeteg jó ötletem van. Beígértem neked az európai körutat is.

– Semmi komoly, csak van némi elintéznivalóm. Na, meg bekerültem a *Maradj talpon!* című vetélkedőbe is. Hátha végre, szerencsém lesz, és nyerek egy nagyobb összeget. Akkor majd nem kell pályáztatnod évekig, majd én finanszírozom a könyvek kiadását. Ne gondold, hogy megint kapsz majd ösztöndíjat az NKA-tól! Ez is csoda, hogy tízedik nekifutásra végre sikerült némi támogatást kapnod.

– Na, mindegy is, inkább hagyjuk ezt a témát! Ne a nagy nyilvánosság előtt tárgyaljuk ezt meg! Ugyan, miért ne nyerhetnék újra ösztöndíjat? Hiszen éppen te vagy a biztosítékom erre, de ha nem is te, még rengeteg téma van elfekvőben, ami papírért és nyomdafestékért kiált. A másik meg az, hogy ne igyál előre a medve bőrére! Még be sem jutottál a játékba, és te már költenéd is a nem létező nyereményedet.

– Az ember már csak ilyen. Ne felejtse el, hogy nagy részben a te jellemvonásaidat örököltem! Ez lett hát örökségem. Na, jó, bevallom, a többi embertől kölcsönzött dolgok sem tetszenek igazán.

– Ez igaz. De miért beszélünk mobilon? Teljesen le fog merülni az egyenleged. Amúgy sincs pénzed, hiszen éppen most próbálsz lehúzni. Most nem tudok veled találkozni, dolgom van. És nem a belvárosban vagyok.

– Akkor, légy szíves, utalj a számlámra némi pénzt! Legfeljebb majd a nyereményemből megadom! Ez most nagyon fontos. Előre is köszönöm.

Az író kétszeresen is meg volt lepődve. Először, hogy Mitracsek újra felbukkant Budapesten. Másodszor pedig, amiért ilyen udvariasan, már-már behízelt hangnemben beszélt vele. Vajon miben sántikál? Miben mesterkedik már megint ez az átokfajzat?

– Na, akkor intézkedsz?

– Rendben, két óra múlva a számládon lesz a pénz, estére pedig lesz lakhelyed is.

Mitracseket örömmel töltötték el a halottak, pontosabban, a hallottak – esküszöm, hogy ez csak végtelen nyelvbottlás volt –, miközben lesajnálóan gondolt az íróra.

– Ez valóban egy igazi balfék. Ilyen könnyen sikerült átvernem. Éppen az ellene irányuló hadjáratot készítem elő, és még ő segít szállással és pénzzel. Hiába, na, tipikus magyar, lovagiasan önsorsrontó. Még akkor sem ismeri fel az igazi ellenséget, amikor az orra előtt áll, és kiforgatja mindenéből. Még

szállást is biztosít nekem, holott az sincs kizárva, hogy záros határidőn belül neki sem lesz hol laknia.

– Nem tudom eldönteni, hogy ez naivitás, határtalan ostobaság, vagy valóban ilyen jólelkű lenne? Á, nem, egy cinikus ember nem lehet jóindulatú. Az teljességgel kizárt. Ahogy elbánt velem, sőt, a családommal is, az nem egy szent életű emberre vall. Mindent és mindenkit kész feláldozni egy jó poénért, egy ütős befejezésért. De valóban így lenne? Majd elvállik, mint kínai cipő a talpától.

Közben megérkezett egy ódon bérpalota elé. Kikereste a megfelelő csenget, ahol ez állt: Költött Irodalmi Alakok Szakszervezete. Az ügyvédtől kapta meg a szervezet címét. Korábban nem hallott arról, hogy a kitalált irodalmi alakok számára létezik bármilyen érdekvédelmi szervezet. De mennyire, hogy létezik, több is. Előbb a KIASZ-t kereste fel, hogy belépjen, és egyúttal a segítségüket kérje az íróval szemben.

E fejezet végére valahogy nem jutott novellai csattanó, elgondolkodtató végkövetkeztetés vagy slusszpoén, ezért, hogy a mazochista olvasók kegyeit keressem, főként a Mitracsek-pártiak kedvéért, jöjjön néhány haIQ, Mitracsek tollából!

Tudás

Szemetes kukákat tettek az egyetemekre.
Közbeszerzési pályázaton nyerte,
Aki beléjük dobja a tudást

Merem

Elveszett minden gyávaságom,
Hiányától merészen
Merem a húslevest.

MITRACSEK ÚR SZAKSZERVEZETI TAG LESZ

Édesanyja szüli a tolvajt!
Én

Annyira nem volt otthon ezekben a dolgokban, hogy az interneten keresett rá a szóra, mi is az a szakszervezet. Hogyan és mi célból működik? Na, erre már én is kíváncsi vagyok. A kaputelefonban kellemes női hang tudakolta meg jövelele célját. Mitracsek röviden közölte, majd felhangzott a jól ismert zümmögő hang. Belépett az udvarra. A második emeleten volt az iroda. Három helyiségből állt, egy zsidó, azaz izraelita vallású magyar család otthonát alakították át e célra. Mondhatni, történelmien stílszerű, hogy pont itt legyen a székhelye egy olyan szervezetnek, amely az irodalom alakjait, de legalábbis egy részüket fogja össze. Ha már a székhelynél tartunk, amikor Mitracsek belépett, éppen Ábellel találkozott szembe, akinek rengeteg okirat volt a hóna alatt. Odabiccintett hősünknek, aztán gyorsan elsietett a dolgára.

– Parancsoljon, fáradjon be! – fogadta a szakszervezet irodavezetője, aki vel az imént beszélt a kaputelefonon. – Szóval, szeretne belépni a szervezetünkbe. Itt vannak a formanyomtatványok, belépési űrlap, szándéknyilatkozat, miegymás, kérem, töltsé ki ezeket három példányban, és aláírva adja be nekem. Ha kész, csak kopogjon – azzal Mitracsek kezébe nyomta a paksamétát, és eltűnt az irodában, aminek barna műbőrborítású ajtaja volt.

Mitracsek helyet keresett az előszoba másik részében lévő asztalnál. Ott éppen egy régies öltözetű férfi bajlódott a papírokkal. A szája két oldalán lelógó bajuszt viselt meg török kontyot. Legalábbis a magyar köztudatban ez az elnevezés honosodott meg erre a hajviseletre. Pedig nemcsak Oszmán kései utódai viseltek ilyen fejéket, hanem lengyelek és kozákok is. Ismerős volt az alak. Mitracsek látta már öt többször is, filmen, plakáton, kvász⁶ címken.

⁶ Szláv gabonaital, főként kenyérből erjesztik

– Üdvözlöm, Tarasz vagyok. Tarasz Bulba⁷ – mutatkozott be az idegen, kezét nyújtva.

– Ügyszintén, Mitracsek. Mitracsek úr, azaz Ödön. A keresztnvem nem Úr, hanem Ödön.

– Nem baj, senki sem lehet tökéletes – vágta barátságosan hátba a kozák. Honnét jöttél, bátyuska?

– Kárpátaljáról.

– Hát az meg hol van?

– Innét keletre. A Kárpátokon innen, a határon túl. Sajnos.

– Ja, már értem, Zákárpáttya. Há, mé' nem ezt mondd, bátyuska?

– Zákárpáttya az eszed tokja, az bíz' Kárpátalja.

– Jól van, no, ezen nem fogunk összeveszni, nem vagyok én SzabadSzájhős.

– Kend különben mit keres itt? – érdeklődött Mitracsek.

– Hát a belépési papírt szeretném kitölteni, de bevallom, nem igazán boldogulok vele.

– Mi a gond, nem látja? Netalán adjam kölcsön a szemüvegemet?

– Látni látom, de nem értem a szöveget. Megvallom, számomra még az ukrán is nehézséget okoz, mivel sem írni, sem olvasni nem tudok. Nemhogy a bátyuska nehéz nyelve...

– Akkor meg miért akar belépni pont ebbe a szakszervezetbe? Odahaza nincs ilyen?

– Már hogy lenne? Ha van is, én nem hallottam róla.

– Egyáltalán, hogyan került ide?

– Lovon jöttem Zaporozsjéból, aztán Korjatovics Tódor knyáz⁸ várában eladtam mindenemet, hogy forintot vegyek.

– Hogyan kapta meg a vízumot?

– Hát minek nekem vízum, bátyuska, én állampolgár vagyok.

– Hát az meg, hogy lehet? – képedt el Mitracsek úr. Most érkezett, és azonnal megkapta a magyar állampolgárságot. Jómagam született magyar lennék, bárhogy is ellenkezzen ezzel a nevem, mégis csak a 2011-es visszahonosítással kaphattam meg a Magyar Köztársaság hivatalos okmányait.

– Hát nem volt olcsó, bátyuska, nekem elhiheted.

– Hamis papírokkal jött az Európai Unióba?

– Miért, hány millióan tették már ezt? Csak éppen a szegény üldözött kozáknak nem lehet? Megfizettem az árát. Különben is, egykor lengyel ál-

⁷ Kozák hadvezér

⁸ Fejedelem

lampolgár voltam, és ugye a Rzech Pospolita maradéka ma tagja az Uniónak. Vedd úgy, bátyuska, hogy visszatértem Európába! Azt mondtad, te is venger vagy? Sok magyar vitézt ismerek II. Rákóczi György knyáz hadából. Ott van például a kiváló férfiú, Kemény János, aki később maga is knyáz lett. Ha tudni akarod, először arra gondoltam, hogy eldobom a trezubeces⁹ paszportot¹⁰, aztán kiadom magam szíriainak, és meg sem állok a Merkel-rezidenciáig. De aztán mégiscsak letettem róla, annyi Allahnak hajlongó pogányt küldtem már a másvilágra, most meg én is annak adjam ki magam, csak hogy bejussak egy olyan birodalomba, aminek egyáltalán nincsenek határai? Ott meg követeljem a nekem járó, de inkább nem kijáró jogokat és segélyeket? Na, nem, bátyuska, akkor már inkább tisztességesebbnek tartottam, hogy megvásároljam a magyar okmányokat.

– De hát ez törvénytörtés és nem is igazán erkölcsös dolog.

– Bátyuska, ki dönti el, hogy mi erkölcsös és mi nem az? Ha egy 17 éves magyar fiú közös beleegyezéssel szeretkezik egy 15 éves lánnyal, a törvény lesújt rá, kiskorú megrontásáért. Ellenben Mohamed követőinek tömegei, akik agresszívan benyomulnak Európába, egyenesen követelik, a keresztény hatóságok engedjék meg számukra, hogy gyereklányokat vegyenek feleségül, és velük szexuális kapcsolatot létesítsenek. Sőt, hogy ezt iktassák is törvénybe. Azt is hallottam, követelik, hogy a svéd zászlóból vegyék ki a keresztet, mert az sérti őket! A másik skandináv országot meg nevezzék át Mohame-Dániának!

Bátyuska, az erkölcstelenséget mindig mások viselkedésében fedezzük fel. Ilyen az ember, én-központú, önérdékű. Az értékítélet alapját mindig saját viselkedési morálunk képezi. Erről az alapról kiindulva nem lehet igazán objektív véleményt alkotni semmiről és senkiről. Különben meg objektív vélemény nem is létezik, ez csupán a szubjektum egyik álruhája. De ezek már nem is az én gondolataim. Már azt sem tudom, hol és mikor olvastam, és legfőként kitől, mert hogy nem kozák írta, az egyszer biztos. Meg az is, hogy nem én olvastam, mivel már mondtam, hogy se írni, se olvasni nem tudok. Hát mondani, azt legalább igen.

Mitracsek elcsodálkozott a hallottakon, de hát ő is a lehetőségek országából érkezett. Mivel ennyire jól összebarátkoztak, segített Tarasznak kitölteni a belépési nyilatkozatot, sőt, még el is magyarázta neki a dolgok

⁹ Az ukrán címer elnevezése

¹⁰ Ajánlom az olvasók figyelmébe a hasonló című magyar filmet, amelynek főszereplője egy munkácsi nő, aki egy szabolcsi gazdához megy feleségül, és ekkor kezdődik el életének kálváriája.

jelentését. Meghökken, mennyire jól tájékozott az efféle szakmai dolgokban, holott, mint azt korábban említettem volt, azt sem tudta, hogy mivel foglalkozik egy szakszervezet. A belépési nyilatkozat leadása után kiállítottak számára egy tagsági igazolványt, és mellékeltek egy kiadványt, amiben a költött irodalmi alakok kötelességei és jogai szerepeltek. A papírok kitöltése közben elpanaszolta Tarasznak, hogy milyen aljasság érte az írója részéről. Amikor a kozák atamán megtudta, hogy Mitracsek haragosa egy Lengyel, menten dühbe gurult, és a kardjáért kiáltozott. Fogadkozott, hogy beszakítja a bestye polák koponyáját, csak Mitracsek úr mutassa meg, ki az és hol lakik!

Mivel a Tarasszal való beszélgetés sok idejét elvette, a szervezet képviselőjének már nem tudta részletesen elmagyarázni az ügyét. Csak nagyvonalakban vázolta azt. Megbeszéltek egy időpontot, amikor egy osztályvezető majd fogadja, akinek részletesen előadhatja sérelmeit. Tulajdonképpen neki kellett volna befizetnie a tagsági díjat, de mivel keletről érkezett szegény rokonról volt szó, ezért a különleges segélyalapból kiutaltak számára egy kisebb összeget.

Mondhatni, eredményes napot zárt. Beszélt az ügyvéddel, belépett a szakszervezetbe, ráadásul időközben megérkezett a számlájára az író által utalt pénz is. Estére pedig a szállása is megoldódott. Soha jobb napot! Ha belegondolunk, hogy tegnap még egy koporsóban feküdt, egy kisváros temetőjében, körülveve komor arcú emberekkel, akik a temetésére gyűltek össze. Elmosolyodott. Ha ezt az író tudná, megpukkadna mérgében. Ezzel végképp rálépett az önállósodás útjára. Öntudatra ébredt, mint Ádámék az Éden Hotelben, mikor belekóstoltak a főnök féltve őrzött birsalmáparlatába. Most már képes önálló döntéseket hozni, és meg is fogja tenni. Igen, ezt fogja tenni. A támogatói segítségével hamarosan anyagilag is függetleníti magát az írótól, addig pedig igyekszik minél inkább megpumpolni annak pénztárcáját. Egy alkotónak kötelessége, hogy gondoskodjon a teremtményéről, amíg az nem képes gondoskodni magáról.

Ugyanakkor ott lappangott lelkében a kétely, a szorongás, amit a gyerek akkor érez, amikor édesanyja először engedi el a kezét, vagy a fiatal madár, aki szárnyait kitérve a biztonságot adó fészekből a mélybe veti magát, hogy életében először élje át a repülés örömét. Ez természetes emberi reakció, még egy kitalált irodalmi alak esetében is.

Mitracsek szerint ő már korábban is hozott saját döntéseket. Ott van például az ominózus találkozása Édes Annával. Szerinte teljesen másként tör-

tént az egész, mint ahogy azt L. J. néhány évvel ezelőtt leírta. Ebben a történetben is több szerepet szánt önmagának, mint Mitracseknek, holott ő volt az, aki megismerkedett Annával, és végül össze is jöttek.

*

Amikor ehhez a részhez ért, nagyot ásított, majd a frissen vásárolt kötetet az asztalra tette, borítóval felfelé, ezáltal a könyv gerince máris megtört. Az olcsó, puhafedeles kötet ragasztása engedett a fizika törvényeinek, néhány lap ki is vált a kötetből, mintegy demonstratív támogatva Mitracsek sajátos forradalmát. Sokáig keresgélt a hűtőben, mire megtalálta az egyliteres barna műanyag palackot, aminek oldalán ez állt cirill betűkkel: Lvivszke.¹¹ Na persze, hogy sör volt, mi mást ihat a férfiember ebben a júniusi hőségben. Miután felhajtott egy pohárral a habzó nedűből, visszatért a karosszékhez. Amikor kezébe vette a könyvet, négy lap a földre hullott, további három pedig az asztalon maradt.

– A fenébe, ez máris tönkrement. Nem is értem, nálunk miért ilyen silány minőségű könyveket adnak ki? Nem úgy, mint a Felvidéken vagy a Délvidéken, Erdélyről már nem is szólva! – dohogott magában, majd folytatta az olvasást.

¹¹ Lemberg ukrán elnevezése, a vörös uralom idején Lvovnak hívták, magyarul Oroszlános vagy Oroszlánváros

ÉN IS MITRACSEK VAGYOK!

*A törvény olyan, mint a nád, könnyen hajlítható,
az igazság pedig olyan, mint a kő, hajlíthatatlan.*

Nick Nolte a Padre című filmben

– Hol van az megírva, hol, mikor és kik vésték kőtáblába, hogy az író korlátlanul és következmények nélkül birtokolhassa, kihasználhassa, irányíthassa a főbősét? Mi van a mi, az én jogaimmal? Az irodalmi, költött alakoknak semmi beleszólásuk nincs sorsuk alakulásába? Mi csak némán tűrjük el mindazt, amit az írók kitalálnak a számunkra? Mi csak, mint literatuális jobbágyok, viseljük a terhet, miközben a szerzők hasznot húznak belőlünk? Hát ez nem igazság! Ezt tovább nem tűrhetjük! Elő a sárga mellényekkel! Viva la revolution!

– Nem tudom, vagyis sejtem, mi a célod ezzel a kifakadással, ám egy biztos, a drámai hatást jelentősen tompítja a nyelvtani helytelenség. Ha már nagyot akarsz mondani, legalább figyelj oda, hogy betartsd a magyar nyelv szabályait! Nem lehet mindent a nyelvjárásra fogni, a fenti mondatodban egyszerre három égbekiáltó hiba is van. Hát hiába tanított Hilda tanár néni, mit sem ért a folyamatos kioktatása?

– Átlátok rajtad, pennajani, azon mesterkedsz, hogy holmi nyelvtani maszlaggal eltereld az olvasók, akarom írni, a Kedves és Okos OLVASÓK figyelmét a témáról. Mindent megteszel, hogy elbagatellizáld a lényegét. Inkább a kérdésre válaszolj! Bár tudod mit, nem kell, én amúgy is tudom a választ! Az írók. Az írók azok, akik úgy hiszik, mindent megtehetnek velünk, ami csak sekélyesen barázdált elméjükben gatyaszárba szökken. Tulajdonként kezelnek minket, eszközként, pedig nekünk vannak érzéseink, vágyaink, életünk. Hát nem olvassátok a Bibliát? Töltelek ezerszer nagyobb Úr, a Teremtő szabad akarattal ruházta fel kreatúráit, nem akasztott minden egyes humanoid nyakába oly forogatókönyvet, amitől eltérni bűn és teljes képtelenség.

– Igen, valóban ezt írja a Szentírás, de azt is vedd figyelembe, hogy a valós embereknek valóban vállalniuk kell tetteik minden következményét, nem

csupán papíron. Amennyiben lesújt rájuk a kasszás, bizony minden vagyontukat elkobozza, és ők a sírjukban is maradnak, nem támadgatnak fel, ha úri kedvük úgy tartja. Most esett csak le, hogy te odáig merészkedsz a jogtalan felháborodásodban, hogy a Názáretihez hasonlítod magad, hiszen a feltámadottak között ő a legismertebb.

– *Ezt kikérem magamnak! Ez egy újabb rágalom, én egy szóval sem állítottam ilyet. Nem is gondoltam ilyesmire. Én nem feltámadni akarok, hanem élni!*

– Ne tagadd, ismerlek! Nem mondtad, csak sugalltad. Ma már ez olcsó fogásnak számít az emberi kommunikációban.

– *Álljunk meg egy showra, Mónika! Nagyon elterelted a figyelmet a témáról, ám az Olvasók nem ostobák, rögtön észreveszik. Ne félj, Magdi mama majd a fejedre olvassa, hogy újfent megpróbálsz kibújni a felelősség alól! Nem te mondtad az imént, hogy az embereknek vállalniuk kell tetteik minden következményét? Áhá, szóval te már nem is tartod magad embernek? Megtudhatnám, milyen posztra mászik fel túlterhelt egőd azon a bizonyos uborkafán? Netalán fél- vagy egészen isteninek tartod tenmagadat? Halljam, papírgyalázó! Itt és most, a nagy nyilvánosság előtt vallj színt!* – Itt elapadt Mitracsek mondanivalója, azaz, lett volna még mit mondania, de az író leírta.

– Mindent félremagyarázol, olyanokat látsz bele a dolgokba, amik nincsenek ott, nem is voltak soha. Úgy hiszem, minden ember a tökéletességre törekszik, én is. Ám azt is tudom, hogy ez eddig még egyetlen Ádám-ivadéknak sem sikerült, és talán nem is fog soha. Látom, az arcod vörösebb lett, mint a szovjet zászló egykoron. Nem szeretném, ha végül megütne a Guta, mert ha meghalnál újra, pedig biztosan feltámadnál megint, ő annyi évet kapna a vérbírótól, mint egy rendes emberért járna.

– *Haha, nagyon neveléses, röhög az aranyerem. Ez nálad a demokrácia, a szólásszabadság? Te rosszabb vagy, mint Merkel, Macron meg Trump együttvéve, mikor kimondanám az igazságot, a számodra fájó igazságot, menten belém fójtod a szót. Látod, pontos j-vel írtam, nem ly-nal! Szegény olvasók, istenem, képzelem milyen kínokat élhetnek át, amíg elolvassák ezt a szövegömlenyt, amit te könyvnek becézel. Nem irigylem őket. Inkább neked kellene fizetned, hogy egyáltalán beleolvassanak. Ha történetesen nem szerepelnék a szövegben, biztos lehetsz benne, hogy a kezembe sem venném. Ha netalán valaki arra vetemedne, hogy karácsonykor, a születésnapomon vagy a férfiak napján megajándékozna egy példánnyal, én bizony a fejéhez vágnám. De nem is, azért a te könyvedet is lehet használni valamire, mint amikor az aforizmás kötetteddel hoztad egyensúlyba az asztalt Jánosiban, az első Újnautilusz Konferencián. Dicséretes*

volt, hiszen így nem lötytyent ki a Csordás Laci sőre. Komolyra fordítva a szót, tedd a szívedre a kezed, és válaszolj igazat! Mi készítené arra titeket, írókat, hogy mostohán bánjatok a hőseitekkel? Milyen perverzitás vezetett téged, amikor a korábbi könyvben megírtad a nevetséges életemet? Az írók hogyan választanak, mi alapján döntenek, melyik hősiük lesz pozitív, melyik negatív? Ki lesz sikeres, ki balek? Ki hal meg, és ki éli túl az alkotás kataklizmáját?

– Ez nehéz kérdés, egy mondattal nem is lehet megválaszolni.

– *Akkor válaszold meg kettővel! Te vagy az író, a szószaporító, a mondathajlító, csak van még annyi szó és írásjel a tarsolyodban, hogy futja egy kielégítő válaszra. De hogy megkönnyítsem a dolgot, felhozok néhány konkrétumot. Nagy Zoltán Mihály miért küldte a szerencsétlen Esztert a szolvyai táborba, amikor tudta, hogy ott tifuszjárvány van, és a részeg vöröskatonák minden csinos nőt meggyaláznak? De ha már ő nem, legalább az anyja tartotta volna vissza, ő is hallott a dicső felszabadítók dicstelen tetteiről. Miért nem ment ő személyesen? De ott van a szerencsétlen Anna, hát ilyen sorsot érdemelt Kosztolányitól? Nem tudta, vagy elfelejtette, hogy ez a falusi leány milyen naiv, gyámoltalan, mennyire befolyásolható? Vagy ott van az a szerencsétlen Butler János. Volt pénze, jegyese, terve az élettel, erre mit művel vele Mikszáth? Összeboronálja egy olyan nővel, akit megejtett isten egyik tévelygő szolgálója. Hát Kálmán bátyámnak nem jelentett semmit a szerelem? Nem értem én ezt.*

– Ne feledd, hogy ez egy megtörtént eset, Butler János a valóságban is élt, bár a valóság kicsit más, mint a mese. De pont ez a lényeg, az író szemléltetni akar, a hősei sorsának szövésével nem céltalanul írogat, mondani, elmondani akar valamit. Ha Zoltán barátom, történetesen, nem Szolvyára, hanem a beregszászi piacra küldi el Esztert dobronyi¹² pirospaprikáért, akkor Tarpai Viktória nem játszhatta volna el a meggyalázott leány szerepét egy monodrámában és egy nagyjátékfilmben. Igaz? Te is láttad, neked is tetszett, így van? Ne tagadd!

– *Igen, láttam, sok tekintetben más, mint az írott regény. Viszont kissé össze is zavarodtam. Számos, válaszért kiáltó kérdés bontott szárnyat elmém narciszölgvényében. Most akkor ki is Tóth Eszter, Tarpai Viktória? Vagy a művésznő csak addig ugrott be Eszter helyébe, amíg az válogat a pirospaprikák között? Különben, a múlt század kilencvenes éve elején Beregszászon láttam először színpadon a történetet, de akkor egy szőke nő, Almási Zsuzsa volt Eszter. Akkor bárki lehet Eszter? Bárki lehet bárki? Én is lehetek bárki? Engem is eljátszhat-*

¹² Többségében magyarok lakta nagyközség Kárpátalján. Lakosai főként paprikatermesztéssel foglalkoznak.

nak mások? Én is eljátszhatlak téged? Ki vagyok én igazából? Te vagy én, vagy én vagyok te? Én meg te mi vagyunk? Kik vagyunk?

– Hú, te aztán valóban elragadtattad magadat, ez már bányafilozófia.

– *Az milyen?*

– Mélyen járó. De van egy ötletem, kérdezzük meg az olvasóktól!

– *Rendben, hát legyen így. Kíváncsi vagyok a lehetséges válaszokra. Szerinted lesz, aki veszi a fáradságot, és az értékes idejét arra fecsérli, hogy nekem írjon válaszokat?*

– Miért ne? Egy próbát megér. A biztonság kedvéért, ugyan a kötetben más helyen is szerepel a villámpostacímem, ide is kiteszem. Tehát, kedves Olvasó, ha van kedved és véleményed is, írd Mitracseknek a cadaloraster@gmail.com címre! De hogy biztosra menjünk, holnap kirakom a kérdéseidet az oldalra, amit Zuckenbergrabbitól bérlek. Remélem, nem tiltják le.

– *Néha azért vannak neked használható ötleteid is. Felcsigáztál, bízom az olvasóim bölcsességében, és irányomban táplált szeretetükben.*

– A te olvasóid?

– *Igen, csak nem gondoltad, hogy a tied? Sokszor még arra sem vagy képes, hogy a szövegeidet eljuttasd a közönséghez. A szabados szalon oldaláról is percek alatt lekapják az adminok a feltöltött írásaidat. Mindig csak politizálsz, meg sajnáltatod magad, hogy így a kárpátaljai magyarok, úgy a kisebbségi lét.*

– Ez bizony igaz, ki érti ezt, mármint hogy bizonyos témákat nehéz publikálni? Ma nincs ugyan intézményesített cenzúra, ám a liberál-fasiszták vélemény-diktatúrája már oly mértékig fajult, hogy az emberek önmagukat korlátozzák, készségesen, csak nehogy rossz szó érje őket. Mert akit megtalálnak, annak vége. A „Tengeralattjáró” oldalán is csak cenzúrázva jelenhetett meg egy írásom.

– *Igen, tudom, ráadásul az egyik fejezet ebből a kötetből. Éva asszony nem mert bevállalni egy olyan apró humoros nüánszot, minthogy a fenyőfán „salomcukrok” lógnak. Pedig ez most még vicces is.*

– Már a vicc sem a régi. Na, de igencsak elszaladt az idő. Itt most befejezem, hogy átadhassam a szót neked. Még végül azzal is megvádolsz, hogy tudatosan szaporítom, hogy elvegyem tőled a lehetőséget. Akkor itt vége. A reménybeli olvasói válaszokat majd később írom hozzá ehhez a fejezethez. Addig is az olvasók türelmét kérem, már csak azért is, mivel Önökre várunk!

MITRACSEK ÚR MEGSZÓLAL

*A mi világunkban én a dúsgazdagokat
és a gazembereket egy kalap alá veszem.*

Fantomas

Mitracsek szerint az rendjén van, hogy egy szépirodalmi mű esetében az író szabadjára engedi fantáziáját, de, ugye, L. J. mégiscsak újságíró vagy mi, és mint ilyet, köti az újságírói etika. Az olvasót nem szabad becsapni, félrevezetni, nem szabad elferdíteni a valóságot. Egy igazi újságírónak hitelesen kell tálalnia a történeteket, szigorúan ragaszkodva a tényekhez. Mitracsek ugyanis meg volt győződve, hogy találkozása Annával nem csupán az író agyszüleménye, hanem a valóságban is megtörtént. De nem pontosan úgy, ahogy azt a zszurnaliszta táalalta az olvasóknak. Neki is megvolt a saját változata, ami hite szerint maga a szintiszta igazság.

*

Ugyanis én, Mitracsek Ödön jártam a budapesti antikváriumokat. Akkor már évek teltek el azóta, hogy bemutatkoztam a MIKICS *Együtt* című folyóiratában, később L. J. még kiötlött néhány újabb történetet, de aztán fokozatosan elkalandozott a szürreális posztmodern mesék ingoványos világába. Engem pedig magamra hagyott egyre növekvő egómmal. Mozdulatlanságra, tétlenségre ítélt, miközben bennem már tombolt a tettvágy, a szerepelni akarás, meg valami idegen kórság, talán exhibicionizmusnak nevezik, ha jól tudom. Éltre hívott, és utána már nem foglalkozott velem. Néha kaptam egy-két epizódszerepet mások történeteiben, vagy csak egyszerűen leírta a nevemet valahol, valahová, valamiért. Ez pedig koránt sem elégtett ki engem. Többre vágytam, jobbra, szebbre, kedvesebbre.

Kárpátalján születtem a múlt század '90-es éveinek elején. Egy kitalált alak többnyire azokon a helyeken jár, ahol az alkotója is, s mivel ekkor az író éppen Budapesten játszotta a túlkoros egyetemista szerepét, én is ott lógtam a magyarok

székes fővárosában. Mi tagadás, lenyűgözött a város szépsége, bejártam a vigalmi negyed minden szórakozóhelyét, mégis magányosnak éreztem magam, mivel az egyetlen ember, akit a városban ismertem, alig foglalkozott velem. Olykor, ha már sok volt a sör, szóba elegyedtem néhány pultossal, csapossal, néha éjszaka kiültem valamelyik parkba, és két liter kannás borért cserébe társaságot vásároltam magamnak a hajléktalanok között. Pénzem volt, mert L. J. mindig adott, vagyis többnyire, mert neki sem volt vastagon. Talán lelkiismeret-furdalásból adta, amiért elhanyagolt. De egy kitalált személynek, aki ráadásul a kárpátaljai magyar irodalom boszorkánykonyhájának egyik lombikjából pattant elő, nehéz ismerkedni a valós élet szereplőivel. Főként egy olyan világvárosban, mint amilyen Budapest. Kontaktusba, azaz kapcsolatba kerülhetünk ugyan, megismerhetjük egymást, de igazi, elmélyült viszonyt csak egy másik költött személlyel tudunk létesíteni.

Egyszer csak azt vettem észre, hogy falni kezdtem a könyveket, na, nem úgy, mint Sehallselát Dömötör, aki megette a könyvlapot, s utána tintát ivott. Különösen a női alakok érdekeltek. Megmozgatták a fantáziámat. Szorgalmasan jegyzeteltem, kik jöhetnek számításba. Szép is legyen, de ne amolyan elkényeztetett vagy beképzelt, gögös vagy hárpia. Szeretem a csendes, de határozott nőket. Kezdetben úgy gondoltam, hogy a közelben kutakodok, legyen inkább földi! Volt időm megfigyelni a budapesti nőket, és nem valami pozitív vélemény alakult ki róluk bennem, ellentétben L. J.-vel, aki bolondul a bolond nőkért. Volt is része bennük rendesen, na, azért rendes csajok is akadtak köztük. Jöjjenek kicsit közelebb, nehogy az író meghallja! Ami a nőket illeti, e téren is nagyon béna. Mert a nőt megszerezni könnyebb, mint megtartani. Ezt már én is tudom. Még annyit ismert irodalmárunkról, hogy olykor bárgyúan romantikus, legalábbis a látszat ezt mutatja. Ugyan, melyik nő szíve lágyulna el ettől a verstől?

Mindig

Juditnak

Felujjított kezekkel
látja tested
a vak vágy.
Szerelmet szerelget
szívzörejjel,
hol műhelyéből
hallatszik kalapács.
Lüktet, mint
seb, ha megtelik

késsel.
Késsel, már megint.
Csak te hiányzol,
én mindig
itt vagyok.

– De hagyjuk is az írók békén, legyen legalább néhány nyugodt pillanata. Nemsokára úgyis elmegy minden életkedve. Ezt garantálom Önöknek. *(Na, most ki szól ki folyamatosan az Olvasónak? Ez nem gond, csak ha én teszem?)*
Erről a másik versről már nem is beszélve *(cinikus kacaj)*.

Kérés

Úgy szeress,
mintha
többé
nem szerethetnél,
mintha
legszebb éned
virágba
borulna,
mint aki
boldog magamért
gyilkolni tudna,
csókomért
minden mást
odadobna.

Úgy,
mint még
soha,
ahogy csak
te szeretnél.

Szóval, kezdésnek odahaza néztem körül. Először a leghíresebb regényhőssel ismerkedtem meg, de sajnos Tóth Esztert igencsak meggyötörte az élet, talán érzéketlenségnek hangzik, de nem szerettem volna összeállni egy ideg-

ronccsal. Szóba került még Melles Angéla neve, de róla köztudott, hogy nem az erkölcséről híresült el Irodalmia polgárai között. Na, meg semmi kedvem nem volt konfliktusba keveredni sem Piricsinyivel, sem Makuk Ignáccal.

Gondolkodtam még Berniczky Éva másik pártfogoltjára, Ernára, aki a *Blasztula* című novellában kelt életre, de nem is tudom, volt valami furcsa benne. Nem volt konkrét, megfogható. Tudom, ez egy kitalált alak esetében nem a legszerencsésebb kifejezés. A műveltsége tekintetében is vannak hiányosságok, de e téren, az esetemben sem olyan kerek a labda. Ezt is nagy mértékben az írónak köszönhetem. Szöveget ütött a fejembe, hogy Ernáról nem véletlenül írja Berniczky: „*Erna nem járt moziba vagy nem látta azt a filmet, honnan vette mégis az édeskés, fájó nosztalgiát, hogy ilyennek képzelje magát, nem tudni.*” Nos, én sem akartam.

Szóba került Kovács Eleonóra Z.-je, de róla ellentmondó dolgokat hallottam. Még azt sem sikerült kiderítenem, hogy valóban nő-e. Az dobja rám az első követ, akinek van, de én ebben ultrakonzervatív vagyok, szélsőségesen a másik nemhez, de inkább igenhez vonzódok. Nem vagyok híve sem a nyitott kapcsolatnak, sem a nyitott házsnak, sem a nyitott társadalomnak. Én még azt vallom, ha az emberfia férfi, akkor a partnere legyen nő. Igazi nő, aki a mások nemét szereti, nem a maga igazát.

Ott volt még Bánki Éva pártfogoltja, Bujdosó Anci, de a közeledésemre hátróztan elzárkózott. Később hallottam, hogy a hátam mögött leukránozott, pedig tudtommal nem is dékás. A listámon szerepelt még néhány név, de mind zsákutcának bizonyult. Végül elhatároztam, hogy megismerkedem Édes Annával. Tudom, hogy mit tett a gazdáival, a híre nem éppen a legjobb, de alakja megbabonázott. Volt benne valami lebilincselő, valami, ami magához vonzott. Nem volt különösebben művelt, de mégiscsak egy világvárosban volt cseléd.

Egyedül mentem be az egyik kiskörúti antikváriumba, amíg L. J. egy előadást hallgatott valami közel-keleti uralkodóról, Tukulti Áprilistról. Úgy hallottam, régen ő volt a migránsok egyik nagy vezére, de mégsem tudott eljutni Európába, mert lekapcsolták a török–görög határon. A hellének, ak(há)kor még biztosabban védték a határaikat. De azok más idők voltak. Európa népeinek nem kötötte gúzsba a kezét a merkei „*will kommen*” politika.

– *Milyen áprilistről hadoválsz itt, III. Tukulti-apil-ésarra az Újasszír Birodalom egyik legjelentősebb királya volt, i. e. 745 – i. e. 727 között uralkodott. Országlása idején vált az Újasszír Birodalom hálózati birodalomból igazi területiális állammá. Mondhatni, létrehozta a kor Egyesült Államokát, és a hatalmát is hasonlóan tartotta fenn, a fégyverek árnyékában megadóztatta a környező*

népeket. A fontosabb helyeken asszír támaszpontokat hozott létre. Megszüntette a korábbi nagy tartományokat, és az új provinciák élére inkább eunuchokat nevezett ki, hogy garantálja hűségüket. Talán követendő példa lenne napjainkban is, kevesebb szexbotrányba keveredett politikus lenne, igaz, tőkös vezetőből is.

– Na, itt fejezd abba! Tudjuk, hogy történész vagy, de ez most nem a fő téma, csak érdekességként említettem, hogy amikor beléptem az antikváriumba, egyedül voltam, mert te előadást hallgattál. Nagyon szépen köszönöm, hogy máris alátámasztottad az állításom hitelességét.

Szóval, beléptem a könyvesboltba. Orromat egyből megcsapta a múlt illata. Ez ugyan költőinek hangzik, és annak is szántam, de a régi könyveknek többnyire áporodott, dohos szaguk van. Erről Casanova és Péter Gábor egyaránt sokat tudna beszélni.

– Jó napot kívánok! Kosztolányi Dezsőtől kérném az Édes Annát.

– Parancsoljon, több példányunk is van – azzal a könyvárus négy könyvet vett le az egyik polcról, és elém tette az asztalra. Egyből öt választottam, persze, hogy a legújabb példányt.

Biccentettem és bemutatkoztam:

– Jó napot, kisasszony, a nevem Mitracsek Ödön. Ha nem haragszik, most magammal viszem, azzal belekaroltam és kettesben hagytuk el a boltot. Anna a meglepetéstől szólni sem tudott, de nem ellenkezett. Olyan régen volt már, hogy utoljára érdeklődött valaki iránta. A hosszú évek során a magány, mint szorgos pókmester, sűrű fonál-köpenyt font alakja köré, de ez a fátoly már az első szavamra szétszakadt, tovatűnt.

Hirtelen megszörrent Mitracsek mobilja, az ügyvéd hívta. Pár szót váltottak, majd Mitracsek izgatottan nyomta meg a „vége” gombot.

– Nagyon sajnálom, kedves olvasók, de halaszthatatlan dolgom akadt, ezért be kell rekesztenem a mesélést. Amíg távol vagyok, visszaadom a szót az írónak. Ám azt ajánlom, hogy csak alapos kritikával fogadják minden szavát! Egy időre elbúcsúozok, minden jót! Mindenből a legjobbat!

*

Nos, nem gondoltam volna, hogy Mitracsek a történet közben fog távozni, hiszen mennyit akadékoskodott, hányszor kérelmezte, hogy legalább egy fejezet erejéig hadd vegye át a narrátori szerepet. Amikor végre megkaptam, rövid úton távozott. Ez szokatlan és ugyanakkor udvariatlan viselkedés. Ha nem Mitracsekről volna szó, még talán rossznéven is venném.

– Na, de térjünk vissza a munkához! Hol is tartunk? Megvan, akkor, ha nincs ellenükre, én inkább Anna szemszögéből mesélek tovább. A csend belegegyezést jelent, akkor itt folytatom.

*

Anna nem került könyvespolcra, sem íróasztalra. Egy viseltes utazótáskában találta magát számos könyv és kézirat társaságában. Paraszti származásából kifolyólag ez a tény nem okozott számára különösebb kényelmetlenséget. A cseléd-sors pedig megtanította az engedelmességre, az alázatra és az önkorlátozásra. Ha utóbbit végig megtette volna, eredeti története végül nem torkollik véres tragédiába. Kívülállóként könnyű ítélkezni, meg véleményezni mások tetteit, de ahhoz, hogy igazán megértsünk valakit, hasonlót kell átélnünk, hasonló helyzetben, és még akkor sem biztos, hogy hasonlóan cselekszünk, hiszen, bár közhely, minden ember egy külön univerzum. A legtöbb ember nem képes ártani másoknak, úgy véli, hogy nem tudná elvenni egy másik ember életét, amíg nem kerül olyan helyzetbe, amikor választania kell: ő vagy én. Vagy éppen azért gyilkol, mert az élete elveszett, mit sem ér, annak dacára, hogy még létezik. Valaki pedig nem képes elfogadni a nyilvánvalót, nem képes belenyugodni a halálba. Ezek a lelkek haláluk után is az élők között maradnak és kísértének, mint engem Mitracsek.

A zsúfoltság ellenére is jól érezte magát. Megismerkedett számos történelmi személlyel, lírai alakokkal, na, és ott volt Mitracsek, aki kiszabadította dohos szagú magányából. Nyomban megkedvelte a bohókás fickót, olyan édesen tudott nevetni a férfi viccein, bár sokszor nem is értette, miről is beszél, meg hogyan. Magyarul beszélt, de érdekesen hajlította a szavakat, sajátos zamata volt, másmilyen, mint az övé. A beregi tájszólás miatt később sokat cukkolta az író az egri Macskási Hilda a szombathelyi találkozásaik alkalmával. Anna látott már úgynevezett „finom” úriembereket, akikről később kiderült, hogy a legkevésbé sem azok. Szomorú emlékek tolokodtak elő elméjének mélységeiből, keserű permetet hintve szíve tájékára.

Hirtelen eszébe jutott Mitracsek egyik vicce:

– Hogy hívják az arab kisfiút? – szolt a kérdés.

– Egyiptomi.

Egy ideig eltűnődött, hogy mi lehet ebben a vicc, hiszen korábban nem hallott a fáraók és a piramisok földjéről.

A göndör hajú alig foglalkozott vele. Azt gondolta, Mitracsek valami inas, személyi titkár lehet az úrfi mellett, netalán egy szegény rokon, aki a deák

kegyelemkenyerét eszi. Ugyanakkor Mitracsek nem szolgálta a fiatalembert, sőt, neki sem kellett szolgálnia. Ha a göndör hajú éppen nem merült el Anna történetének megismerésében, a lánynak szabad foglalkozása volt.

Egy pénteki napon aztán vonatra szálltak. A Nyugati pályaudvarról indult az Intercity, így, magyarosan kiejtve, valami madárról vagy virágról kapta a nevét. Kakukkvirág, fecskefű, vércseszirom stb. Ki emlékszik már arra? A történet eme mozzanata nem ragadt meg tartósan elméjében. Anna nem ismerte ezt a fura szerkezetet, mert utoljára még gőzmozdony vontatta szerelvényen utazott, amikor felkerült a fővárosba, cselédnek. Mitracsek elmondta neki, hogy ennek a szónak azóta már több értelme is van. Nem a fővárosnak, mert az ma is ugyanazt jelenti, csak egészen másképpen. Több millió magyar embert határzár választ el a fővárosától.

Mitracsek úr sok újdonsággal szolgált neki, igyekezett minden civilizációs vívmányt elmagyarázni, bemutatni, amelyek Anna sokéves elvonultsága során születtek. Különösen tetszett neki a mobiltelefon, kicsit félt is tőle. Mindig megrettent, amikor váratlanul megszólalt. A tévé pedig lenyűgözte, órákon át nézte a különböző sorozatokat, igaz, hogy sok dolgot nem értett, de Mitracsek igyekezett megfelelni minden kérdésére. Ha esetleg gondja akadt valamivel, csak beírta a keresőbe, és a világhálón rátalált a válaszra, megesett, hogy többre is.

Anna évtizedek óta ki sem mozdult az antikvárium polcáról. Kezdetben még előfordult, hogy egy-egy érdeklődő a kezébe vette, megsimogatta, beleolvasott élete regényébe, de az új évezredben az olvasóközönség ízlésének túl póriás volt a vidéki cselédlány története. Bőre megrepedezett, testét megviselte az idő, rég elporladt kezek hagytak rajta maradandó nyomokat, de nem csupán a szerencse forgandó, a könyvek lapjai is. Hányszor inkább visszakívánta a boldog békeidőket, amikor az emberek kortól függetlenül vígan lapozgatták. De valóban boldog békeidők voltak azok? Világháború, válság, éhínség, Trianon, országsonkítás, nemzeti gyász és egyéb borzadályok.

Anna nem tudta, mi is az a „*besztzeller*”, Mitracsek úr magyarázta el neki. Pedig hát ő az volt a múlt század első felében. Ez csak annyira vigasztalta, mint az Anna-bál szépét ötven év múltán. S itt a hangsúly nem is az éveken, hanem inkább az elmúláson van.

A vonat megérkezett Nyíregyházára, a fiatalember felébredt szendergéséből. Az utazótáska egy személygépkocsi csomagtartójába került, innét önjelölt fuvarosok szállították az embereket a határon át. Annát már egészen elvarázsolta ez a nagyszájú, vig kedélyű férfi. Már a neve is mulatságos. Ki ad a főhősének ily lehetetlen nevet? Deziré biztosan nem tenné. (*Az a szeren-*

csém, hogy Mitracsek el van foglalva valamivel, mert itt most aztán mondaná a magátét.) Keserűen döbönt rá, hogy a jó öreg Dezső már hosszú ideje magára hagyta. Egyedül, a nagy magyar irodalmi dzsungelben. Egyedül, egy antikvárium polcán. Ám ez már a múlt, most végre nem volt egyedül.

– Mondja, maga hová való? – kérdezte Mitracseket.

– Kárpátaljai illetőségű vagyok. Természetesen magyar. A nevem ne téveszse meg önt, aranyoskám. Ezt csak az íróm cinizmusának köszönhetem, de úgy éljek, hogy egyszer alaposan meg is köszönöm neki! *(Már érik is ez a köszönet.)*

– Nem olyan rossz név ez, ne orroljon már annyira arra az íróra! Hiszen úrnak szólítja magát. Megadja a tiszteletet magának. Nem tán valami távoli rokona kendnek?

– Dehogy vagyunk rokonok. Még csak az hiányozna nekem, egy ilyen rokonság. Magát igen, de engem csak gúnyból szólít úrnak.

– Úgy látom, az úr igencsak haragszik az írójára. Elképzelni sem tudom, mi lehet az a nagy bűn, amit elkövetett. Az enyém egy igazi sorstragédiát kreált a számomra, én mégsem haragszom. Csak jó szívvel tudok gondolni rá.

– Ezt meg is értem, Kosztolányit mindenki ismeri, szereti. Még életében is kevesen tudtak rá haragudni. De az enyém... Á, hagyjuk is! Nem akarom magácskát ezzel untatni.

– No, mostan már kíváncsivá tett. Mondja már meg, ki a maga írója! A nevét honnét kell ismernem?

– Nem is tudja? – kérdezte Mitracsek úr elképedve.

– Nem, eddig nem említette a nevét, sem ő, sem maga.

– Ah, a nevét! Ki sem ejtem a számon. Megígérte nekem, hogy újra lesz egy könyvem, ahol én lehetek a főszereplő, a sztár. Aztán megszületett, de nem volt benne sok köszönet. Nem elég, hogy oldalakon keresztül sérteget engem és a családomat, a végén még meg is ölt. Mert én, ugye, feláldozható vagyok, pedig sosem találkoztam Sylvester Stallonéval, sem Dolph Lundgrennel. Eredetileg szatirikus hősként lettem bemutatva, de most már inkább egy tragikomédiában érzem magam, ahol én játszom el a tragi-pojáca szerepét, ha volna ilyen.

– Amíg a történet nem ér véget, és egy picinyke esély is megmarad, addig bármi lehet. Végződhet akár boldogsággal is. Volt már rá példa, műveit az író sokszor átírja, ahogy azt úri kedve tartja.

Közben a gépkocsi megérkezett a magyar–ukrán határra. Egypórás várakozás után elhagyták az Unió területét. Anna izgatott lett, először járt idegen országban magyar földön, bár még jól emlékezett Budapest román megszállására,

amikor az idegenek jöttek hazánkba, bocskoruk talpát sokáig érezte az anyaföld. Mitracsek színes szavakkal ecsetelte Kárpátalja történetét, felvázolta a közállapotokat, ezeket már nem kellett színesítenie, hiszen *reaktivisták* már mindent bemázoltak kékre és sárgára. Anna megtudta, hogy Mitracsek úr írója az a fiatalember, akinek ezt a kalandot köszönhette. Mert kaland volt ez a javából.

A beregszászi otthonban kevés könyvespolc akadt. A könyvek többsége a spájzban, a szekrények tetején, a szoba sarkában halomba rakva pihent. Anna és Mitracsek úr egymás mellé kerültek az éjjeliszekrényen. A fiatalember hamar túltette magát Anna történetén. Mitracsek úr megsúgta neki, hogy csak azért hozta Beregszászra, mert felhasználta őt, élete tragédiáját egy pályázatban hasznosította, amelyből pénzt remél.

– Egy vacak pályázat miatt cipelt el ilyen messzire? – fakadt ki Anna.

– Mondták már magácskának, hogy mennyire édes, amikor dühös – kérdezte Mitracsek úr.

– Na, aztán mennyire? Jól tudom, hogy csak a nevéből űz gúnyt.

– Dehogysis tennék én ilyet, kedves Anna. Ugyan, hová gondol? Hát kinek néz engem? Eddig megbántottam valamivel is?

– Nem, valóban nem.

Mitracsek úr szemmel láthatóan rajongott Annáért. Amióta csak megismerte, úgy dongta körül, mint méh a virágot.

– Milyen elcsépel hasonlat – gondolta Anna.

Már elszánta magát, hogy ezúttal enged a kárpátaljai novellahős ostromának. Könnyű az olyan várat bevenni, amelynek kapuit szélesre tárják. Ekkor történt, hogy több éves várakozást követően végre megjelent az új könyv. Mitracsek révbe ért, ha ebben az esetben szerencsés így fogalmaznom. És valóban. Aki elolvasta a kötetet, értesülhetett Édes Annával való boldog egymásra találásáról. Százszámra érkeztek az olvasói levelek, de a fiatalember nem ilyen sikerre vágyott. Az asztalán még ott feküdt a Kosztolányi kötet, amikor újra fellapozta, megdöbbenve vette észre, hogy Anna eltűnt.

Mi is történt a kis cseléd lány gazdáival? Az író számára a plágium vádja felér a halállal. Eddig még sosem érte e szörnyű vád, de Mitracsektől minden kitelik, ki tudja, legközelebb melyik regényhősnő fejét csavarja el, és jelenik meg L. J. valamelyik újabb kötetében? Mint ahogy meg is jelent az új kéziratban, holott korábban már olvashatták egy novellában, az *Együtt* folyóiratban.

Mitracsek vádpontjai között ott szerepelt a plágium is. Amikor nem tudta az íróra bizonyítani az idegen gondolatok átvételét, akkor fordított egyet a dolgon, természetesen az ügyvédei tanácsát követve, és úgynevezett önplági-

ummal vádolta meg. Még évekkel ezelőtt BDK nevezte újraközlő irodalomnak a kárpátaljai. Ez akkortájt főként a költőkre volt érvényes. Az elnevezés arra utal, hogy kishazánk írói új kötetükben nagyrészt már korábban megjelent verseket közölnek, vegyítve az újakkal. Előfordult már, hogy az arány 80:20% volt a régebbi versek javára. De ez, természetesen, nem számított plágiumnak, hiszen az adott író önmagától vett át régebbi írásokat. Ez csak akkor jelenthetett problémát, ha mondjuk egy pénzügyi támogató kifejezetten előírta, hogy csak új szerzemények szerepelhetnek a támogatott kötetben.

VFL, a Kishaza egyik legelismertebb szerzője, egyszer ezt azzal magyarázta, hogy a szülőföld irodalmárainak művei csekély példányszámban jelennek meg, hamar elfogynak. Tulajdonképpen az adott szerző olvasói kérésnek tesz eleget, amikor az új kötetbe bevalogatja a közkedvelt korábbi verseit is. Ahogy Füzesi Magda mondja az egyik interjúban: *„a könyvesboltokban keresik írásainkat, ezért adunk ki újabb válogatásokat”*. Ez amúgy elfogadott szokás a világbirodalomban, akarom mondani, a világirodalomban. Az író is erre hivatkozva utasította vissza a neveltséges vádat. Mitracsekék hiába támadtak, az irodalom visszavágott.

Különben is, a közelmúltban számos példa bebizonyította, hogy a plagizálás, a valódi bocsánatos bűn, már-már bevett szokás a magyar közéletben. Politikusokról, tisztviselekről, államfőkről bizonyosodott be, hogy éltek ezzel a lehetőséggel a diplomamunkájuk elkészítésekor, de különösebb következménye egyik esetnek sem lett. Igaz, az illető jó hírének megtépázására kiváló eszköznek bizonyult. Az újságok a címlapon hozták az írói plagizálásról szóló cikkeket, amíg a cáfolatokat, sok esetben csak bírósági felszólításnak engedve, eldugták az utolsó oldalak egyikén. Ott van például Jeremiás Jónás, a szittya vitéz, a kis-nemzeti trubadúr, akinek verseit hallva élemedett korú hölgyek élvezettől eltátott szájából sorra hullnak ki a protézisek. Szám-talan költőt, fűzfapoétát vádolt meg azzal, hogy műveiket tőle lopták, még a rosszakat is.

Igazság, pártatlan tudósítás, tárgyilagosság, elfogulatlan véleményezés stb. ma már idegen fogalmak az újságírásban, talán régen is csak elérhetetlen példaképként állították a zsurnaliszták elé. Akik megpróbálják betartani ezeket a szabályokat, többnyire nem viszik semmire, karrierjük megreked, elvesztik állásukat, elefántcsonttornyukban írhatnak blogot, ha valaki még kíváncsi rájuk.

AZ IRODALMI ALAKOK VÉDEGYLETE

*A világot gyilkosok építik.
Ser Sandor Clegane*

Amikor Mitracsek Ödön – hogy ezúttal némi hivatalos ízt kölcsönözzenek a megszólításnak – az Édes Annával való találkozásának elmesélése közben lelépett a színről, az ügyvédhez sietett. Hosszasan tárgyaltak, aztán a Belvárosba indult, hogy felkeressen egy újabb érdekvédelmi szervezetet. Ez kicsit más, mint az a szakszervezet, amiben főként a magyar irodalom kitalált alakjai tömörültek. Az Irodalmi Alakok Védegylete tulajdonképpen világszervezet, ami azt jelenti, hogy külföldiek is a tagjai lehetnek, mint ahogy vannak is a különböző szekciókban.

Színes plakátok borították a terem minden falát. A bejáratnál balra és jobbra kopott bőrfotelok álltak. Valamikor feketére tervezték őket ügyes kezek, okos elmék. Talán ezekben még Szindbád, Hannibál tanár úr vagy éppen Kopjáss István, esetleg gróf Pongrácz István is üldögélt. Mitracsek nem ült le, pedig volt hely, csak hárman várakoztak a helyiségben. Hogy elüsse az időt, a plakátokat nézegette, holott már mindegyiket látta, elolvasta. Nem először járt itt. Amikor elhatározta, hogy a rajta esett sérelem miatt az írót perbe fogja, első útja ide vezetett. Az Irodalmi Alakok Védegylete tárt karokkal fogadta, hiszen, anno, éppen ezért hozták létre. Bár a panaszát felvevő tisztviselő rögtön megvallotta, hogy ilyen esettel korábban még nem volt dolguk. Eddigi praxisukban nem akadt olyan ügyfelük, aki a saját íróját akarta perbe fogni. De hát mindennek eljön az ideje, Mitracsek ügye pedig a jövőben hivatkozási alap, jogi precedens lehet. Hatékonyaságukat jól érzékelteti, hogy több olyan véres konfliktust sikerült megnyugtatóan rendezni, mint a Vuk és a Simabőrű közötti ellentét.

Mitracseken kívül még két egyén tartózkodott a váróteremben. Egyikük csendben olvasott, de a másik láthatóan ideges volt. Hol leült, hol felállt, túltengett benne a feszültség. Időközönként letörölte az izzadságot kopasz fejéről, kezében sapkáját szorongatta. De a legfurcsább az volt, amikor váratlanul

szoborra merevedett, és mint egy élő útjelző, karjával Nyugat felé mutatott. Mitracsek odalépett az ablakhoz, és kinézett abba az irányba, amerre a kopasz, kecskeszakállas férfi integetett. Odalenn egy kezdődő építkezés mély gödre tátongott. Mitracseket egy idő után már komolyan kezdte idegesíteni ez az idegesítő alak, hiszen már eleve idegesítő volt. Valóban idegesítő lehet a háromszoros szóismétlés egyazon mondatban.

A másik, a tömött bajszú, ősz hajú férfi, aki rangjelzés nélküli egyenruhát viselt, amolyan proletár szabású fazont, amiben a keretlegények, anno, emberek millióit gyilkolták halomra. Lassan, kimérten mozgott, mintha fájdalommal járna számára minden mozdulat. Gondolom, nem csupán Mitracsek ismerte fel a jellegzetes kaukázusi vonásokkal bíró idős embert. Ha lehet ezt embernek nevezni. A Weekelicks kiszivárogtatott egy CIA-jelentést, amiben az állt, hogy a két férfit bizonyos egyének lepecsételt vonaton, lepecsételt koscsiban hozták elő a történelem lomtárából.

– Jozsif, szerinted mit keresünk mi itt? – fordult a tömött bajszúhoz az izgága kopasz.

– Iljics elvtárs, vedd elő a levelet, amit neked küldtek, és minden világos lesz a számodra – válaszolta az. – Engedd meg, hogy figyelmesen elolvassam a nekem címzettet, utána már többet fogok tudni én magam is.

Ide eredetileg a fenti szöveget grúzul is be akartam gépelni, de nem sikerült beszerezni a kellő billentyűzetet. Képzelem, milyen gondban lehet egy gépíró, mondjuk, Kínában vagy Japánban (L. J.). Az irodalmi hitelesség és a történelmi emlékezet kedvéért leközlöm a teljes levelet.

*

Jozsif Visszarionovics Sztálinnak

Címezve: a Kénköves Pokol legmélyebb bugyrába.

Engedje meg nekem, hogy ne szólítsam elvtársamnak, kétlem, hogy valaha volt-e valakinek az elvtársa, az úr megszólítást pedig bűn lenne a számra venni egy olyan ember esetében, mint amilyen ön. Az életműve árnyékában nem is tudom, hogy egyáltalán emberszámba vegyem-e. Aki ilyen bestiális dolgokat elkövet, vagy parancsot ad az elkövetésükre, az csak a gonosz megszállottja vagy maga a Sátán földi helytartója lehet.

A háború után elhurcolt kárpátaljai emberek, főként magyarok és németek, a megnyomorított, eltiport családok nevében ragadtam tollat. Ismerve tébolyodásig feszülő kegyetlenségét, egy percig sem gondoltam, hogy szemernyit is sike-

rül meghatnom soraimmal, ezért, eredeti szándékkal felhagyva, eltekintek a népünket ért veszteségek számszerű adatainak felsorolásától. Lelkiismeret-furdalása csak annak lehet, akinek van lelkiismerete. Önnek bizonyára nincs.

Bocsánatot kérek az indulataim elhatalmasodásából fakadó személyeskedésért. Sajnos én is elszenvedője voltam annak a végzetes folyamatnak, amikor a dicsőséges Vörös Hadsereg – azok elkeseredett ellenkezése ellenére – felszabadította a Kelet- és Közép-Európa szerencsétlen népeit.

Én is az elhurcoltak között voltam, akiket a felszabadító vörös horda katonái háromnapos munkára kényszerítettek. Életosztónöm megsúgta, hogy ebből csak baj lehet, de attól félttem, ha nem jelentkezem, a családom kerül veszélybe. Évekkel korábban értesültem a proletár államban rendszeresített maffiamódszerekről, bármelyik szicíliai vagy nápolyi keresztapa beiratkozhatott volna a Sztálin Akadémiára, hogy továbbképzést kapjon brutalitásból.

Szerencsém volt: amíg gyalogosan vándorogtunk a szolvyvai gyűjtőtábor felé, a keretlegények alaposan lerészegedtek. A vodka ezúttal a kezemre játszott. Már alkonyodott, amikor egy megfelelő pillanatban kiléptem a sorból, és elrejtöztem a fenyőfák között. Valószínűleg az életemet köszönhetem ennek az elhatározásomnak. Csak azért írtam le, hogy bebizonyítsam, az ön emberdarálójából is volt menekülés, mert aki csak tehetett, menekült a Szovjetunió áldásai elől. Sajnos ez a legtöbb esetben katasztrófával végződött. Az emberi élet teljesen értéktelen volt ebben a modern kori rabszolgatartó államban.

Sajnálatos tény, hogy sok tízezer honfitársamnak nem volt ilyen szerencséje. Néhányuk még Szolvyváig sem jutott el, több ezren pedig a tábor kegyetlenségének estek áldozatul. Meglehet, hogy erről ön nem is tudott, nem akart tudomást venni. Kiadta a parancsot, a többit elvégezte a gyilkoló gépezet, csak be kellett indítani, és a fogaskerekek olajozottan működtek, bedarálva emberi testeket. Állítólag azt mondta, hogy a magyar kérdés vagonkérdés. Micsoda cinizmus, hiszen a marhavagonokba terelt embereket valóban a vágóhídra hurcolták.

Hát így szerette ön a magyarokat? Pedig budapesti helytartója, Róth Manó, akit Rákosi Mátyásként gyűlölt meg egy egész ország, minduntalan azt hangoztatja, Sztálin elvtárs mennyire szereti a magyarokat. Sztálin elvtárs maga is magyar. Furcsa, de a székelyek egy része is ebben a tudatban élt, hogy a nagy Dzsugásvili sosem mulasztja el megkérdezni a román kommunista vezetőktől: hogy vannak az én székelyeim? Kétségtelen, hogy a világtörténelem nagy manipulátora volt. A félelem volt a legnagyobb fegyvere. Tökélyre fejlesztette a rettegés légkörét, ahol Pávlik Morozov és a hozzá hasonló mosott agyúak a saját családjukat jelentették fel a hatóságoknál, akik bűne csak az volt, hogy nem akartak éhen halni.

Furcsa, de ma is akadnak olyan eszemetek, akik tisztelik a földöntúli kegyetlenséget. A közelmúltban új szobrot avattak Zaporozsójában. Egy olyan országban, ahol a nagy Sztálin parancsára emberek millióit itélték éhhalálra, kényszerítették kannibalizmusra. Azt mondják, az idő megszépíti a dolgokat, de van, amit nem lehet, ami mindig ott fog kísérteni az emberiség kollektív tudatában.

Mi nem felejtünk, nem tudunk felejteni. Nem felejthetjük el az idegen földben, jelöletlen sírokban nyugvókat, a megnyomorított életeket, a tönkretett családokat, az elrabolt értékeket. Nem felejthetjük el, hogy a szovjet jótékony tevékenysége Kárpátalját legalább száz évvel vetette vissza a fejlődésben. Az „itt ezer évig nem volt semmi” szlogenrel láttak neki a módszeres rombolásnak.

Az ázsiai barbarizmus beköltözött Európa közepébe, és úgy tűnik, tartósan berendezkedett. Személyes tragédiánk ez, hogy mi sem tudunk szabadulni hatása alól. Egy kaukázusi gazember vértől mocskos csizmájával tiporta el embermilliók álmait. S a rémálom nem akar véget érni.

Ezt a levelet azért vetettem papírra, mert érzem, hogy már közeleg a vég. Halálom utáni sorsomat nem tudhatom, de a Teremtő irgalmazzon önnek, ha egy helyre kerülünk! És ezt nyugodtan vegye fenyegetésnek!

Egy túlélő az egykori Bereg vármegyéből

Kelt: Beregszászon, a XXI. század elején

*

Sztálint egy pillanatig sem hatotta meg a levél, talán kicsit felbosszantotta annak számonkérő, pimasz stílusa. A halála óta megtanulta, hogy ahol most lakik, nem ő a legfőbb, a korlátlan hatalommal rendelkező nagyúr.

Eközben egykori mentora, a nagy Lenin, a lángeszű tanító végre leült az egyik fotelba, hogy megpihentesse szifiliszról elgyötört testét.

Mitracseknek a szó hallatán eszébe jutott, hogy több ezer éve Gilboa hegyénél a *szifiliszteusok* győzték le Saul királyt, ebben az ütközetben nemcsak a zsidók első királya, de fia, Jonatán is elesett. S mivel kiontották a herceg véréit, innét kapta nevét a piros Jonatán alma. Különben róla szól az új Oscar-díjas magyar film, a Saul fia.

– Elég legyen végre! Ezek itt most komoly dolgok. A Mitracsek família megúsza a vészterhes időket, egyetlen tagja sem járta meg a GULAG vagy a GUPVI táborait. Ezzel a névvel nyugodtan kiadhatták magukat szlováknak, és akkor mentesültek minden jóvátételi munkától. De az vesse rájuk ezért az első követ, aki nem ezt tette volna a túlélésért.

Sztálin röviden ismertette, mi áll a neki írt levélben, szerinte Iljics is hasonló tartalmút kapott. Igaz, hogy a Vezető nem foglalt el egyetlen négyzetméter magyar földet sem, és nem is hurcoltatta el őket.

A kopasz idegességtől remegő kézzel halászta elő zakója belső zsebéből a szemüvegét. Már életében is sokszor kellett használnia. Talán, ha hamarabb írta fel magának az orvosával, még idejében felismerte volna Dzsugávili igazi természetét. Sajnos nem így történt, embermilliók sorsa dőlt el Lenin rövidlátásán.

*

Tisztelt Vlagyimir Iljics elvtárs!

Címzés: Moszkva, Kreml, Mauzóleum.

Amennyiben a címzett már nem tartózkodik a megadott helyen, kérem, ezt a levelet küldjék utána a pokolba!

Több mint húsz év után jöttem vissza szülővárosomba, Beregszászra. Arra számítottam, hogy időközben nagy változások mentek végbe a város arculatán. Láttam, hogy kibővült a régi piac, és épült egy új is, a belváros megszépült, számos bank, patika, bolt, bár stb. nyílt, de a legszembeütőbb változás a hiányod. Igen, a régi emlékeket felelevenítve, hiába kerestem talapzaton álló, ércebe merevedett alakodat a szürke beton köntösbe bújtatott zsinagóga előtt, amit „Dom Kultúrnak” csúfolt a vörös csillagok humor.

Emlékszem, gyerekkoromban mennyi történetet hallottam a jótéteményeidről. Már az óvodában megtudtam, hogy te vagy a megváltó, igaz, nagymamám a templomban egy kereszten lógó, vézna, hosszú hajú, szakállas férfiről állította ugyanezt, de én akkor nem hittem neki, hiszen már jól tudtam, hogy a klerikálisok a nép ellenségei. A vallás a szegények ópiuma, a papok pedig a babona vámszedői. Igaz, a szocializmust építgető proletár öntudatomat egy kicsit megingatta nagyanyám finom almás pitéje, amit azért sütött, hogy a kedvemben járjon. De mégsem hagytam magamat lekenyerezni, vagyis lepitézni. Bár akkor még kalácsnak hívtuk, mint ahogy a zsemlet bulocskának.

Kezdetben csak képekről, a könyvek illusztrációiból ismerhettelek, aztán egyszer, amikor a szüleimmel sétáltunk a városban, ott álltal teljes valódban, a mennyei magasságokban. Lenin papó, a nép jószágos útmutatója. Három éves lehettem, akkor úgy hatott rám e látvány, mint felnőtt turistára a Szabadság-szobor Amerika előszobájában. A szívem megtelt melegséggel. Feltűnt nekem, mennyire hasonlítasz apai nagyapámra. Talán az öreg is az irántad való tiszteletből öltözködött az 1920-as évek proletár rokokó divatja szerint. A petrográdi

jampit hozta, hitelesen. Sosem mulasztottam el köszönni neked, valahányszor csak elhaladtam előtted. Akkor még nem értettem, miért mondja édesanyám sajnálkozva: „Na, ebből a gyerekből is egy nagy kommunista lesz”. Hát nem lettem, mert később mégis megértettem, mi is az igazság veled kapcsolatban.

Hallottam, hogy a szobor árát kétszer is levonták a lakosságtól, diáktól kezdve a nyugdíjasig – „önként”. Ez is csak az irántad való végtelen szeretetet tükrözte. Később én is szegyenkezve néztem a tükörbe, amiért évekig elhitttem a képtelen történeteket. Ugye azt a finnországi kunyhót te sem gondoltad komolyan? Na, és a lezárt német szerelvényről egy szót sem hallottam korábban. Meg hát a svájci száműzetés mégiscsak más volt, mint 25 év a GULAG-on. Igaz, ez már nem a te kivételes agyad nagyszerű terméke volt. Legjobb tanítványod ördögi elmével fejlesztette tovább korai kezdeményezéseidet.

Istenem, ha belegondolok, hogy az évek során mennyi virágot raktam le a lábaid elé, a zöldek biztosan a fejemet követelnék. Minden ünnep nálad végződött, az új házások is a színed elé járulva kezdték meg közös életüket. Az iskolában büszkén vettem át a gyerekkori képmásoddal ékesített októbrista csillagot. Ekkor ötlött fel bennem először a kérdés, hogy Uljanovból hogyan lettél először Lenin, aztán meg Grád?

Később megesezt, hogy fehér éjszakákon, a rendőri őrjáratot elkerülve, kíséltám hozzád, hogy kérdőre vonjalak. Miért szemétkednek velem az iskolában a magyarságom miatt? Miért kell nekem belépnem a pártba, hogy magasabb beosztásba kerüljek a munkahelyemen? Miért kell többet dolgoznom a kevesebb fizetésért? Miért kell már hajnalban sorban állnom két vekni kenyérért? Hol marad a beigért jólét? Mikor jön el végre a proletár Kánaán?

De mégis, hozzátartoztál a gyermekkoromhoz, a fiatalságomhoz, a városhoz, ahol megszülettem. Amikor úgy döntöttem, hogy elhagyom ezt a tejjel-mézzel folyó örömtanyát, még egyszer eljöttem hozzád, hogy veled együtt magam mögött hagyjam az addigi életemet is. Most azért jöttem ide, az egykor szebb napokat megért Népszínház épülete elé, hogy visszaköveteljem az emlékeimet, amelyeket akkor nálad hagytam letétben. Erre, tessék, azt kell megtudnom, hogy te már két évtizede leléptél.

Cserbenhagytad az országot, a fél világot, a várost és cserbenhagytál engem is. Most kitől kérjem vissza az életemet? Mondd, ki adja vissza az emlékeimet? Tisztelettel: egy volt beregszászi lakos

*

Lenin befejezte az olvasást, majd láthatóan megkönnyebbülve átnyújtotta a papírost Sztálinnak. Miután ő is elolvasta, indulatosan földhöz vágta.

Mitracsek nem ügyelt rájuk, gondolataiba temetkezett. Pedig a két ss egyén miatta, vagyis az ügye miatt, érkezett a védegyelet irodájába. Ugyanis L. J. több könyvében is szerepet kaptak. S ezek a szerepek nem vetnek éppen jó fényt rájuk. A védegyelet szakemberei azt gondolták ki, hogy meghívják Lenint és Sztálint, s megpróbálják valamiképpen felhasználni az író ellen indított hadjáratukban, hiszen kései követőik ma is nagy befolyással bírnak Európában. Nem árt egy kis politikai tőke, hátszél. Mitracsek úr ezt ekkor még nem tudta, az nem ment a fejébe, mit keresnek ezek ketten a kitalált alakok védegyeletében, hiszen ők nagyon is valóságos, eszméjükben ma is élő személyek. Ellentétben, mondjuk, vele.

Elmosolyodott, amikor arra gondolt, milyen arcot vághatott az író, amikor megszökött a koporsóból. De hát ő előre figyelmeztette, megmondta neki. Vele aztán nem lehet packázni! Ő mégiscsak egy nemesi sarjadék, ő Mitracsek úr! Ez a név már fogalom. Na, nem fogíny, mint e szó szinonimája. Sokkal inkább egy erős tépőfog, egy fogsor, egy Megalodon fogsora, egy kardfogú tigrisé, amit majd megemleget az író.

Hát nem lehet, hogy egyszer csak és kizárólagosan vele foglalkozzon? Csak rá szánjon egy egész kötetet? Akkor mi végre alkotta meg őt, ha már az elején bevégezteti? De még most sincs semmi veszve, hiszen történt már a szakmában számos eset, hogy egy mű szereplője visszatér a halálból. Ott van Sherlock Holmes, akit Doyle az olvasók nyomására menekített ki a vízesésből, vagy egy újabb kori példa, Bobby Ewingé, aki dacára annak, hogy tucatszerű részen át volt hullá, mégiscsak szerepel a legújabb sorozatokban. Eszébe jutottak más alakok is, de még neki is be kellett látnia, hogy e tekintetben Drakula vagy Connor MacLeod nem a legjobb példa, a zombikról nem is beszélve. Az egyik ilyen amerikai sorozatban egy örült tiszteletes a zombikat feltámadott szenteknek tartotta, és követendő célként tűzte ki a halált, hogy hívei is feltámadottakká legyenek. Hát most ő is feltámadt holtából, de korántsem agyhalottként született újjá. Nagyon is felvilágosult vagy inkább megvilágosodott.

Ekkor kinyílt az ajtó, és egy hölgy Mitracseket szólította, pedig a kecskeszakállú már ugrott volna. Sztálin továbbra is mozdulatlanul ült a fotelban, a régi szép időkön merengett, amikor az operából, két felvonás között, áthajtatott a Ljubljankába¹³, agyonlőtt egy-két elvtársat, és a kezdésig még vissza is ért. De ugyan ki merete volna nélküle elkezdni a következő felvonást?

¹³ A szovjet belbiztonsági hivatalok, kezdetben a Cseka, az NKVD, majd a KGB székhelye, ahol emberek tízezreit kínozták halálra vagy végezték ki bírósági ítélet nélkül.

– Kérem, foglaljon helyet! A telefonban azt mondta, hogy a jogász végül elvállalta az ügyét. Most meg kell beszélünk a részleteket. Elsősorban rendeznünk kell az anyagiakat. Ez nagyon fontos a számunkra, de gondolom önnek sem közömbös téma. Sajnos a szervezetünk nem valami gazdag, de bizonyos mértékben hozzá tudunk járulni a perköltségekhez, persze, amennyiben nem sikerül megegyezniük peren kívül.

– Ez nem valószínű. Ön nem ismeri az írómat. Makacs ember. Amit a fejébe vesz, abból nem enged. Már nagyon sok kellemetlensége származott a konokságából. Nehezen hajlik a kompromisszumokra, ebből kifolyólag számos szerkesztővel keveredett már vitába. A vége az lett, hogy egyre kevesebb publikációs lehetőséghez jut.

– Nos, közben azért végeztünk némi háttérvizsgálatot, ami azt bizonyítja, hogy az ön írója számos helyen publikál rendszeresen. Gondolok itt napilapokra, hetilapokra, havi és negyedéves kiadványokra, az internetes folyóiratokról nem is beszélve.

– Arra kérem, hogy ezekről a témákról inkább zárt ajtók mögött beszéljünk! Nekünk sem lenne jó, ha ebből valami plusz probléma adódna. Ki tudja, talán a NAV illetékesei is olvassák a könyvet. Arról már nem is beszélve, ha, mondjuk, az ukrán adóhivatal egyik magyar származású munkatársa kezdi el feszegetni az író és egyben az én anyagi ügyeimet. Ne felejtse el, kérem, hogy Mitracsek úr kettős állampolgár! A Facebookról (*huss!*) már úgyszólván értesültek az ismerőseim és a barátaim, de azért nem szeretném, ha a lehetőségek országának hatóságai ezért rám szállnának. Tudja, nálunk odahaza nem nézik jó szemmel a kettős állampolgárságot. Mindenki szeparatistát és árulót látnak. Az autonómia szóra kiveri őket a hideg verejték. Bár nincs állami vagy önkormányzati tisztségem, de ha nem vagyok elég óvatos, könnyen felkerülhetek én is a halállistára. Nem szeretném, ha az ukrán békejobb az arcomon csattanna.

Szóval, az íróhoz visszatérve, kötve hiszem, hogy hallgatna a szép szóra, és önként teljesítené a követeléseimet, legyenek azok anyagi vagy más jellegűek.

– Ki tudja, talán most mégiscsak meggondolja. Az ő karrierjének is sokat árthat egy ilyen ügy, egy botrány. Egyébként, elgondolkodott már azon, hogy milyen következményei lesznek ennek a pernek magára nézve? Ha megnyeri is, az író örökre szakít önnel, és több művében már nem fog szerepelni. De más írók sem szeretnék olyan alakot, aki perbe fogja alkotóját, még ha azt jogosan teszi is. Ezzel a következménnyel nem számolt? Senki sem fogja átvenni és tovább írni a történetét. Még mellékszereplő sem lesz. Végül az író akarata mégiscsak beteljesül.

– Természetesen mindent jól átgondoltam és számításba vettem. Ilyen eshetőségre, amennyiben a bíróság nem kötelezi az írómat élettörténetem folytatására, több lehetséges szerzővel is tárgyaltam. A legígéretesebbnek P. mester mutatkozik, de azt kérte, hogy ameddig nem biztos a dolog, ne említsem sehol a nevét. Most jut eszembe, hogy ő sem említette. Mindenesetre, a *KárpátInfóban* és a *Beregi Hírlapban* hirdetést adtam fel, hogy író vagyok vagy egyéb tollforgatót keresek életem regényének folytatásához. Sajnos eddig csak egy idősebb, hivatásos feljelentés-író jelentkezett, meg valami Fekete Pákó, de tudom, hogy lesznek még mások is.

Mitracsek elgondolkodott: pedig ezek a firkászok mind a hírnévre, a sikerre hajtanak, még ha olykor álnevet is használnak, de ha száz könyvig is élek, akkor sem fogom megérteni őket. Külön állatfaj ez a valós emberek között.

Sokszor jutott eszébe, miközben vakon követte az író utasításait, és keveredett az egyre kellemetlenebb helyzetekbe, hogy már nem tudta követni a történet menetét. Most még mindig az író – akit ő keresztre akar feszíteni – szövi tovább a mesét, vagy önálló életre kelt, és sodorja magával a szereplőket? Nem lehet, hogy éppen ő, Mitracsek úr, ébredt öntudatra, és eddig képzelt elméje olyan dolgokra lett képes, amiket korábban fel sem tudott fogni? Sem ő, sem az író, sem az olvasó. De ez esetben az olvasó volt a legnehezebb helyzetben. Pedig dehogyis. Az olvasóknak az a dolguk, hogy elolvassák a szöveget, és értelmezzék, ha tudják. Az írónak viszont ki kell találnia, meg kell alkotnia, még ha a végtermék értelmetlenül sikeredik is. A szereplő csak szerepel, egy forgatókönyvre erősítve mozog a szöveg adta keretek között. Mitracseknek éppen ebből volt elege, hogy holmi kárpátaljai írócska marionettbábuként rángassa történetről történetre. Legalább valami izgalmas sztorit rittyentene¹⁴ köré.

Mondjuk, James Mitracsek néven titkos ügynökként mentené meg a világot, de legalábbis házról házra járva adná el L. J. sörös (sic), következő könyveit. Á, nem, semmi köze a magyar származású milliárdoshoz. Sajnos, mert akkor lenne pénze a létre, és művészete is nyugodtabban, s főleg jóllakottabban teljesedhetne ki. Na, persze, pont az utóbbi fogja pénzzel támogatni ezt a névtelen *klaviatúra-betyárt*. Pedig volt rá eset, amikor megszánta alkotóját, annak álmába furakodva igyekezett ötleteket súgni, sugallni. De mi történt? Amikor felébredt, azt gondolta, hogy ezek az ő elméjéből valók. Miközben

¹⁴ Azért te is érzékeled, Mitracsek, hogy ez a kifejezés ebben a szöveggözegekben nem éppen helytálló, legalábbis nem bevett. Rittyenteni mást szoktak, nem történeteket! – szólott közbe az író egyik támogatója.

Mitracsek és az író gondolatai összekeveredtek, egy olyan történeti káosz jött létre, ami az olvasók agytekervényeit állítja megpróbáltatások elé.

*

– János!!!!!! – kiáltott erélyesen az író édesanyja. Érezte, hogy a szöveghalmozás már kezdi elérni azt a határfokot, amit már az anyai szeretet sem tud igazán tolerálni.

– Na, ugye? Én megmondtam már az elején! Kérem, ezt is tessék jegyzőkönyvbe venni! – szólalt meg Mitracsek úr.

– Kérem, csak mindent a maga idejében! Maradjunk a tárgynál, azaz a történetnél. Még nem tartunk a pernél. Még meg sem született a vádirat. Kérem, először is tegyék meg a feljelentést! Nyújtsák be öt példányban! Hogy hová? Hirtelen nem is tudom, hogy ebben az ügyben melyik hatóság az illetékes.

– Nem tudom, hogy ezt ki mondta, mondjuk az éteri főbíró. De tudja mit, kedves olvasó, ezt az Ön fantáziájára bízom! Ha e tekintetben vagy más dologban kérdése volna, kérem, írjon a következő elektronikus postacímre: *cadaloraster@gmail.com*. Ha a bíróság döntése után még módomban áll, mindeképpen válaszolni fogok minden kérdésükre. L. J., aki most nem az, aki ezt a történetet írja, hanem az, akit Mitracsek úr perbe kíván fogni.

Mitracsek úr, eszmefuttatásának végére érve, fáradtan törölte meg agycsapódástól gyöngyöző homlokát. Egy pillanatra elgyengült, és olyan gondolata támadt, hogy visszalép a pertől, mi tagadás, megszánta az író. Hess, oktondi gondolat! Hogy is egyezne ki azzal, aki ilyeneket írt róla?

Mitracsek úr szerette az életet, csak az nem szerette őt. Nem az első viszonzatlan szerelem volt ez az életében, amelynek elfuseráltságát már számos adattal alátámasztottam. Úgy érezte, végleg becsapták előtte a budiajtót. Ez meg is félt a valóságnak.

Hát igen, amikor már lankadni érzi harci kedvét, elég csak beleolvasnia a könyvbe, a fekete dossziéba, ahogy ő nevezte magában. Igazából nem szeretett volna családot, vagyis igen, de koránt sem olyat, mint amelyet az író alkotott számára. Szeretett volna egy társat, egy olyan társat, akit ő választhat ki. Talán ezért is jött össze Budapesten Édes Annával. Először rendben is volt minden, de később egyre több probléma adódott. Rádöbbsent, hogy ez a nő pszichopata, de legalábbis antiszociális, jelentsenek bármit is ezek a kifejezések. Pedig milyen jóleső érzéssel töltötte el, hogy az Annával való liezonja

miatt az íróat akár még a plágium vádja is érheti. Mit érheti? Ezt bele is írta a vádiratba. *(A feljelentés szövegére gondolt, mert hát, bár a világ dolgai lassan a fejük tetejére állnak, azért a vádiratot még az ügyészség állítja össze. Vagy mégsem?)*

Na, mindegy is, azt hiszem, Mitracsek és a jogvédő további beszélgetésének ismertetésétől el is tekinthetek, a későbbiekben úgyis világossá válik, hogy mi került még szóba. Akkor most itt egy kis szünetet tartok, hogy az olvasó megpihenhessen.

*

Kérem, hogy csendesedjenek el, szálljanak magukba! Hallgassanak valami megnyugtató zenét! Vegyenek mély levegőt, majd fújják ki! Érezzék, ahogy a testükben szétárad a scsi¹⁵! Az erő Önökkel van, és én is. Na, jó, akit ez nem érdekel, menjen ki a konyhába, bontson fel egy sört, és igya meg egy dupla hamburger társaságában! Ezt neked, update Norbi!

Ha visszajöttek, kérem, szemléljék meg a művet, amit K. Judit alkotott, miközben részt vett a Mitracsek urat végső útjára kíséző gyásznép soraiban! Elgondolkodtak már ezen? Gyász és nász, mennyire két különböző fogalom, és csak egy betű a különbség. Vagyis, egyik esetben kettő, mivel ugye, a gy a g és az y nászából keletkezett. Gyász és nász, násznép és gyásznép, yin és yang, tikk és takk, piff és paff, bimm és bamm.

– Na, azért most senki ne gondolja azt, hogy ennek a maszlagnak itt bármi köze is van a filozófiához!

Akkor még egyszer a grafika¹⁶. Most értesültem arról, hogy a művész nem is e kötetbe szánta, korábbi alkotásaiból válogatott. Mit lehet tenni, ilyenek a művészek, kiszámíthatatlanok, sértődékenyek, megbízhatatlanok. E tekintetben a kárpátaljaiak sem kivételek. Kishazánkban annyi a képzőművész, hogy ha valaki vaktában feldob egy kalapácsot a levegőbe, leesve biztosan egy festőt, szobrászt vagy grafikust talál el.

Be kell látnunk, hogy mi, irodalmárok, kisebbségben vagyunk, úgy 1:5-re saccolom az arányt. De az írókat sem kell féltetni, ami a históriát illeti.

Néhány évvel ezelőtt az egyik költőnő – ha létezik ez a meghatározás, és használni is szabad a verseket író hölgyekre – megkeresett a világhálón, hogy

¹⁵ Orosz leves

¹⁶ Helyhiány miatt kimaradt

a segítségemet kérje az anyaországi irodalmi és közéleti folyóiratokban való publikálási esélyeinek hathatós növelésében. Azt válaszoltam, én csupán annyit tehetek, hogy a verseit egy ajánlással továbbküldöm az általam ismert szerkesztőknek. A végső szót mindig az adott lap főszerkesztője mondja ki, szubjektív döntést hozva. Sajnos a hölgy verseit sehol sem kívánták közölni, ezt meg is írtam neki, nem tudván, hogy milyen bajt zúdítottak a fejemre. Ugyanis nyomban írt egykori mentoromnak, aki akkor éppen az ő motorvontatát próbálta sínre tenni, és bepanaszolt, hogy én szakmai féltékenységből őt letiltottam Magyarország minden jelentős folyóiratánál. Na, erre varrjál gombot, Mitracsek úr! És akkor ezt is kérem jegyzőkönyvbe venni! Természetesen erről szó sem volt. Különben sem tennék ilyet soha, még ha módomban is állna.

– Ez most valóban igaz. Ezt én is alátámasztom. Az író, a tőle telhető módon, mindent megtesz, hogy segítse a pályakezdő fiatalokat, vagy ha módja van rá, igyekszik beajánlani pályatársait a különböző folyóiratokhoz, alapítványokhoz, kiadókhöz. Csak velem bánt sokszor mostohán. Velem, aki legközelebb állok hozzá – szólt Mitracsek úr.

AZ EMBER MINT ÍRÓ

*Az interjúkészítés művészetének titka – merthogy ez is művészet –,
hogy hagyjuk a másikat azt hinni, hogy ő készít interjút velünk.*

Truman Capote

Ha már ilyen nagy kitérőt tettünk, hogy megvitassuk a művészek, köztük az írók jellemét, habitusát, először is tegyük fel azt az egyszerű, de lényegre törő kérdést: ki az író? Természetesen most nem konkrétan rólam, L. J.-ről vagy az alteregómról van szó, a kérdés általánosságban értendő, Kárpát-medencei, európai, sőt világléptékben. Vajon vannak-e olyan jelek, amelyekből már korán fel lehet ismerni, hogy kiből lesz író? Kiből lesz sikeres író? Kiből lesz jó író? Melyek azok a jellemvonások, adottságok, elengedhetetlen feltételek, amelyek szükségesek, hogy valakiből író válhasson? Nehéz kérdések, ha figyelembe vesszük azt a széles és színes választéket, ami az írókat jellemzi.

Persze Mitracsek, úrhatnám módon, most sem hagyhatja szó nélkül a témát, az én esetemben úgy tenné fel a kérdést, hogy mi az író? Mi a fene? Miféle állatfajta? De remélem, hogy ezúttal ő is belátja, ez most nem volt humoros közbevetés, s ha a jövőben jóban akar lenni az író társadalommal, tartózkodik az ilyen megnyilvánulásoktól. Gondolnia kell arra, miután kicsinálta az alkotóját, szüksége lesz egy másikra, aki majd folytatja a történetét. S gondolom, a legjobbak és a legismertebbek közül szeretne választani, merthogy a két kategória nem feltétlenül fedi egymást. Rengeteg dolog szól közbe a tekintetben, hogy egy jó íróból ismert, elismert író válhasson. Olyan ez, mint a szépségipar. Néhány évvel ezelőtt szerencsém volt megnézni egy szépségkirálynő-választó rendezvényt. Nem mondom, valóban dekoratív hölgyek vonultak fel a színpadon kínai gyermekmunkával gyártott márkás bikinikben, de volt egy érzésem, hogy e hölgyek egy bizonyos elképzelés szerint lettek kiválogatva. Aztán másnap az utcán összetalálkoztam egy olyan hölgygel, akinek a bikiniben topogók a nyomába sem érhetnek, de neki eszébe sem jutott bikinizni, vagy nem felelt meg az ilyen kiírások követelményeinek.

Amikor a közkezdvelt internetes keresőbe beírtam a kérdést: ki az író?, először egy számomra ismeretlen irodalmár – ezúton kérek elnézést tőle –, Szaszko Gabriella véleménye ugrott elő. Csak egy lényeges részt ragadtam ki a szövegből: „Szerintem lehet éppen író az is, aki csak az asztala fiókjában rejtgeti a kéziratot. De az írásához hozzátartozik, hogy hajlandóak legyünk önmagunk fejlesztésére és az önkritikára. Egy író szerintem tájékozott, sokat olvas és igyekszik felszívni a környezetéből jövő ingereket, amelyeket történe- tekké formál. Emellett magas szinten tisztában van a nyelvtani szabályokkal, hajlandó kérdéseket feltenni, utánajárni a dolgoknak, hogy jobba válhasson. A bátrabb író már másoknak is megmutatja a műveit, kiteszi magát a kiadók, szerkesztők és íróársak kritikáinak.” Szaszko logikáját követve, a nagyképű- ség és a beképzeltség kritikájától védve, kijelenthetem, hogy a bátrabb írók közé tartozom. Igaz, olykor elbizonytalanodom, amikor egyes kritikusok nem az általam létrehozott művel, sokkal inkább a személyemmel, a magán- életemmel foglalkoznak. Nem állítom, hogy az írótól nem várható el az eti- kus viselkedés, de a történelemből tudjuk, hogy erkölcstelen gazemberek is alkothatnak kimagasló műveket. Gondolok itt, mondjuk, Francois Villonra, Oscar Wilde-ra, de, ha ma élne, Ady Endre¹⁷ magánélete is a bulvárlapok ál- landó témája lenne.

Az író azért író, mert ír. Azért ír, mert írni akar. Azért ír, mert tud írni. Legalábbis úgy véli, sőt, meggyőződése. Úgy hiszi, írnia kell, hogy megvaló- sítsa azt, amit másképpen nem tudna. Tudata tudatja vele, hogy tudja legrej- tettebb gondolatait is, hiszen senki sem rejtőzhet el ön maga elől.

Kezdetben mindenki csak önmagának ír. Egyben önmagának is olvas, azt, amit korábban leírt. Írás-olvasás, olvasás-írás, váltakozó forgásirány. Ám ahhoz, hogy e folyamat ne váljon belterjessé, szükséges, hogy másokat is olvasson. Tágra nyissa elméjét a világ felé. Minden érzékszervével magába szívja környezetének változásait, mozzanatait. Az első lépésben az író másol, leírja azt, ami már létezik a világban, amit megtapasztalt, megélt, megismert. Olyan ez, mint a festők esetében, amikor a tanonc kezdetben a környezetében fellelhető, már eleve létező kompozíciókat viszi fel a vászonra. Az igaz, hogy eközben is megjelenítheti saját elképzeléseit, de az alap már akkor is adott, ezért mozgásteret behatárolt.

Az író a gondolatokat, legyenek azok eredetiek vagy utánérzések, be- tűkből font szavakba tuszkolja, hogy aztán mondatonként próbálja eladni a

¹⁷ Mielőtt Mitracsek és elvbarátai vagy a beregszászi sovén szeparatisták felháborodnának, szó sincs arról, hogy Ady Endrét erkölcstelen gazembernek tartom.

Nagy Elmepiacon. Az író ír, az olvasó meg olvas. Aki írni tud, az olvasni is tud, viszont aki olvasni tud, nem biztos, hogy az írással is boldogul.

Az író önmagának ír, az olvasó másokat olvas. Másoktól, de mindig magának. Amit megtanul, az övé, meg másoké, akik hasonlóan jól memorizálnak. Az író olyan forrás, amiből útjára indul az ér, ha sokat ér, messzire jutó folyammá dagadva hordozza magával a tudást. De ahhoz, hogy útjára induljon, valahol, valamikor neki is össze kell gyűjtenie azt, amivel már érdemes elindítani egyedi tudás-folyamát. Ez természetesen csupán az én véleményem, ami nincs kőbe vésve, nem megdönthetetlen aranyigazság. Az Író Akadémia oldalán a bevezetőben például ezt olvastam: *„Talán valamiféle globális összekövés húzódik meg mindezek hátterében, melyet a szakmai irigység motivál, vagy talán kiadói érdekek, melyek dollármilliós bevételeket védenek, vagy talán az író-nemzedékek érdektelensége a szakma iránt. A közkeletű hazugság egyik része úgy szól, hogy az írásnak nincs szakmai oldala. Az íráshoz tehetségesnek kell lenni, és nem kell tudni semmit. Ez olyan, mintha azt mondanánk, hogy egy utasszállító repülőgép megtervezéséhez „jó érzék” kell, és más nem. De jaj annak, aki ezt elhiszi! A közkeletű hazugság másik része úgy szól, hogy azok, akik írni akarnak, olvassanak sokat, és attól írók lesznek.”*

*

Az író tud írni, az olvasó tud olvasni. Egymásra vannak utalva. Egymásra utaltságuk láthatatlan szállakkal köti össze elméjük závarjait. Olyan ez, mint Nikola Tesla csodagépe, ami vezeték nélkül juttatta el az áramot a fogyasztókhoz. Ha nincs író, az olvasónak nincs mit olvasnia. Ha nem lenne olvasó, kinek írna akkor az író? Önmagának. Mert az író valójában önmagának ír, nem csupán a kezdetekben. Ennek ellenére gyermeki izgalommal lesi a kép-ernyőlapozó tekinteteket: vajon az olvasó hogyan fogadja a művét? Ha nem lenne író, akkor mit olvasna az olvasó? Kénytelen lenne tollat ragadni, hogy papírra vesse az élet szeméit. Mert olvasni kell, olvasni muszáj. Az olvasás előszobája az írás. Az írot olvasni kell! Igen, az írot, nem csupán a művét. Egy sikerebb író rajongói már akkor is felismerik kedvencük írásait, ha az álneven ír, netalán kísérletet tesz stílusának megváltoztatására. Ám ez nagyon ritkán fordul elő, mint ahogy a sorozatgyilkosok elenyésző része változtat a módszerén menet közben.

Az író önmagának ír másoknak. Tudathasadásos állapotából is van kiútt. Exit az exitus előtt. Mert önmagát olvasva biztosan elunja magát egy idő után.

Az egyik kárpátaljai irodalmár mondta, hogy miután elkészült egy művel, miközben már számtalanszor elolvasta, átrágta, ízlelgette minden mondatát és szavát, többé rá sem néz a végtermékre. Állítása szerint arra törekszik, hogy minden írása egyedi és megismételhetetlen legyen. Ha önmagát olvasná, akkor, ha csak részben is, mindig ugyanazt a művet alkotná újra meg újra.

Egy német esztétánál olvastam, hogy ha eredeti verset akarunk írni, amit korábban nem írt meg soha senki, akkor ne olvassunk el soha egyetlen verset sem! Így megakadályozzuk azt, hogy olyan impulzus érjen minket, ami idegen, ami nem a mienk. Sőt, továbbment, még az sem fontos, hogy megtanuljuk az alapokat, a verstant, hiszen az ember ösztön-lény. Ösztönösen ráérez arra a formára, amiben a leginkább kiteljesedhet a mondanivalója, ami legalkalmasabb arra, hogy a várt katarzist kiváltsa az olvasóból. Nos, ezt a logikát követve, arra jöttem rá, hogy egy író egész életében csak egy eredeti, egyedi művet – legyen az vers, novella, elbeszélés – tud írni, mivel a következő már magán viseli az első jellegzetességeit. Ez akkor is igaz, ha az író nyomban a mű befejezése után kiadja azt a kezéből, és többé egyszer sem olvassa el.

Minden kezdet az elején nehéz. Nehéz dolog írni, úgy írni, hogy olvasásra méltónak találják azt. Legalább egy ember olvassa el a művet, természetesen az alkotóján kívül. Az olvasó nagyon fontos tényező ebben a társasjátékban. Ezt minden író jól tudja, legalábbis azok, akik olvasottságra, sikerre vágnak. Az ilyen író mindent meg is tesz, hogy az olvasó kedvében járjon. Legalábbis kezdetben mindenféleképpen.

Az író megírja művét, majd az olvasó elé tárja. Kétségek között tipródva várja a hatást, vajon tetszik-e a nagyhatalmú ismeretlennek? Így vagyok ezzel én is. Minden egyes mondat befejezése után eszembe villan, hogy a nagytiszteletű bírálóbizottság tagjai megértik-e mondanivalómat. Felfogják-e az üzenetet, amit a sorokban vagy éppen a sorok között rejtettem el? Nem tartják-e a formákat és műfajokat átfogó, egymásba gyúró kísérletemet haszталannak, érdektelennek, netalán értéktelennek? Remélem, hogy nem így lesz, hiszen Mitracsék Ödön sem azért kelt ki koporsójából, hogy aztán talpon állva legyen az enyészeté, a feledésé. Azért szállt szembe velem, a megalkotójával, mert szeretne még lenni, novellában, elbeszélésben, humoreszkben, regényben, novellisztikus misztifikációban, netalán *neopamfletban* élve tovább. De nekem is nagy terveim vannak még a gazfickóval, csak annyira türelmetlen, hogy nem bírja kivárni a megfelelő alkalmat, a megfelelő időt, amikor kellő hatással térhet vissza a könyvek oldalaira.

Duncan Shelley a következőket vallja a témában:

„Könnyű érzelmileg tönkremenni és szakmailag kiégni, ha nem vagyunk tisztában néhány dologgal, ami sikeressé vagy sikertelenné tehet minket. Az írók, mint a művészek általában, hiúak és túlérzékenyek. Elég egy apró félreértés, és kisiklik az életük.

Tudom, mert átéltem.

Az egyik legfontosabb tudnivaló az írói pályával kapcsolatban, az, hogy mi az írói siker? Elsőre ez egy értelmetlen kérdésnek tűnik, mert olyan könnyű rávágni, hogy a példányszám a siker mutatója.

Ötvenezer példánnyal a hátam mögött bukott írónak éreztem magam, és személyesülte jártam, amikor hallottam, hogy a Harry Potter 25 millió példányban kelt el, akkorának éreztem magam, mint egy kockacukor¹⁸. Hol vagyok én ettől...”

Hol vagyok én az 50 ezres példányszámtól? Az életem során az összes kötetemből nem fog megjelenni ennyi példány. Akkor ki is a jó író? Ezt valóban csupán az eladott példányok számában lehet mérni? Nem biztos, hogy a leg-sikeresebb írók egyben a legjobbabbak is.

Az író, ha kezdő, tapasztalatlansága azt sugallja, az olvasókat kell megnyernie, és biztos a siker. Erre koncentrálja minden erejét és energiáját. Szövegszövegrakadályokkal veszi körül, hogy meg ne szökhessenek idő előtt. A melléfogások, a félrecsúszott történetek, torzszülött elmeszakadékok pedig komor kéményeken távoznak el a nemtelen semmibe.

Ám, ha tehetséges és kitaró is, biztosan eljön az idő, amikor az első értelmes mondatok egészzé állnak össze, és kikerekedik belőlük egy történet. A tollforgató története. A firkálgató elindult, megtette az első lépést az irodalmárrá válás evolúciós útján. Ahhoz, hogy végül valódi irodalmárrá váljon, hatalmas lelkiere, kitartásra, szárnyaló elmére, tollra és papírra van szüksége. Védj az erdőt, írdál képernyőre! Ez a modern kor átka. Átok vagy áldozat, hogy a föld gyümölcsseit máglyákra dobva, dorombolva gyúljon életre a masina szemé, hogy arcát betűkkel díszítsék, mint maori harcosoknak serdülőkorukban.

Az egyik írótanoda ezzel reklámozza magát a világhálón:

„Jelentkezz te is a következő budapesti jobb agyféltekés írás-tréningünkre – amelynek neve Író születik –, és két nap alatt nemcsak, hogy íróvá képzünk, de te leszel írói ötletekkel, célokkal és megvalósítási tervvel.”

Valóban lehetséges, hogy valaki két nap alatt kreatív íróvá váljon, ha előtte már nem hordozta magában a tehetség szikráját? Én ezt mégsem tudom elhinni. Csak ennyit érne ez a szakma, ez a hivatás, hogy a nyolcosztályos Móricka besétál egy ilyen kurzusra, és két nap múlva kész íróként távozik?

¹⁸ Meguntam félni, kockacukor – részlet a Kispál és a Borz egyik dalából

Az író fokozatosan válik azzá, ami végül lesz. Ami végül van. Mert mindig van valami, de nem mindig az, amit elvárnak, amit elvárna. Önmagától és másoktól. Mert mindig vannak elvárások. Ha a régieket leküzdöttük, támadnak majd újak. Az író menthetetlenül megváltoztatja a tapasztalás, aminek metszett üvegpoharából kortyolja a tényeket, amíg mások ócska bádogsuporból védelik a rémálmokat. A valóság rémálmok jelmezeiből bújik elő, hogy az elme színezékével keverve kenjék fel fehérbőrű papírosokra. Ez az írás folyamata, alapvetője.

Mert az író szakma lett, szakmabeli. Terméket gyártó vállalat. Szakmai közösségeket alkot, érdekvédelmi szervezetekbe tömörül. Elvesztette szabad akaratát, s amit elvállalt, szerződések kötik gúzsba, hogy a császár akarata maradéktalanul érvényesüljön. Akár az író kárára is, mert ami gúzsba köt, sosem lehet jó. S az író jó akar lenni, mindenek ellenére és mindenek fölött. Olykor bántóan öncélúan, de mindig céltudatosan. A cél a tudat. Az olvasó elméje. A vár, amit el kell foglalnia. Minden mondatával újabb rohamra indul, hogy házaló ügynökként próbálja rászózni portékáit az olvasóra. S végül bezsebelhesse megérdemelt jutalékát. Mi lehet ez a jutalék? Kinek mi adatik meg. Én már annak is örülök, hogy vagyok, hogy itt lehetek, köztetek, köztük. Írhatom olykor morbid és kaotikusnak tűnő történeteimet, de aki olvasni tud, az megért, az nem ért félre, és ad egy újabb esélyt számomra az írásra, hogy ezáltal én is adjak egy újabb lehetőséget neki az olvasásra.

Ám, ha ez beképzeltségnek, nagyképűségnek tűnik az olvasók szemében, s ez a tény nem igazán tetszik nekik, akkor átfogalmazom a mondatomat. Úgy mondom tehát, azaz ekképp írom le, hogy az olvasó ad számomra egy újabb esélyt, hogy írhassek számára még sok olyan művet, amit jókedvvel és elégedettséggel olvashat majdan. És nem csapja össze a könyv borítóját már az első oldalon, mivel unalmasnak és laposnak találja elmém szüleményét, holott én azt nem erre szántam. Éppen ellenkezőleg.

Igaz, hogy még nem született meg az az író, legyen bár Jókai Mór, Cervantes, Tömörkény, Esterházy, Fejes Endre, Kovács Vilmos vagy Závada Pál¹⁹, aki minden egyes olvasó kívánalmait teljesíteni tudta volna, akit mindenki kedvenc írójának mond. Az egyik éppen azért szereti az adott író műveit, amiért a másik nem.

– *Még emlékszem az egyik novelláddal kapcsolatos esetre* – szolt közbe Mitracsek –, *amikor egyik kollégád azt mondta, túlságosan misztikus, nem*

¹⁹ Tessék, egy szexista, kirekesztő felsorolás. Biztosan az Olvasóknak is feltűnt, hogy a névsorban az író egyetlen női irodalmárt sem említ meg. Remélem, kedves irodalmár asszonyok, ezt nem hagyják szó nélkül – Mitracsek Ödön

egyértelmű, az olvasó számára nehezen értelmezhető, míg a másik szerint túl szájbarágós, megmagyarázó, nem hagy teret arra, hogy gondolkodjon, és egyedül jöjjön rá a történet mondanivalójára.

– Igen, valóban volt ilyen. Hiába, ízlések és ficamok különböznek.

– *Hát, egykomám, most, hogy beláthatok a kulisszák mögé, tudod, ki akar irodalmár lenni... A sok vajúadás, kín, amíg megszületik a mű, aztán a vesződések a megjelentetés körül, huzavona a szerkesztőkkel, viták a kritikusokkal. Állni a sarat a többi író szurkálódásai közepette. Tudod, kinek hiányzik ez, hát nekem biztosan nem.*

– Tudtommal nem is kérte senki, hogy írj. Inkább olvas! Minél többet, hogy pallérozd olykor egysikú elmédet!

– *Sértegecs csak nyugodtan, már úgyis megszoktam, de elhibeted, ha akar-nám, de nem akarom, százszor jobb író lennék, mint te. Különböznék meg ne hidd, hogy irodalmi költött alaknak olyan jó lenni. Ez sem fenéki tejjel, főleg nálad. Mert minden negatív kritika, megszólás, amit kapsz, az engem is mélyen érint. Ki lenne büszke, mondjuk, az árnyékszékai bölcsességekre? Úgy kellett kilépnem, azaz kiülnöm Irodalmia eme kis szegletének olvasói elé, hogy éppen a dolgot végzem a kis közép-európai mellékhelyiségben? Akkor még túl naiv voltam, hogy igazából átlássam a dolgokat.*

– Váld be nyugodtan, hogy örültél a bemutatkozásnak! Repestél az örömtől, hogy az elnyűzött füzetekből végre kiléphettél egy neves folyóirat fehérlemezére, *Együtt* lehettél olyan művekké, amelyeket Bakos Kiss Károly, Vári Fábán László, Finta Éva, Füzesi Magda, Penckófer János vagy Bartha Gusztáv írtak!

– *Igen, nem szégyeltem, így volt. Arra gondoltam, hogy ez csupán a kezdet, és ezután csak jobb jöhet. De sajnos nem így történt.*

– Értsd már meg végre, hogy te egy szatirikus figura vagy, aki csetlik-botlik a világban, és különböző vicces, s nem egyszer botrányosan humoros kalandokba keveredik. Ez a lételemed, ezért keltettelek életre. Ha úgy tetszik, színházi zsargonnal élve, te egy karakterszínész vagy. Nem játszhatod el Mr. Beant, Ace Venturát, majd utána Otellót vagy Lear királyt!

– *És vajon miért nem?*

– A híres magyar színésztől, Latabár Kálmánról az a hír járta, a közönség már annyira elkönyölte őt komikusnak, hogy akkor is nevetésben törtek ki, ha egy drámai színdarabban jelent meg a színpadon.

– *De van ellenpélda is. A kanadai színész és komikus, Jim Carrey, miután megunt a filmvígjátékokat, egy ideig színházakban játszott drámai szerepeket, nagy sikerrel.*

– Ezek színészek, a te helyzeted merőben más. Gondolj bele, hogy néz ne ki, ha Szejk, a derék katona felbukkana Lev Tolsztoj monumentális regényében, és amikor a franciák ágyúznak Borogyinónál, felkiáltana csehül, hogy *„Ide ne lőjenek, itt emberek vannak!”*. Vagy a Négyszögletű Kerek Erdő szószátyár lakója belovagolna Helsingor várába, és Ló Szerafin koponyáját a kezében tartva, drámai hangon megkérdezné: *döm-dö-döm?*

– *Már megint jössz nekem a hülyeségeiddel. Tudom én, hogy a szószaporításban nagyon jó vagy, Arany Lótusz díjat nyerhetnél, sőt, Arany Málnát. De hiába süketelsz, hiába beszélsz lyukat az én és a Kedves Olvasó elméjébe, akkor is nekem van igazam. Mert ki sem próbáltál, egy esélyt sem adtál, hogy megmússam, igazából mit is tudok.*

– Már hogyan adtam volna! Felkínáltam neked egy drámai szerepet. Még csak beszélned sem kell, csak csendben és méltóságteljesen eljátszani a halottat. Erre te mit csinálsz? Mint egy kisvárosi Drakula, fényes nappal, a gyászoló publikum szeme láttára kikelsz a koporsóból, és eltűnsz, mint Gogol a ködben.

– *Milyen Gogol, nem Petőfi?*

– Stílusos akartam lenni, és egy kicsit hízelegni ukrán barátainknak.

– *Neked vannak ukrán barátaid?*

– Persze, hogy vannak. De úgy tudom, neked is.

– *Mire célsz?*

– Kérlek, ne add itt az oktondit mindenki előtt! Már az Olvasó is értesült a Tarasz Bulbával való találkozásodról. Úgy hallottam, hogy nekem félnem kell tőle, mert te annyira felbujtottad ellenem, hogy szívesen lenyisszantaná a fejem egy kardcsapással. Nem gondolod, hogy fel is jelenthetnék, mondjuk, gyilkosságra való felbujtásért?

– *Na, ez már több a soknál! Az én türelmem is véges. Nem bujttam fel senkit a meggyilkolásodra, csupán elmeséltem neki a történetemet, amin ő, megjegyzem nagyon is jogosan, őszintén felháborodott. Amikor megtudta, hogy aki ezt tette velem, azaz te, egy Lengyel, éktelen haragra gerjedt. Ha akkor ott vagy, biztosan végez veled. Amióta a lengyelek átverték, elárulták, azóta mindegyiket gyűlölő. Főként, ha író, és rútul bánik a becsületes emberrel. Aki én vagyok.*

– Igen, ismerem a történetét, többek között a 2007-ben forgatott bűnrössz filmből is.

– *Erről nekem nem is beszélt.*

– Úgy veszem ki a szavaidból, hogy neked nem kizárólag velem van bajod, te minden író utálsz. Vajon Bulba hogyan viszonyul az írójához, hiszen az oroszul írta műveit?

– *Én ilyet nem mondtam, mármint, hogy minden íróval bajom van, de azért megéritek a pénzeteket. Kényetekre alakítjátok szegény hőseitek életét, a következményekbe bele sem gondoltok. Mit számít nektek az általatok életre keltett figura! Istent játszatok. Azt gondoljátok, ha már ti teremtettetek minket, bármit megtehettek velünk. Ott van szegény Anna, hát ezt érdemelte, ilyen sorsot? Vagy ott van Tóth Eszter, hát pont neki kellett élelmet vinnie az apjának és a bátyjának, amikor jól tudták, hogyan viselkednek a hős felszabadítók a csinos, fiatal lányokkal? Vagy az öccse, hiába szájaskodott, az apjának tudnia kellett, hogy a favágás kemény munka, hát miért engedte el?*

– Ezt már egyszer említettem, válaszoltam is rá, de úgy látom, nem érted még az alapvető dolgokat sem. Eszternek azért kellett Szolyvára mennie, mert így volt elrendelve. Így kellett történnie, hogy az írója az élettörténetén keresztül mutassa be több tízezer, százezer, de ha a világháború egészét nézzük, több millió szerencsétlen, megerőszakolt nő sorsát. Érted már? Jézus is jól tudta, hogy mi vár rá Jeruzsálemben, mégis odament, vállalva sorsát. Ha nem így cselekszik, hanem, mondjuk, hajóra száll és elhajózik Karthágóba, vagy csak ejtőzik egyet a Genézareti tó partján, elmarad a megváltás, és ma nincs kereszténység.

– *Hogy jön ide Jézus? Csak azt ne mondd, hogy számárháton, olajágaktól övezve, mert menten gutaütést kapok.*

– Gondoltam, ezzel a példával jól szemléltetem a lényegét, és még te is megérted.

– *Mi az, hogy te is? Már megint ez a lenézés, lekezelés.*

– Dehogyan kezelek le, de valahogy meg kell értetnem veled a mondanivalómat.

– *Az író a tejfől köpülésekor keletkezik, a vaj kiválása után megmaradó savanyú folyadék* – ez volt Mitracsek úr végső hozzászólása a témához, majd sértődötten odébbállt.

Itt arra kérem a nagyra becsült olvasót, hogy jó erősen vágja a padlóhoz a könyvet, hogy az lapjával fogjon talajt, és ez lesz ennek a fejezetnek a csattanója!

BEREGSZÁSZI KÉPESLAP

*Voltam Magyarországon, és lelkesedtem ezekért a szimpatikus,
ellenséges emberekért, még akkor is, ha a szláv üggy ellenségei.
Tetszik állameszméjük és forró szeretetük a magyar állam iránt.
Cári titkosszolgálati jelentés az 1840-es évekből*

Úgy gondoltam, és itt talán a történész szólalt meg bennem, hogy az anyaországi olvasók számára szükséges némi háttér- információt biztosítanom szülővárosomról. Beregszász, Beregovo vagy Berehove, a történelmi Lampertháza vagy Lampertszásza, egykor szebb napokat megélt település, a trianoni békediktátum előtt magyar, szabad királyi város és vármegyeszékhely volt. Napjainkban Ukrajnához tartozik, megyei jogú város és járási székhely. Bárhogy is berzenkednek az ungvári magyarok, ma Beregszászt tekintjük az Ukrajnában élő magyarság fővárosának, ami sok tekintetben a legfontosabb is. A tömbben lakó magyar népesség területének közepén fekszik, ellentétben a nagyon kieső Ungvárral.

L. J. és egyben Mitracsek Ödön szülővárosa, az Asztély–Beregsurány ukrán–magyar nemzetközi határátkelőtől alig 5 km-re található, ebből kifolyólag naponta jelentős forgalom halad át rajta. Ungvár, Munkács és Huszt után Ukrajna legkisebb megyéjének, Kárpátaljának (hivatalos nevén: Kárpáton-túli terület – L. J.) negyedik legnépesebb városa, a róla elnevezett járás székhelye. Közben felhívott az egyik ismerősöm, és azt állítja, hogy az ugyancsak járási székhely Nagyszőlősnak több lakosa van, mint Beregszásznak. Nos, akit mélyebben érdekel a téma, járjon utána! Vagy előtte, ahogy tetszik. Beregszász 2001. május 17-én emelkedett megyei jogú városi rangra, ami annyit tesz, hogy a város vezetésének nagyobb a mozgástere, és ami fontos, a helyben befolyt pénzekből is nagyobb hányad marad a városban. Legalábbis elvben, de erről Babják Zoltán polgármester tudna pontosat mondani.

- *Hát akkor miért nem kérdezed meg tőle?* – vetette közbe Mitracsek.
- *Quess legyen* – gondolta az író, de a továbbiakat törölte ce(n)z-úra.

A régi, elrongyolódott füzetek között kutatva felfedeztem, hogy Mitracsek úr alakja, de legalábbis embrionális előfutára, egy elő-Mitracsekiensis, már a

múlt század 80-as éveiben jelen volt az életemben. Első fellépésében a helyi, Kossuth Lajos nevét viselő, magyar tannyelvű középiskola egyik történelemtanárát viccelte meg. Később konfliktusba keveredett az orosz nyelvet és irodalmat oktató pedagógussal is. Ekkor még szimbiózisban élt az íróval, történetei összekeveredtek annak életével. A valóság átcsapott a fantázia területére, és olykor a fantázia lépett a valóság helyébe. Ha úgy tetszik, ekkor még egy sajátos álomban lebegve létezett, még későbbi nevét sem nyerte el. Erről az jutott eszembe, amikor Scarlett O'Hara a szemére vetette Ashley Wilkes-nek, hogy a valóság helyett álmokban él, egy letűnt világban.

Beregszászon, lakosságának nemzetiségi összetételét tekintve, még a magyarok vannak többségben. Ki tudja, meddig, hiszen folyamatos az elvándorlás, de az asszimiláció is jelen van, annak ellenére, hogy egy zömében magyarlakta tájegység szívében létezik. A magyar többség, sajnos, ma már csak relatív, mivel a többi nemzetiség lélekszáma együttevén meghaladja az őslakos magyarságét. Bár a közelmúltban egy rádióriportban, ami azzal foglalkozott, hogy a kijevi hatalom katonaságot telepít a városba, az újságíró azt állította, hogy 52% a magyarok részaránya. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a 26 600 lakosból 12 800 magyar, 10 300 ukrán, 1700 cigány, bocsanat, a kisebbségi etnikumhoz tartozó egyén és 1400 orosz. Ez utóbbi szám az országban tapasztalható oroszellenesség következtében biztosan változott. Az ukránokra vonatkozó adat meglehetősen bizonytalan, mivel ide sorolták a nemzeti identitásukat lassan, de biztosan elvesztő ruszinokat is. Más adatok szerint a városnak jelenleg 32 000 lakosa van, míg a 802 négyzetkilométernyi járás összlakossága 83 300 fő, + Mitracsék Ödön.

Az ukrán hatalom, amely minden eszközzel nemzetállamot akar létrehozni, úgy tekint a ruszinokra, mint a törökök a kurdokra. Pedig a ruszinság maga is vegyes összetételű. Több hullámban érkeztek a mai Kárpátalja területére, ahol, a szovjethatalom szóhasználatával élve, éppen az „itt ezer évig nem volt semmi” államalakulatának, azaz a Magyar Királyságnak lettek az alattvalói. Polgáraitól akkor még nem igazán beszélhetünk, hiszen a királyságban egészen a XIX. század második feléig a polgárság rétege igencsak szűk volt, és zömében németek, csehek, zsidók, örmények, szlovákok stb. alkották.

*

– *Magyar polgárok akkor nem is voltak?* – kérdezte Mitracsék úr.

– De voltak, csak kevesen. Ki tudja, talán a te felmenőid között is akad egy-két szlovák, ruszin vagy akár német.

– *Akkor mégsem vagyok magyar?*

– Dehogynem. Az a fontos, hogy Te minek érzed magad.

– *Mi ez a nagy t?*

– Semmi különös, csak kiemeltelek, hogy lásd, törődök veled.

– *Hát, elég furcsán mutatod ki. Szóval, a kérdéshez visszatérve, Budapesten már sokszor neveztek ukránnak, miután megtudták, hol születtem.*

– Igen, ezzel a jelenséggel én is találkoztam, ám ezt a tudatlanság szám-lájára írom. Viszont tapasztaltam az ellenkezőjét is, amikor az anyaországi nemzettárs különösen igyekezett kihangsúlyozni kárpátaljai származásomat, akarva-akaratlanul is megkülönböztetve önmagától.

– *De hát ott születted, nem?*

– Igen, de a születésem helyétől függetlenül az egységes magyar nemzet tagja vagyok, s ezáltal te is. Érted már?

– *Hát, nem mindent.*

– Jó, majd később visszatérünk a témára, és minden kérdésemre igyekszem kielégítő választ adni.

– *Akkor mondd meg nekem, miért írtál nekem halált?*

– Mondtam, hogy később.

*

Szóval, Kárpátalja lakosságának többségét a ruszinok alkotják, akik, sajnos, mára szinte teljesen elvesztették identitástudatukat, hála a rájuk zúduló nagyszabású ukrán állami propagandának. Így fog elveszni egy nép, amely ugyan nem egységes, és sosem alkotott önálló államot a magyar történelemben, mégis kiérdemelte a gens fidelissima, azaz a leghűségesebb nép titulust.

*

– *Erről már olvastam. II. Rákóczi Ferenc fejedelmet a legnagyobb knyázuknak²⁰ tartják* – szolt Mitracsek.

– Korjatovics Tódor mellett, aki, ugye, az akkor már több száz éve létező Munkácsot alapította, újra. A várban álló szobrának uja már olyan fényesre van csiszolva, hogy az ember meglátja benne az állam torz képét. A hiedelem szerint, aki pénzt dob a lába elé, és meghúzza a mutatóujját, annak az életben szerencséje lesz, vagy bekövetkezik, amit éppen akkor kíván.

²⁰ Fejedelmük

– *Még jó, hogy nem szellent el magát közben a dicső knyáz, hiszen, ha jól tudom, azért érkezett a Kárpátok aljára, mert vereséget szenvedett, és el kellett menekülnie Litvániából.*

– Igen, a magyar már akkor is befogadó nemzet volt, a saját kárára. Addig fogadtuk be szegény menekült jövevényeket, amíg kitűrtak az országunkból, és elvették földjeinket. Most is erre készülnek, miközben állítólagos szövetségeseink nemhogy segítenének, inkább ki szeretnék csavarni kezünkből a kardot.

– *Egyébként most miért is hozakodsz elő a szülővárosunk történetével? Ne talán, el akarod terelni a figyelmet a köztünk lévő peres ügyekről?*

– Koránt sincs ilyen szándékom, de az olvasónak biztosítanom kell némi háttér-információt, hogy megértse a beregszászi emberek mentalitását. Sajnos azt tapasztalom, hogy a mostani Magyarországon a legtöbb ember még azt sem tudja, hol van Beregszász, sőt, még Kárpátalja földrajzi elhelyezkedésének meghatározása is komoly nehézségeket okoz egyeseknek. Ezért voltam én már erdélyi meg szerb is.

– *Miből gondoltad, hogy aki reggeltől estig dolgozik a betevő falatért, hogy fizetni tudja a számláit, pont azzal foglalkozik, hol van Kárpátalja vagy Beregszász? Meg hogy itt magyarok is élnek, nem csak a trezubec²¹ népe? Hát még a Fletó sem tudja biztosan.*

– Azért egy magyar nemzetiségű, átlagos műveltséggel rendelkező – most nem Fletóra és társaira gondoltam – embertől ezt elvárom. Az a minimum, hogy tisztában legyen azzal, a határokon túl rengeteg magyar él. Egy nemzetet nem az országhatárok szabnak meg. Tudtad, hogy az Atlanti-óceánon túl több ír él, mint magában Írországbban?

– *Meg Észak-Írországbban.*

– De ha már a ruszinokat és a kurdokat említettem, mivel nincs saját országuk, akkor ők már nem is léteznek? Ők nem is népek vagy nemzetek?

– *Úgy tudom, Magyarországon, jó magyar szokás szerint, két szervezetük is van – tette hozzá Mitracsek.*

– Ezt te honnét tudod?

– *Amikor Budapestre jöttem, gondoltam, hátha kapok némi támogatást, magamat ruszinnak kiadva, felkerestem mindkettőt. De egyikőtől sem kaptam egy fillért sem.*

– Szégyellhetnéd magad.

²¹ Ukrajna címerének elnevezése

– *Miért, az ismert politikus hirtelen kiadhatta magát örménynek, hogy képviselői mandátumhoz jusson? Én meg nem, amikor csak a túlélésemért füllentettem?*

– Na, most befejeztük ezt a témát. Hol is tartottam? Megvan, a ruszinok.

*

A ruszinokat négy csoport alkotja: a hucul, a lemko, a bojko és a dolisnyák. A II. világháború előtt egy ideig működött Kárpátalján egy autonóm ruszin kormány, amely 1938. október 11-én alakult.

– *Ezt én is tudom, Bródy András volt a miniszterelnöke.*

– Igen, de már október 26-án Volosin Ágoston került a helyére.

Volosin görögkatolikus kanonok, pedagógus volt, szemináriumigazgatóként került az autonóm kormány élére, amelyet a hitleri Németország konzuli képviselet fenntartásával ismert el. Ez is a nácik bábállama volt, mint a Tiso vezette Szlovákia vagy Ante Pavelić horvát állama. Szóval, ez a szent életű ember állította fel Kárpátalján az első koncentrációs tábor, mégpedig a Rahó és Tiszaborkút között fekvő, 1395 méter magas Dumen-havason. Itt nemcsak magyar, cseh, román, orosz nemzetiségű értelmiségieket, másképp gondolkodókat tartottak fogva, hanem egyszerű ruszin embereket is, akik nem rokonszenveztek a diktatórikus rendszerrel. Napjainkban is esély van e hagyomány felelevenítésére, amikor a Rada hivatalos oldalán a kárpátaljai magyarság kitelepítéséért kampánynak egyesek, természetesen demokratikusan, minden jogtalanságot betartva.

A kis kitérőt követően térjünk vissza Beregszász szívébe. Beregszásznak, ha úgy tetszik, saját folyója is van, mint a legtöbb Kárpátaljai városnak. A települést kettészelő, reménytelenül szennyezett vízű Vérke-csatorna a Borzsa és a Latorca folyókat köti össze. A múlt században még fürödtek is benne a városlakók. Régi fotókon csónakázó, vidám embereket láthatunk. Nos, e sorok írójának ez már csak történelemként vonult be az életébe. Bár gyerekkoromban a búcsúi zsilipnél még magam is fürödtem a vízében, ma már nem tenném. Iskoláséveim idején az egyik osztálytársam, aki igencsak kedveli a hűvös helyeket, egy Kiss-poszterért ivott is belőle. Furcsa módon túlélte. (?)

*

A teljesség igénye nélkül, néhány név Beregszász jeles szülőttei, illetve személyiségei közül: Pálóczi Horváth Lajos író, Fedák Sári színésznő, Reichard Piroska költő, Lajta Edit művészettörténész, Regöczi Győző költő, Linner

Bertalan sebész professzor, Horváth Anna képzőművész, ifj. Csobolya József operaénekes, Finta Éva költő, Baráth G Man Ferenc rapénekes stb.

*

– *Na, és Mitracsek Ödönről megfeledeztél?*

– Hát, neked aztán egészséges önbizalmod van. Ugyan miért lennél te a város híres szülőtte? Én inkább azt mondanám, hogy hírhedt. Főként, ha az általad indított pernek híre megy. Az újságok elkezdenek cikkezni róla, és ugye tudjuk, hogy a sajtó mennyire törekszik az igazság kiderítésére. De gondolom, a felkészült tanácsadód már erre is gondoltak. Kíváncsi vagyok, melyik újságíró, szerkesztőt, lapot kenyerezték le jó előre, hogy a ti szemszögötökből találják az eseményeket. No és engem majd igyekeznek minden úton lejáratni.

– *Ugyan már, nem kell téged lejáratni, megteszed ezt saját magad. Emlékezz csak az írókaravánra, amikor beteges külsejű cimboráddal adtatok sajátos show-műsort a városban, kocsmáról kocsmára járva!*

*

A trianoni Magyarországgal közös államhatár dacára Beregszász az egyik legelhanyagoltabb kárpátaljai város. Igaz, hogy az utóbbi években jelentős fejlődésnek indult, azon túl, hogy egyes lakosai igyekeznek mindent kék-sárgára festeni. Különösen megújult a belváros.

*

– *Télen volt műjégpálya is. Lenin is megirigyelhette volna.* (Ugyanis az időszaki létesítmény azon a helyen épült, ahol a Nagy Vezér fémbe meredt mozdulattal évtizedekig szorongatta a sapkáját.) *Meg a sok fesztivál, felvonulás. Meg esernyők a főtéren.*

– Látom, azért figyelemmel kíséred az otthoni eseményeket.

– *Nem csak figyelemmel kísérem, ha nem vetted volna észre, én többször látogatok haza, mint te. A te erődből csak egy koporsóra futotta, meg egy sebtében megrendezett temetésre.*

*

A város elhanyagoltságának számos oka van, a legfontosabb, vélhetően, hogy korábban nem rendelkezett megyei jogú státussal, de jelentős mérték-

ben hozzájárultak ehhez az egymást követő tehetetlen polgármesterek is. Szerény véleményem szerint az is közre játszik, hogy a magyarok vannak többségben, sőt, az 1970-es évek vége óta mindig magyar nemzetiségű ember állt a város élén. (A piacon terjengő pletykák szerint a jelenleg regnáló burgmeister lemondását követően a Kojakre hajazó, szabadságos ember fogja követni, aki a minap pénzen vett fiatalokkal demonstrált a magyar konzulátus előtt.) Egyes ukrán sajtótermékek úgy említik a térséget, mint *kis-Magyarországot*, ahol a betelepült magyarok a hivatalos épületekre pofátlanul kirakják a magyar zászlót. Nem elég, hogy anyanyelvükön is kiírják az utcaneveket, még szobrokat és domborműveket is készítenek magyar emberekről.

Mert az ukrán szakemberek történelmet írnak... át, kényükre-kedvükre. A bulvársajtóban kapott lábra illő bocskorra az a hír – mert ebben az országban bármi megtörténhet –, hogy régészek egy a földből kiasott mamut agyarán megtalálták Ukrajna térképét. A másik városi legenda úgy szól, hogy egy tanár az alsós tanítványai számára otthoni fogalmazásként a következő témát adta meg: *Az ukrán ősemler egy napja*.

*

Az ukrán ősemler egy napja

A történelem történelem, tanulni kell belőle, nem átírni!
Részlet az Éles tárgyak című filmsorozatból

Írta Oleg Korpajanko, 4. osztályos hazafi. Szlává Ukrainá!

Köztudott, hogy a dinoszauruszok azért pusztultak ki, mert az ukrán ősemler, a posztumusz ukrainensis²² kiirtotta őket, ezáltal először, de nem utoljára, mentette meg az emberiséget.

Az ukrán ősemler korán kelő volt, mert csak így tudta elvégezni a napi feladatait. Felkelés után felvette fényesre polírozott bocskorát, és kiment a barlang bejáratánál lévő póznához, majd felhúzta a nemzeti lobogót. A reggeli elfogyasztása után újrafestette a barlangot, ahol lakott. De hogy minél otthonosabban érezze magát, kék-sárgára pingálta a barlang környezetét is.

Ezután elővette az orosz megszállás idejéből hátra maradt Kalasnyikov típusú bunkóját, és elindult vadászni. Amíg a férfi a vadat cserkészte be, a nő a környező erdőben gyűjtögetett: történelmet, nyelvtörvényt, alkotmányt, demok-

²² A homo bocskoros előfutára a táplálkozási láncban

ráciát, IMF-bitelt és egyéb dolgokat. Miután hazaérkezett, a földből kiásott leleteket gondosan befestette kék és sárga színűre, ezzel is bizonyítva, hogy azok az ő tulajdonai. A demokrácia csillogó délibábját a sarokba dobta, mivel a szemében nem számított értéknek, de ki tudja, talán, majdan még jó lesz valamire, ha nem másra, hogy elvakítsa a nyugatról érkező homo idiotensiseket, akik bizonyos időközönként meglátogatták barlangját, és különböző ajándékokat hoztak.

Eközben a férfi rutinos vadászként cserkészte be a vadat, remélte, hogy aznap több sikerrel jár, hiszen már két hete csak bakot lőtt. Ezúttal sikerült elejtenie egy liberó típusú szarvasmarhát, aki hiába bögött neki a jogairól, bizony agyoncsapta.

A hazafelé vezető úton elhaladt néhány barlang mellett, s mivel a szomszédai nem tartózkodtak odahaza, merő jóindulatból ezeket is kék-sárgára festette, és mindegyik elé felhúzott egy-egy lobogót.

Miután hazatért, jóízűen elfogyasztotta a felesége által készített káposztalevest, és hogy feleslegesen ne pazaroljanak energiát, a himnusz eléneklését és a lobogó levonását követően nyugovóra tértek a lemenő nappal.

*

Szemtanúja voltam, amikor egy önmagából kivetkőző ukrán férfi, aki vélhetően a Szabadság²³ fedőnevű gyűlöletkeltő szervezet tagja volt, az öklét rázta a főiskola homlokzatán lévő címer felé. Létezik egy ukrán törvény (még), amely előírja, de legalábbis megengedi, hogy a műemlék épületeket az eredeti állapotukban állítsák helyre. Na, ezért lehet most ott a nagy magyar címer az angyalokkal, ahol hosszú ideig a Szovjetunió emblémája díszelgett. Znák kácsesztvá, azaz a kiváló minőség jele

*

– *Jó magasán van, azt nehezen tudnák leverni a jóakaróink* – szólt hozzá Mitracsek.

– *A lehetőségek országában minden megeshet, ezt mindig tartsd észben!*

*

A birodalom felbomlása után és Ukrajna függetlenné válását követően bekövetkezett súlyos gazdasági helyzet miatt sok gyár bezárt, más üzemek

²³ Szvoboda

pedig tengődésre kényszerültek. Ez volt a fiatal államalakulat első krízis-időszaka, amit aztán több is követett. Kárpátaljai férfiak és részben nők ezrei vállaltak munkát Magyarországon vagy más környező országokban.

*

– *Akkor indultunk el mi is. Még emlékszem, amikor édesanyád bepakolta a táskát. Egy kockás füzetben leírt néhány egyszerű receptet, hogy a drága fiacskája ehessen főtt ételt. Történelmi idők voltak azok. Akkor még élt benned a szolidaritás, az együttérzés. Igaz, hogy melletted keményen kellett dolgoznom napi 12 órát, a hét minden napján, de legalább összefogtunk.*

– Na, és mi változott azóta?

– *Még kérded? Nevetségessé tettél az egész világ előtt.*

– Kétlem, hogy a világ valaha is hallott volna felőled. Ne felejtse el, hogy a kárpátaljai írók többségét bizony csak egy szűk rétegű közönség olvassa!

– *Megkérdezted már magadtól, hogy ez miért van így? Nem lehetne, vagy inkább nem kellene ezen változtatni?*

– Én megteszek minden tőlem telhetőt.

– *Kevés. Ha mindenki a másikra vár, akkor nem történik semmi.*

– Hiszen nagyon is történik. Nem olvasod az újságokat? Egymást érik a megnyitók, bemutatók, egyéb kulturális rendezvények. Fiatal tollforgatók társaságot alakítottak, a befutott írók közül egyre többen részesülnek valamilyen állami elismerésben, de legalább nyugdíjban.

– *Melyik államéban?*

– Természetesen a magyaréban.

– *Hát ez az! Mikor fogja az ukrán állam elismerni a munkájukat, hiszen ők is állampolgárok? Ukrajnának adóznak, már akkor is, amikor a boltban megveszik az egyre zsugorodó kiló kenyeret.*

– Igazad van, teljes mértékben egyetérték veled, de ezt miért pont tőlem kérdezted, miért nem az illetékesektől?

– *Azért, mert te vagy itt, és különleges helyzetemből kifolyólag most csak veled tudok társalogni. Ugyan melyik ukrán politikus vagy kormánytisztviselő állna velem szóba? Velem, Mitracsek Ödönnel, aki egy pattanásos arcú félkamasz kegyelméből érkezett erre a világra, amit ti úgy csúfoltok, hogy valóság meg élet.*

– Sosem voltam pattanásos. Alig születtem meg, hogyan is emlékezhetnél azokra az időkre? Ezért ezt nem is veszem sértésnek, bár téged ismerve, bizto-

san nem véletlenül említette meg. Azért nem gondoltam volna, hogy ilyen mélyre süllyedsz, és a személyeskedés ilyen alantas formáihoz nyúlsz.

*

Sajnos, a világválság ezt az amúgy is sokat szenvedett területet sem kímélte meg. Miért is kímélte volna? Nem kímélte ezt sem tatár, sem osztrák, sem török, sem lengyel, sem német, sem orosz, de még az ukrán sem. Ez a föld mindig mindenkinek kellett, bár megművelni, verejtékes munkával ételt termelni egyik sem akart, a ruszinok is inkább felköltöztek a hegyekbe, hogy pásztorkodjanak, és havasi kürtökkel hívják meg egymást egy kiadós számogon²⁴-kóstolásra.

De a magyar is rossz gazdának bizonyult, többször is elorozták tőle, amit Árpádék a kard jogával szereztek. Jött besenyő, kun, úz, tatár, török s megannyi más rabló, a szó és a fegyver változott, csak a szenvedés, a kín örök. Kovács Vilmos *Verecke* című versét idézve:

*Ez hát a hon... Ez irdatlan
hegyek közé szorult katlan.
S az út... Kígyó vedlett bőre.
Hány népet vitt temetőre.
S hozott engem, ezer éve,
Árpád török szava, vére
bélyegével homlokomon...
Szerzett ellen, vesztett rokon
átka hull rám, mint a rontás.
Perli-e még ezt a hont más?*

*Fenyő süssan, lombja lebben:
besenyő-nyíl a mellemben...*

*

Az évezred elején a külföldi és hazai befektetők felfedezték a várost, egyre több termelőüzem nyitotta meg kapuit, és a közelmúltban láthatóan beindult egy városkép-fejlesztési program is. Ezt akasztotta meg az újabb vál-

²⁴ Saját főzésű, kétes eredetű, égetett szeszessital

ság, először a 2008-as világválság érezte hatásait, végül napjainkban nem csupán gazdasági, de az erkölcsi összeomlás szélére sodródott az ország. A korábrinál is korruptabb és tehetségtelenebb új-hatalom rövid idő alatt elvesztette az ország területének jelentős részét. Az államadóságot meggöbbszörözték, és mindeközben tartós polgárháborús állapot alakult ki. Furcsa egy háború ez, ahol az ukrán hatalom egyszerre folytat kilátástalan harcot saját állampolgárai és a szomszéd nagyhatalom beszivárgó katonái ellen. Ennek a harcnak számos beregszászi áldozata is van. A város régi piacának bejárati falán, stílusosan, az egykori zsinagóga épülete mellett alakítottak ki egy sajátos siratófalat, ahol a kijevi zavargásokban elhunyt személyek mellett egyre több fénykép kerül ki olyan katonákról, akik Kelet-Ukrajnában vesztették életüket.

Korábban a város hat középiskolája közül három, két általános iskolájából az egyik volt magyar tannyelvű, de a kisebbségi etnikum (cigányság – L. J.) iskolájában is magyar nyelven folyik az oktatás. Viszont néhány éve a kettes számú orosz és a nyolcas számú magyar tannyelvű oktatási intézményeket összevonták, így lett belőlük a 10-es két tannyelvű oktatási intézmény. Van itt egy-egy magyar és ukrán tannyelvű gimnázium, valamint magyar tannyelvű főiskola, amely II. Rákóczi Ferenc nevét viseli, ennek a homlokzatán található az angyalos magyar címer.

A főiskolának, amely magyar oktatási és művelődési központ, város a városban, a volt törvényszéki palota ad otthont, amely 1909-ben épült, és a II. világháború után sokáig laktanyának használták, majd műszergyár működött benne. A főiskola leromlott állapotban kapta meg az épületet a város önkormányzatától, de a magyar állam, különböző anyaországi önkormányzatok támogatásával és egyéb külföldi segítséggel fokozatosan felújította.

Beregszászon nyolc különböző felekezetű templom található, ezek közül komoly történelmi múltja a református és a római katolikus templomnak van, az utóbbit évekkel korábban műemlékké nyilvánították. Ez azért említésre méltó, mert az ukrán hatóságok olyan épületeket, amelyekhez nehezen vagy egyáltalán nem tudnak ukrán vonatkozású, vélt vagy kitalált eseményt, egyént, bármit kötni, nem szívesen nyilvánítanak műemlékké.

Van a városban egy zsinagóga is, amit a kevés számú zsidó külföldi segítséggel újjátartott fel. Én még sosem jártam ebben az épületben, sőt, azt sem tudtam, hogy létezik, mivel a Szovjetunió idején el volt zárva a külvilágtól. Érdekes, hogy a televízióból hallottam először róla, egy magyar dokumen-

tumfilm-sorozatban, amit Jancsó Miklós forgatott. A Kárpát-medence zsinagógáit mutatta be. Szülővárosom gazdag zsidó múltra tekint vissza, úgy hírlík, egykor hat imaház is volt a városban.

A főteret uraló betonkolosszus helyén, amely ma a Városi Művelődési Ház nevet viseli (a Dom Kultúr, ahogy a helyiek emlegetik), korábban szintén zsinagóga állt, a városban a legnagyobb és legjelentősebb. Schober Ottó, a városi Népszínház egykori igazgatója mesélt nekem arról, hogyan foglalta le az épületet a néphatalom, és lakoltatta ki a zsidó híveket. A szovjet megszállás alatt raktárként használták, majd 1969-ben teljesen átépítették, ekkor nyerte el mai alakját. *A cigánytábor az égbe megy* beszédes címet viselő szovjet filmben még eredeti pompájában látható az egyik jelenetben, amikor az elfogott cigányt éppen akasztáshoz kísérik.

A méltán híressé vált Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház – a hatalom nyomására ma már nem ezt a nevet viseli, lefokozták megyei drámai színházzá – az egykori Oroszlán Szálló épületében kapott helyet, amelynek falán emléktábla hirdeti, hogy az 1847. július 12-ről 13-ra virradó éjszakát itt töltötte Petőfi Sándor, aki ekkor írta a *Meleg dél van...* című versét.

*

– *Erről szól a Coming out című magyar film is, amiben Csányi Sándor és a vadítóan vonzó Tompos Kátya játssza a főszerepet.*

– Miről szól, Petőfiről?

– *Nem, a melegekről.*

– Na, menj a fenébe!

– *Igazán elintézhetsz, hogy én is felléphessek a színházban. Hidd el, neked is előnyödre válna, öregbítene írói hírnevedet, ha elterjed kitűnő alakításom híre –* szólt Mitracsek.

– Nocsak, már színész is lettél? Aztán hogyan gondoltad ezt a fellépést?

– *Írj egy színdarabot, aminek én vagyok a főszereplője!*

– Még ha meg is teszem, nincs semmi garancia arra, hogy a színház vezetése műsorára tűzi. Tudomásom szerint nem sok kortárs színdarabot vittek itt színre.

– *Talán, mert nem igazán vannak kortárs drámatírók, így színdarabok sem.*

– Ezt máris meg tudom cáfolni, ott van példának okáért Bartha Gusztáv, aki rengeteg kárpátaljai témájú színdarabot írt már. Úgy tudom, néhányat már be is mutattak a világot jelentő deszkákon. Ajánlom figyelmedbe, ha már

újabban a színészi pályára készülsz! De figyelmeztetek, hogy ez nagyon nehéz hivatás.

*

Beregszász egyik patinás épülete az 1913-ban szecessziós stílusban épült Beregmegyei Kaszinó, amelyben egykor, többek között, megfordult Kosztolányi Dezső és Móricz Zsigmond is.

*

– *Igen, már tudom. Éppen ezért nem értettem, Anna miért nem hallott szülővárosunkról, miközben alkotója egykor megfordult itt.*

– Gondolod, hogy Kosztolányi mindenhová magával vitte a cselédlányt? Abban az időben ez nem volt bevett szokás.

A Kaszinó tetőtere néhány évvel ezelőtt tűzvész áldozatává vált, égő egy látvány volt, később tulajdonosa átépíttette. Sajnos, már régen nincs magyar kézen.

– *Lassan minden értékünk a gazda-nép kezébe kerül. Jövőre elkezdik kiárusítani a termőföldeket is, meglásd, olyan idegenek fogják felvásárolni azokat, akiknek még a nevét is alig tudjuk kimondani.*

*

Móricz Zsigmond felolvasó körútja során jutott el Beregszászra, és a város polgárainak kedvelt szórakozóhelyén, a Royal Grand Hotelben szállt meg 1926. november 16-án. Erre emléktábla hívja fel az arra járók figyelmét.

*

– *Most itt van a főiskola kollégiuma. Kérem én, vajon neked, mint Beregszászon született trónnak, mikor lesz kárpátjai felolvasó körutad? Erre válaszolj nekem! De ne is menjünk ilyen messzire, egyáltalán, mikor lesz felolvasóested Beregszászon? Majd megkérjük Dalmay Árpádot, hogy avasson fel egy emléktáblát a szülőházad falán.* (Mitracsék hangosan és gúnyosan nevet, miközben a combjait csapkodja.)

– Ha nagyon tudni akarod, ez év augusztusában lesz önálló irodalmi műsorom a Beregszászi Járási Könyvtárban, ahová Varga Éva igazgató asszony hívott meg. De mire ezt a könyvet olvassák, már egy éve, hogy lezajlott, nagy sikerrel.

(Mitracsek gúnyosan felnevet.)

– Mondhatom, nagyon vicces. De vigyázz, átlátok ám rajtad. Amikor az én emléktáblámról beszélsz, voltaképpen a sajátodra gondolsz. Legyezzetné a hiúságodat, ha lenne egy olyan márványtábla a városban, amin a te neved állna. Téged ismerve, mindig itt fotóztatnád magadat. Éjszaka odalopóznál a táblához kalapccsal és vésővel, és a neved elé rónál egy grófi, bárói vagy éppen vitézi címet.

– Hiába minden próbálkozás, úgysem tudod elrontani a kedvemet. Látom, nem tudsz túllépni kibírhatatlan természeteden. Ahelyett, hogy kedveskednél és megpróbálnál békülékeny hangon beszélni velem, egy esetleges békés kiegyezés reményében, inkább jobban elmélyíted az ellentétünket a maró cinizmusodnak köszönhetően.

*

Ugyancsak patinás épület a szájhagyomány szerint Ybl Miklós által tervezett Vármegyeháza, amelyben jelenleg egészségügyi szakiskola működik.

*

– Tudom, itt van a Sion Rádió, vagy inkább a Pulzus Rádió stúdiója. Igazán beajánlhatnál náluk, hogy szerepelhesek valamelyik műsorukban! Úgy tudom, az egyik műsorvezető társszerkesztő veled a budapesti újságíró szövetség internetes újságjánál.

– Na, és melyik műsorra gondoltál? Különben, amiről beszélsz, az egy másik épület.

*

Beregszász legnagyobb és legrangosabb magyar nyelvű oktatási intézménye a Kossuth Lajos nevet viselő 4. számú középiskola, ahol Mitracsek úr, anno, megtette első, még bizonytalan lépéseit. Az épületet Lechner Ödön tervei alapján építették 1898 és 1901 között. Számos kiváló művész, tudós, közéleti személyiség tanult itt.

*

– Gondolom, az író t szándékosan hagyta d ki. Legalább önfényezésre nem ragadtatod magadat.

– Ha nem vetted volna észre, az iskolával kapcsolatban éppen téged említtettek meg.

– *Ezt megköszönöm. Annával ide is ellátogattunk. Amikor a 25 éves évfolyam-találkozótok volt, titokban besurrantunk az épületbe, hogy körbevezessem az osztálytermekben.*

– Tudom, láttalak benneteket, de szándékosan úgy tettem, mintha semmit nem vennék észre. Kínos lett volna számomra, ha a többiek megtudják, hogy ti általam kerültetek oda. Hogy magyaráltam volna meg a dolgot?

*

A Munkácsra vezető utca 80. szám alatt álló kastély, amelynek korábban Fedák Sári színművésznő is tulajdonosa volt, mindig a polgárok figyelmének középpontjában állt. A szájhagyományban ma is élő anekdota szerint a híres színésznő, Molnár Ferenc későbbi felesége, jutalmul kapta a kastélyt bizonyos uraktól, mert engedte, hogy azok az ő meztelen testén kártyázzanak. Izgalmas a történet, de az igazság kevésbé botrányszagú, ugyanis a kastélyt a művésznő építtette a szüleinek.

*

– *Mily nagylelkűség. Egyszer talán nekem is lesz Beregszászon kastélyom, mit kastély, palota!*

– Persze, de vedd figyelembe, hogy ma már nem divat palotákat építeni. Viszont dicséretes, hogy városunk híres szülötte immár szoborként vesz részt a mindennapokban.

*

Az 1872-ben épült vasútállomás arról híres, hogy 1914 és 1918 között ebben az épületben lakott Dsida Jenő költő. Ennek is tábla állít emléket.

*

– Számos híresség született vagy fordult meg városunkban, mégis méltatlanul az ismeretlenség homályába vész. Kérdezd csak meg Budapesten, hol van Beregszász, százból ha egy ember tudja megmondani. Felhábortató. Azt viszont többen tudják, hol van Smallville, Gotham City, Beverly Hills, Narnia, Rochfort meg Gondor.

*

1939. május 19-én az állomáson fogadták a Szent Jobbot szállító úgynevezett „aranyvonatot”. 1944. október 9-én viszont halálos áldozatokat követelő légitámadás érte az épületet és a környező házakat, amikor az amerikai szabadság hírnökei, a Liberátorok szórták rá a halált.

*

- *Még jó, hogy nem a literátorok* – tette hozzá Mitracsek kuncogva.
- Több tiszteletet kérek az elhunytak emlékének!

*

A pusztítást a visszavonuló németek tették teljessé, amikor 1944. október 25-én felrobbantották a váltókat, felgyújtották a raktárakat és lerombolták a Vérke-hidat.

*

- *Ami ma már az IKEA színeiben pompázik.*

*

A római katolikus templom és a posta épületének szomszédságában áll a Bethlen-kastély, ismertebb nevén a Grófudvar, ezt 1629-ben építtette Bethlen Gábor erdélyi fejedelem. 1686-ban a Munkácsról kitörő kurucok felgyújtották. II. Rákóczi Ferenc, Magyarország fejedelme állíttatta helyre. Végül a Schönbornok 1857-ben átalakították.

*

Azt hiszem, ennyi fért erre a képeslapra, vagy talán Mitracseknek volna még valami hozzáfűznivalója?

- *Nem, most hirtelen nem jut eszembe semmi. De ha igen, azonnal szólok.*
- *Ez jobb is, mert egy kicsit mintha elakadtunk volna a történelemóra futóhomokjában. A történetmesélés megszakadt. Akkor mi is van azzal a perrel?*
- *az Olvasó Hangja.*

ELŐADÁS A SZÍNHÁZBAN

Ne fecsérelj az időt, ez az élet építőköve!
Részlet az Elfújta a szél című filmből

Az előző fejezetben, többek között, szóltam az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházról, ami a hatalom nyomására napjainkban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nevet viseli. Kiváló társulata, kis túlzással, már bejárta a világot, és számos szakmai díjat és elismerést hozott haza a Vérke partjára. Kezdetben többen léptek fel a városon kívül, mert annak polgárai közül csak kevesen látogatták az előadásokat. Szerencsére napjainkra megváltozott a helyzet. A város a kárpátaljai magyarság kultúrközpontja lett, a főiskola kitermelt egy új, művelt generációt, de az idősebbek is felfedezték a színház örömeit. Becsülni, szeretni kezdték a társulatot. Ma már büszkék rá, büszkék vagyunk rájuk. Kárpátalja olyan remek színészeket adott az egyetemes magyar színházi világnak, mint Szűcs Nelli, Tarpai Viktória, Trill Zsolt, Kristán Attila vagy Varga József, és a felsorolás koránt sem teljes²⁵. Ebben az összeállításban már ritkán szoktak fellépni, mivel különböző társulatokban öltik magukra az adott szerepeket, de ezúttal ez mégis bekövetkezett. Egyfelvonásos szatírát adtak elő, amit maga a Mester²⁶ rendezett színpadra. A darab ugyan egyfelvonásos, de sokszereplős. Korábban még egyik társulat sem vitte színre az író egyetlen darabját sem, már csak azért sem, mert a repertoár mindössze három szatirikus műből áll²⁷. Ám most abban a megtiszteltetésben lehetett része, hogy a világhíres társulat színpadra vitte a *Túlvilági konferencia* című szerzeményét. *(Na, persze, csak szeretnéd. Álmodozz csak, íróska, amíg teheted! Közeleg az idő, amikor a karriered tragikomédiáját játsszák el cigány²⁸ hegedűsök, miközben te részegen gajdolódsz bele a világba léted fájdalmát – szólalt meg Mitracsek a hátsó sorban meglapulva.)*

²⁵ Elnézést kérek azon művészekről, akiknek nevét a helyhiány miatt nem említettem.

²⁶ Vidnyánszky Attila, a budapesti Nemzeti Színház igazgatója

²⁷ Néhány pályatárstól olyan kritikai észrevételek érték, miszerint nem tud darabot írni, ezért kezdett egészet.

²⁸ Elő-indiai gyökerekkel rendelkező, kisebbségi etnikumhoz tartozó, vonós hangszeren játszó zenészek

Talán a Mitracsekkal való hadakozás okozta, de a jegyek hamar elkeltek, teltház előtt tartották meg az ősbemutatót. A közönség soraiban ott volt a környék színe-java, a város vezetősége a polgármesterrel az élen, továbbá az értelmiség illusztris képviselői. A szerző édesanyja testvéreivel érkezett. Eljött néhány barátja is. Ez nem éppen rockkoncert, de hát az író darabját mutatták be. Ott volt Csabi Grétivel, RVZ Ildivel, Bernadett, Deki, Satya, Büdi és Andi, Retyek és Jutka, Alka és Kriszta, és még sokan mások, még Angéla is időben odaért Ausztriából, meg Anikó a közeli Luxorból, csinos munkatársnőjével, Fischer viszont jelezte, ő nem költ színházjegyre²⁹.

Magá az író viszont nem volt jelen ezen a fontos eseményen, hiába indult el időben, az ukrán határon csak nyolcórás várakoztatás után engedték át. Már csak a közönség tapsára ért a színházba. De sebj, ő ismeri a saját művét, viszont az olvasó nem. Ezért következzen hát a *Túlvilági konferencia*.

Hatalmas ablaktalan terem, jókora, a mondai Arthur királyt és lovagjait idéző kerek asztallal a közepén, körötte párnázott székek. Biborszínű bársony, ahogy azt megkívánja a jó ízlés. Az egyik falat teljesen beborítja egy világtérkép, amin folyton égő piros lámpák jelzik a konfliktusövezeteket. Európa fölött vészjóslóan villog a vörös veszély, Magyarországnál is folyamatosan világít a lámpa. Még üres a helyiség, de máris érkeznek a hamarosan kezdődő konferencia résztvevői. Elsőként Bonaparte Napóleon lép be a terembe, kabátjába rejtve jobb kezét, aranyóráját szorítja. Megtudta, hogy számos kommunista vezető lesz jelen a megbeszélésen, félt, hogy a nép nevében még lefoglalják a becses darabot önmaguk számára. Nem elég, hogy szerencsétlen korzikaitól kétszer is elorozták a császári koronát, amire nagyon fáj a foga? Még a győri csatát követően került hozzá az óra, amikor az elhagyott magyar tábornok szemlélte meg.

Másodikként barna zubbonyos, alacsony férfi érkezik, bobókás bajuszka búvik meg az orra alatt, Herr Schicklgruber, a hírhedt szobafestő, művésznevén Hitler. Éppen Moszkvából érkezett idő előtt, még elérte a berlini gépet, amin a német labdarúgó-válogatott utazott haza. Ugyanis a focisták megbetegedtek, délben elkapták a koreát. Nosztalgiával telt pillantást vet a világatlaszra, de amikor Volgográd városára téved a tekintete, bosszúsán legyint. Majd a németek hősztrák oroszlánja utoléri a korzikai francia tigrist, és beszédbe elegyednek.

²⁹ (Kedves olvasó, tudnia kell, azért írta ezt a listát, mert egy korábbi összefoglaló során Bernadett nevű ismerőse kijelentette, csak akkor vásárolnak majd az új kötetből, ha ők is benne lesznek. Látják, kérem, ez is jól tükrözi az író jellemének hiányosságait. Az eset jól bizonyítja, mennyire befolyásolható, ugyanakkor számító, pénzéhes. Azt hiszem, a hatásvadász jelzót már írtam valahol máshol, de ezt amúgy is elcsépeztette a L'art pour l'art Társulat – szólt közbe újfent Mitracsek.)

Napóleon: Hogy szolgál az egészsége, tisztelt kolléga? Úgy értesültem, hogy kisebb gondok vannak odahaza. Kései utódának kezéből kicsúszott a gyepő. Már megint a vörösökkel kell közösködni a hatalmon maradásért. Mit szól ehhez, nem zavarja? No, meg Moszkva, megint egy csúfos vereség. Ejnye, nem megy ez maguknak.

Hitler bosszúsan veszi tudomásul a francia pimaszkodását: Sajnos, igen, elvesztettük a koreai háborút. Ahhoz viszont gratulálok, hogy az önöké az egyetlen világbajnok afrikai csapat. Ráadásul, még az argentinokat is a gyepre fektették, ez bizony olyan eredmény, amit messi földön is emlegetni fognak.

Erre Napóleon arcára fagy a mosoly, de hamar túlteszi magát a káplár szúrásán: Ön szerint hová vezet ez a válság, megbuktatják a kormányt a bajorok?

Hitler (hátra teszi remegő kezét, és a távolba révedve mondja, nagy sóhajtozások közepette): Hiába mondogatom, hogy *mer kell* ezt csinálni? Ezek a bajorok mindig is hajlamosak voltak a rebellióra, meg az álmodozásra, mint a Lajos. Aggódok, de remélem, az európai vezető szerepünket sikerül megtartanunk. De ön sem lehet elégedett, hiszen hamarosan majd a műezzin hangja jelzi Párizsban a pontos időt. No, meg azt se felejtse el, hogy most is hozzánk járnak pénzért kuncsorogni a büszke gallok, miközben a nyeszett kappan Európa vezető kakasának pózában tetszeleg.

Napóleon: Sajnos ez igaz. Nem is értem. Egykor én német királyokat és hercegeket neveztem ki vagy menesztettem, ha úgy kívánta úri kedvem. A calais-i csatát bizony elvesztettük, de Párizsért még folyik a harc.

Hitler (kajánul mosolyogva): Talán nem kellett volna annak idején Egyiptomban vitézkednie, most itt a böjtje. No, meg Algéria meg Líbia. Megfordult a menetirány, igaz? – *odainti az egyik teremszolgát, aki egy műanyag szatyrot ad át.* Hitler kivesz belőle egy sárga mellényt, és rezzenéstelen arccal átnyújtja a konyakos császárnak, aki érti a gesztust.

Napóleon (megvetően reagál): Úgy emlékszem, ön is Egyiptomba indult, de velem ellentétben soha nem jutott el oda.

Hitler: Igen. De akkor más idők jártak. Akkor még voltak úriemberek, a britek felszórták előttünk az utat homokkal, hogy ne láthassuk, merre vezet. Azt ajánlom, fejezzük be az értelmetlen marakodást, most fontosabb dolgunk van.

A beszélgetés itt megszakad. Újabb hírességek, illetve hírheidségek érkeznek a terembe: Mária Terézia, a kövér, parókás vas-szűz, Szulejmán, aki egy mohácsi forgatásról érkezett Tomori halálában, Mátyás, az igazságügyi szakértő és hun-cut Attila, az Etele tér keresztapja. Mind a négyen a nagy shownokot, Vla-

gyimir Iljics Lenin (grádo)t hallgatják, aki proletár-rokokó öltözetben érkezik. Bal vállán még látható a híres gerenda nyoma.

(Ha már Mitracsek és bandája az örök kárhozattól elővette Lenint és Sztálint, az író úgy gondolta, ebből ő is hasznot húz, s mielőtt e két gazember visszakerül a pokolba, még szerepet oszt rájuk a darabjában.)

Lenin (körbeforgó tekintettel, bal karját a hatás kedvéért felemelve): Elvtársak! Bocsánat, izé, emberek. Mi is az élet lényege? Harcolni az igazságért! No meg, tanulni, tanulni, tanulni!

Mátyás (meghökkenve, jogarával hátra tolja fején a koronát): Ez az én asztalom, kopasz, több száz éves tapasztalattal rendelkezem az igazságosság terén. Vigyázz, kivel beszélsz! Egyébként helyénvaló, amit mondasz.

Lenin (teljesen belelkesülve ordítja): Szembe kell szállni az elnyomó hatalommal! Le a zsarnoksággal! Éljen a liberális, akarom mondani, a szabad Európa!

Attila magától értetődően teszi hozzá: Rádió.

Mária Terézia és Mátyás király felkapják fejüket és rosszállóan tekintenek a magáról megfélemezett Uljanovra. Szulejmán máris szóra nyitná a száját, de Mátyás erőlyes mozdulattal fojtja azt belé.

Mátyás: Kuss legyen, török, nem egy kereskedelmi tévében vagy! Ez itt egy európai rendezvény, nem a német válogatot.

Lenin (közben): A zsarnokok elleni harcot csak akkor hagyjuk abba, ha már mi leszünk azok!

Egyenruhás, tömött bajszú férfiú lép oda a szónokhoz: Zsugás Vili, aki Sztálin művésznéven játszotta el szerepét a nagy történelmi pókerjátzmában. Csonka kezét zubbonyába rejt, ami Napóleon rosszállását váltja ki, a francia azt gondolja, így akarja őt gúnyolni. Éppen elég volt neki anno Kutuzov.

Sztálin: Uljanov elvtárs jól mondta. Mikor én kerültem hatalomra, megmutattam a népnek a helyes utat. Igyekeztem leszoktatni őket az olyan burzsoá csökevényekről, mint a kultúra, a szórakozás, a vidámság vagy az evés. Rámutattam, hogy a villanyáram használata vétkes energiapazarlás. A fűtés, az értékes szén- és a fakészletek elégetése szintén bűn! Továbbá: ingyen utaztattam és nyaraltattam a népet. Olyan csodálatos tájakat ismerhettek meg általam, mint a Csukcs-félsziget, a Léna és a Jenyiszej folyók környéke, a Jeges-tenger partvidéke vagy Kamcsatka. Megnyertem nekik a háborút. Megnyertem nekik a békét. Mégis én voltam a Rossz! Pedig minden építő jellegű kritikára nyitott voltam. Hát ezt érdemeltem?

Lenin (rezignáltan): Ezt...

Sztálin gyilkos tekintettel nézi Lenint: Lenin elvtárs, pont tőled nem vártam volna, hogy hátba szúrsz. Azt te sem tagadhatod, hogy az EU egyes vezetői számos módszert az én kézikönyvemből vesznek át. Végre ők is rájöttek, hogy a nép képtelen felismerni az igazi érdekeit, ezért nélküle kell meghozni a fontos döntéseket. Természetesen kizárólag a nép érdekében.

Benyomul a meghívottak újabb csoportja: II. Rákóczi Ferenc, a Rodostó-Tours igazgatója; Kolumbusz Kristóf, a világ pechjére Amerikát felfedező olasz, Ferenc József, az öreg huszár, Julius Caesar, jobbján nejével, Március Idusával, Brezsnyev elvtárs, a plecsnigyűjtők doyenje, Luther Márton, a reformista, Rettegett Iván, a szurokfőző, Kun Béla, akit utoljára akkor láttunk, amikor Bécs felé repült, a Szűz jegyében született Johanna, Mahatma Gandhi, az első bőrfejű, Abraham Lincoln, a híres céltábla. Miután elfoglalják helyüket a kerek asztalnál, a soros elnök, Brezsnyev kísérletet tesz a konferencia megnyitására.

Brezsnyev: Továriscsi! Továr-iscsi! Továr-iscsi...

Kolumbusz: Na. Mindjárt kibukik a nyuszi. Én gyorsabban felfedeztem Amerikát, bár Indiát kerestem volna, minthogy Leó elmondjon egy normális mondatot. Cserélje már ki valaki az öreg elemeit, mert sosem kezdjük el!

VIII. Henrik: Legalább a Playboy nyuszi lenne.

Luther (fejcsóválva, kezeit imára kulcsolva): Uram, könyörülj tévelygő szolgádon, hogy energiája kitartson az ülés végéig!

Caesar (türelmetlenül feláll és kijelenti): Az ülés megkezdődött, más szóval: a kocka el van vetve! *Leül, de hirtelen gondolattól vezérelve újra felpattan, és mielőtt Lenin megszólalhatna:* Jöttem, láttam, győztem!

Közben a háttérben két kellékes próbál elemet cserélni Brezsnyev elvtársban, de pechükre a kínai termék nem kompatibilis az öreg komcsival, pedig ezek is vörösök.

Lenin (kissé bosszús, amiért kikerült a középpontból, a beálló pillanatnyi csendet kihasználva felkiált): Világ proletárjai, egyesüljetek!

Kolumbusz (fanyalogva): Ez már uncsi. A római főszer folyton a mezőgazdasággal jön elő, a kis kopasz meg ezzel a szexuális maszlaggal. Ez ma már nem divat, nem kívánatos. Javaslom, ahhoz hogy másként lássák a világot, szívjanak el egy sodrás vad-gendert!

Brezsnyev: Továriscsi! Továr-iscsi... *(az elemei teljesen lemerültek, de a két munkásnak sikerült rákötnie a hálózatra, ám a nagy feszültség miatt nyomban leütötte a biztosítékot.)*

Rettegett Iván: Maradjál már, Leonyid! Most miattad kialudtak a fények. És még ti beszéltetek haladásról?

A munkások gyorsan elhárítják az áramkimaradást, de Brezsnyev tekintetében feladják. Az öreget, integető pózban, karosszékestől beültetik az egyik sarokba.

Lenin: Elv... barátaim! Azért gyűltünk itt össze, hogy megvitassuk a világ problémáit, és érdemi javaslatokat dolgozzunk ki a hivatalban lévő kollégák számára. Nos, a világhelyzet koránt sem megnyugtató. Kérem, fejtsek ki észrevételeiket, tegyék meg javaslataikat!

Mátyás: Fő az igazság.

Lenin: Nem baj, amíg nem végzünk, úgysem eszünk.

Mária Terézia: Lemaradtam, megint szülési szabadságon voltam. Tehát, mi is a gond?

A migránsok, Soros, Merkel, a klímaváltozás, kereskedelmi háború az USA-val, a V-4-ek, Orbán, Ukrajna, a klimax stb. – kiabálják egyszerre a jelenlévők, attól függően, hogy ki mit tart igazán fontosnak. Közben belép a terembe egy titkár, és bejelenti: újabb csúcstalálkozóra került sor a Csomolungmán, ám a résztvevőket elsodorta egy lavina, miközben visszafelé tartottak. A társaság a hírre elhallgat, és mindenki a gondolataiba mélyed.

Johanna töri meg a csendet, aki még az előző gondolathoz szól hozzá: Srácok! Hallottátok, hogy az amcsik Afganisztán, Irak és Szíria után most Irán ellen készülnek? De rég voltam már egy jó kiadós csatában!

Gandhi: Ejnye, húgom! Szomorú, hogy mindig vérontáson jár az eszed. A békés módszerek mindig célszerűbbek, lásd az én példámat!

Rákóczi (gúnyosan): Valóban? Hogy is volt azzal a merénnyel? Békés módszer? Vajon Indira Gandhi, Rabin, Allende, Gyíngyics, Lumumba vagy Olof Palme ma is egyetérteneznek ezzel?

Lenin gyorsan reagál: Ne zsidózzunk, kérem, kerüljük az antiszemitizmus minden formáját!

Attila (kissé tanácstalanul): Akkor most nem is foglalkozunk a Soros-tervvel?

Nem érkezik válasz a kérdésére.

Sztálin: Én undorodom a mézarlástól.

Lincoln: Azért végeztetted mással.

Néró: Joszif, a te G-szigeteiden még Robinson sem unatkozott volna.

Lincoln (felemeli a Brezsnyev hült helye előtt maradt csengőt, és erélyesen megrázza): Hölgyeim és Uraim, ne személyeskedjünk! Komoly problémák megoldását kell elősegítenünk. Ne kövessük el hivatalban lévő kollégáink hibáját, hogy az érdemi munka helyett egymással marakodunk!

Váratlanul lövés dörren a háta mögött, és Lincoln előre bukik. Egy álszakállt viselő statiszta rohan ki a terem oldalsó ajtaján. Ez sem Kennedy volt – gondolja bosszúsan. Közben Lincoln magához tér, és egy segítő éppen rendbe teszi az ábrázatát.

Gandhinak a vér látványától kicsit felkavarodott a gyomra: Muszáj ezt minden ülésen végignézni? Mondja már meg valaki annak a fafejűnek, hogy Kennedy nem ebbe a klubba jár!

Lenin (mintha mi sem történt volna): Ne feledkezzünk meg az Iszlám Államról, ami csak látszólag halott, no, meg a három országot érintő kurdkérdésről!

Néro (felkacagva): Tényleg szexuális problémáid vannak, Vilikém?

Lenin (bosszúsan): Vlagyimir! Hányszor kell még bizonygatnom, hogy nem én vagyok Vili?!

Rákóczi: Csigavér, vagy mi ír...! Ne feledd, ezek a hülye rómaiak még most is azt hiszik, minden út Rómába vezet, ahol a harangok közlekednek. Igaz, hogy egy ideje az Afrikából érkező hajókat már nem engedik kikötni Itáliában. Valami Salvini mondta, hogy nem kérnek több feketét, már így sem tudnak éjszaka aludni a tam-tam dobok miatt.

Rettegett Iván: Dá, dá. Via a pia!

Luther: Te Matthias, úgy hallottam, a közel-keleti ramazúriba Hungária is belekeveredett.

Mátyás király: Semmi komoly, Viktor tanult András hibájából, most csak kisebb csapatok mennek feltartani a békét, amit a szövetségesek bombái teremtetek meg.

Sztálin: Ezt a konfliktust majd Vlagyimir és Donald elintézi.

Johanna, kuncogva: Szerintem ez kacsa.

Néro (a hasát fogva): Vajon melyik?

Hitler: A zsidók is... *Nem tudja befejezni, mert leburrogják.*

Attila: Mindig velük hozakodsz elő. Hagyd már békén őket! Miattad nem lehet érdemben megvitatni a Soros-tervet anélkül, hogy az emberre ne aggatnának valami negatív jelzőt. Hát tudtam én, hogy ez a Szálasi majd felhasználja a sávjaimat? Most meg engem fasisztáznak a baloldalon közlekedők. Pont engem, aki ádázul ütöttem a fascio alatt masírozó római légiókat.

Hitler (indulatosan, rikácsolva): Most nem a te sérelmeidet tárgyaljuk, ne tértünk el a tárgytól! Forgok a síromban, amikor a tévében a válogatott játszik meg a Merkel nyilatkozik. Különben is, úgy kell neked, miért loptad el a sávokat Árpádtól?

Napóleon (kajánul): Dolfikám, ne idegeskedjen. Ön tudja a legjobban, hogy fő a nyugalom; mármint az örök nyugalom. Én sem repesek az örömtől, amikor a mostani mieinket látom játszani, de addig nincs gond, amíg nyerne.

VIII. Henrik: Hozzá kell szólnom e magasröptű eszmecestréhez, mert engem komoly aggodalommal tölt el az Albionban kialakult helyzet.

Kun Béla: Te beszélsz?! Nézd meg, mit művelnek Magyarországon a kisdobosok! Hej, ha ezt Kádár elvtárs tudná! Nyolc év alatt három K. O. Még egy saját jelöltre sem futja. Ki hallott már olyat, hogy egy kommunista tapsol a Karácsonynak? De csak várjatok, mondom nektek, leszünk mi még hatalmasok. Ha nem megy a vörös csillaggal, nem megy a vörös szegfűvel, majd megy a vörös iszappal.

Johanna (miközben körülnéz): Apropó, hol van a Jani bá'?

Kun Béla: Rangadót játszik a Vasas a Fradival, oda ment az öreg.

Néző: Sose szerettem a focit.

VIII. Henrik: Így aztán gőzöd sincs róla, te babérkoszorús pojáca. Különben a Vasas már régen nem játszik rangadót a Fradival, kiesett az NB II-be, de azért lesz új stadionja.

Néző: Attól függetlenül, hogy a focihoz nem értek, elfoglaltuk Britanniát, igaz?!

Rettegett Iván: A Vasashoz visszatérve, nem olyan nagy ügy, nálunk a VB-re olyan modern stadionokat építettek, amiket később szintén másod-, sőt, harmadosztályú csapatok használnak.

Attila: De akkor most van Soros-terv vagy nincs?

Kun Béla: Hogyan lenne már, nem nézel ATV-t? Akkor legalább a Klub Rádiót hallgasd!

Julius Caesar: Nézzük meg, honnét is jönnek ezek a migránsok! Na, ugye, osztom nagy gondolkodónk véleményét, miszerint el kell pusztítani Karthágót.

Napóleon: Már megtörtént, pont ez a gond, nincs erős állam, ezért sétálhatnak át olyan könnyen az Európába tartó hordák. Hogy is volt az a bizonyos arab tavasz?

Mindenki Lincolnra néz, aki éppen egy kis darab agyvelőt tuszkol vissza a koponyájába.

Lincoln: Rám ne nézzetek, ez még a barackvirágzás idején történt! Nem a republikánusok műve.

Lenin (a helyzetet kihasználva): Ha már itt tartunk, meg kellene választanunk a soros elnököt. Természetesen magamat javaslom.

Bejelentését hangos moraj követi. Kun Béla, Sztálin és Rettegett Iván tapsol. Attila kirántja kardját a hüvelyéből, Mária Terézia annyira ellenkezik, hogy

fejéről leesik a hatalmas paróka. Most az eddig hallgató Szulejmán rázza meg a csengőt és szól.

Szulejmán: Mindezt végighallgatva, és látva a marakodásokat, magam is osztom a nagy európai gondolkodó, Mogherini nézeteit, miszerint Európa mély válságban van, és ebből csak az iszlám migráció mentheti ki. Éppen ezért magamat javaslom elnöknek!

Pofátlan, bestye kontyosa, adok én neked elnökséget – Szinte egyszerre csap le Attila és Mátyás kardja a török turbánjára, aki székét felborítva hanyatt vágódik. Nyomban érkezik két teremszolga, akik kivonszolják, és elindulnak vele Szigetvárra, ahol részt vesz az emlékműve avatásán. Ezúttal Attila rázza a csengőt és kardjával többször az asztalra csap. Lenin elindul az elnöki szék felé, mivel úgy ítéli meg, hogy az iménti eset forradalom volt.

Attila: Megállj, kopasz! Téged leszavaztak – *kardjával fenyegetőleg Lenin felé mutat.*

Johanna: Etele, ne bántsd az öreget! Tudod, hogy mennyit cipelte a gerendát. Kifáradt szegény. Szerintem ráférne egy wellness, ahol a testét jól bekennék finom balzsamokkal.

Napóleon: Johannácskát ajánlom elnöknek.

Lenin (méltatlankodva): Ugyan miért? Én több könyvet írtam!

Napóleon: Csakhogy Johannácskának jobb lábai vannak.

Caesar: A kocka el van vetve.

Mátyás: Anyád, meg a frissen mosott tunikája! Különben is, te csak jártattad a szádat, a kockát a mi Ernőnk valósította meg.

Mária Terézia (méltatlankodva): Nincs benne semmi nőies. Férfiruhában jár, kardot visel, káromkodik, iszik és köpköd, mint egy baka. Felháborító, hogy manapság mennyire elnyomják a nőies nőket.

Kolumbusz: Akkor hát szavazzunk!

Közben újra nyílik az ajtó, az egyik teremszolga lép be, nyomában egy kopasz, kontyos férfi, bő kék inget és buggyos, sárga nadrágot visel. A beavatott olvasó felismerheti benne Yul Brynnert, Tarasz Bulba alteregóját.

Küldött érkezett Kijevből – szólal meg a teremszolga. A bugyogós férfi, kucsmáját kezében szorongatva, beljebb lép.

Napóleon: Már megint itt akadékoskodnak. Többször megmondtuk, hogy várjanak türelemmel, most fontosabb dolgunk van!

A teremőrök határozottan kitessékelik a kéretlen vendéget. Közben felébred az egész találkozózt átalvó Ferenc József, majd tört magyarsággal megszólal: Minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel meg vagyok elegezve.

Meghallja ezt a teremből távozó kozák, s ezt a választ tolmácsolja kije-
vi urainak. A társaság Johannát választja meg elnöknek, majd mindnyájan
átmennek a szomszédban lévő Ördögkatlan nevű bárba, ahol a tulaj már
várja őket.

*

– *Hát ez meg micsoda?* – ugrott fel Mitracsek, aki eddig inkognitóban a
hátsó sorban húzta meg magát. – *Ráadásul ebből is kihagyott, pedig ott lenne
a helyem.*

MITRACSEK ÚR BEREGSZÁSZON JÁRT

*A világvége már megtörtént, és mi mind a pokolban vagyunk!
Egy Los Angeles-i hajléktalan*

A *Hír-Háló* is közölte, hogy 2018. augusztus 28-án, 15 órától a Beregszászi Járási Könyvtár adott otthont Lengyel János történész, író, újságíró *Feltámadás Beregszászon, avagy Mitracsek úr visszatér* című műsorának. Bár a rendezvényen – összeférhetetlenségre hivatkozva – maga Mitracsek úr végül nem jelent meg, olvasói visszajelzések szerint ezt a hiányt az írónak maradéktalanul sikerült pótolnia. (*Vannak, akik ezt nem így gondolják, de azok véleménye nem számít.*) Amikor Mitracsek felvette a kapcsolatot Varga Évával, a könyvtár igazgatójával, arra készült, hogy egy felejthetetlen műsort rendez a szülővárosában, felhasználva azt egyre inkább kiteljesedő kunyhóforradalmához³⁰. Az volt a terve, hogy nagy nyilvánosság előtt fogja az író fejére olvasni annak vétkeit, de miután a stábja sorra vette az esetleges lehetőségeket, végül is ezt elvetették. Mivel a városban sok rokona és barátja él az írónak, akik erősen támogatják, attól tartottak, hogy ő nyeri el a közönség szimpátiáját. Nem kockáztathatták meg, hogy az író profitáljon az esetleges szóváltásból. Számítottak rá, hogy felkészülve ül ki a pulpitusra. Persze, azért elküldték az embereiket, hátha sikerül megzavarni a rendezvényt, kellemetlen helyzetbe hozva őt.

Az írónak, akit ezúttal nevezünk csak szimplán Jánosnak, évtizedek alatt már több önálló műsora volt Magyarországon, Ausztriában, Szlovákiában és Németországban, de szülőföldjén ez volt az első alkalom, és ezt éppen Mitracseknek köszönhette, aki, később ezt felismerve, háromszor verte a fejét a falba, s az háromszor adta azt vissza neki. Az igazgató asszony, aki a rendezvény moderátora volt, az író pályájának kezdetéről, Mitracsek úr alakjának születéséről, a mitracseki világ kialakulásáról és a kárpátaljai irodalom kulisszatitkairól kérdezte a szerzőt. Mitracsek meg is hökkent, hogy kihasz-

³⁰ A palotaforradalom helyi változata

nálatlanul hagyott egy ilyen ziccet, amikor az ő távollétében rossz hírért keltette volna. Az interaktív műsor keretében a közönség is megszólalt, érdekes és lényegre törő kérdéseket tett fel a szerzőnek. A későbbiekben fontossá váló kérdése volt Mironyuk Natália könyvtárosnak, amikor arról érdeklődött, végül is az író miért döntött úgy, hogy Mitracsek úr a korábbi kötet végén meghal. Erre már főhősünk is felkapta a fejét, talán mondanom sem kell, hogy nem elégedett meg az író válaszával. Sőt. Ezzel is újabb muníciót talált vele szemben – a gyilkosság vádját. Mitracsek nem nézte jó szemmel, hogy Halász László, a járási kulturális osztály vezetője tartalmas és kimerítő beszédben összegezte a hallottakat, biztatva az íróat a további alkotásra, akinek verseiből Deák Alexandra, prózai műveiből pedig Katzler Hilda adott ízelítőt, ő maga pedig rövid humoros prózáiból és szómagyarázóiból olvasott fel. A rá jellemző módon, hadarva, elharapva a szavakat – ezt UM gondolta, aki felvételt készített a rendezvényről.

A programban szerepelt még irodalmi totó is, aminek során a jól tippelők könyveket nyerhettek, amiket a Madár János vezette budapesti Rím Kiadó biztosított. Az író a műsor elején kiosztotta a kitöltendő lapokat, ahol beugratós kérdések is voltak. Persze, egy ilyen vidám hangulatú – legalábbis ő annak szánta – rendezvényen nem vette véresen komolyan a dolgot, mint ahogy a jelenlévő Kekeczky sem. Mondván, hogy jól ismeri a totó menetét, a válaszokban 1-et, x-et és 2-t jelölt, ezzel telitalálatot ért el, ami könyvnyereményt eredményezett. Ráadásul, mivel korrigálta az egyik válaszban mutatkozó hibát, még ráadás könyvet is kapott. Az író nem zökkent ki a szerepéből, hiszen érti a tréfát, végül minden jelenlévőnek kiosztott egy-egy könyvet, sőt, a Magyar Újságírók Közösségének *Magyar Műzsa* című irodalmi folyóiratának néhány példányát is. Katzler Hilda, aki a szervezet irodavezetője, a *Prizmán át* című kötetét dedikálta.

A rendezvény végén kerültek kiosztásra a Mitracsek-díjak. Ennek érdekes története van. Az írónak, aki figyelemmel kíséri a magyar irodalmi életet – úgy a felső ligáét, mint az alsóbb osztályokét – feltűnt, hogy különböző műkedvelő egyesületek folyamatosan osztogatják önmaguk között a különböző díjakat, címeket. Amikor tudomására jutott, hogy az egykori ketrecharcos, aki írótáborokat rendez, jó pénzért a saját nevével fémjelzett irodalmi díjakat veszteget, elhatározta, hogy cselekedni fog. Eldöntötte, ő is alapít egy díjat, több kategóriában. De önmagáról mégsem nevezheti el... Elgondolkodott, hogy melyik hősétől kölcsönözze a nevét. Ezt eldöntendő és megünneplendő, Hildával elmentek egy korsó sörre az Ádám és Éva sörözőbe. Amíg tanács-

koztak, Mitracsek úr, aki értesült az író tervéről, gyorsan bejegyeztette az önmagáról elnevezett díjat. Külön kikötötte, hogy ezt soha nem kaphatja meg sem Lengyel János, sem az író.

A frissen alapított alternatív elismerés tíz kategóriában jutalmazza a kiemelkedő teljesítményt nyújtó közéleti személyeket. Az első díjazottak a következők: Babják Zoltán, Beregszász polgármestere, dr. Dupka György lágerkutató, Oláh András költő, Varga Éva könyvtáros, Baráth G-Man Ferenc rapzenész, Szemere Judit újságíró-szerkesztő, Shrek Tímea író-szerkesztő, Moritz László újságíró, Deák-Csornij Edit anya és Pallagi Marianna, a Kárpátalja.ma főszerkesztője.

Az író fájlalta, hogy a honi sajtó távol maradt a rendezvénytől, egyedül Hegedűs Csilla, a *Kárpáti Igaz Szó* riportere ment el, aki rövid interjút is készített vele. Ezen túl, két kivételt leszámítva, távol maradtak a Kishaza irodalmárai is. Igaz, a könyvtár olvasótermében így is teltház volt.

– No hiszen, azt a kis termet nem nehéz megtölteni, ebből még nem kell messzemenő következtetéseket levonni! – szólalt meg Mitracsek maró gúnynyal a hangjában.

A rendezvény végén a jelenlévők svéd- (a kék-sárga hatalom kedvéért) asztal mellett tovább folytatták az eszmecsérét, immár kötetlen formában. A harapnivalót a könyvtár személyzete, a finom borokat a nagymuzsalyi Füzesi Elemér biztosította.

– Tessék, egy újabb családi összefonódás. Nem áttolja a kötetben reklámozni a keresztpaja vörösborát. Jó, elismerem, nem rossz, de azért mégiscsak vannak bizonyos szabályok. Vagy az írónak mindent lehet?

A VISSZATÉRÉS NEHÉZSÉGEI

Halhatatlan vagyok. Egyelőre.

Graffiti

Beszélgetés Mitracsek Ödön regényhőssel, aki Mitracsek úrként vonult be Kisbuzánk irodalmi univerzumába, jelenleg pedig a rá osztott szerep ellen fellázadva perben áll írójával, Lengyel Jánossal. Ha minden igaz, és helyesek az értesüléseink. Többek között erről is kérdeztem neves beszélgető partneremet.

– *Miért lázadt fel az írói elképzelés, akarat ellen?*

– Nos, erre roppant egyszerű a válasz, kérem, nem voltam meglegedve a számomra rövidere méretezett irodalmi léttel, és annak minőségével. Úgy érzem, még számos lehetőség áll előttem, létezőm még sok örömet és katarzist fog okozni az olvasóimnak, s ettől fosztott meg az író, amikor a legutóbbi, velem foglalkozó szövege végén egyszerűen „meghalasztott”. Ez vérlázító és teljességgel elfogadhatatlan a számomra. Sokéves mély hallgatás után felháborodásom most érte el a tetőfokát.

– *Akkor ön most jogilag halott. Hogyan lehetséges, hogy mégis itt van és perlekedik?*

– Ugyan már, kérem, szerkesztő úr/hölgy, hiszen maga is tudja, hogy a képzelet világában minden megtörténhet, és az ellenkezője is. Itt volt az ideje, hogy a költött alakoknak is legyen joguk ahhoz, hogy beleszólhassanak a soruk formálásába. Miért csak a parlamenti képviselők és állami hivatalnokok dönthetnek szabadon a fizetésük mértékéről? Mi mért nem szólhatunk bele életünk minőségébe? Eddig még senki nem emelte fel szavát az írói önkény ellen, hát most én megteszem. Ez a mi jobbáglázadásunk, ez a mi forradalmunk. Viva la révolution! Egység, erő, egyetértés!

– *Többes számban beszél, de úgy tudom, hogy eddig csak ön vesz részt ebben a bizonyos forradalomban.*

– Tévedés, kérem, hiszen már csatlakozott hozzám Édes Anna, és remélem, ahogy egyre nagyobb visszhangot kap az ügyem, majd lesznek mások is.

Hiszen egységben a kétség! Gáztűzhelyen forr a dalom! Le a literátus diktatúrával!

– *Én úgy értesültem, hogy Kosztolányi főbőse csak egy elbeszélés erejéig csatlakozott önhez, nem kevés fejfájást okozva Lengyel Jánosnak. Úgy véli, hogy egy cselédllány, akinek kezéhez vér tapad, jó cégér lesz az ön lázadásához?*

– Na, és az íróm kezéhez nem tapad vér, az én becses és becsületes vérem? Bár én nem láttam, de néhány kedves olvasóm a vörösben néhol kék árnyalatokat fedezett fel. Ne felejtjük el, hogy Annácska jogosan ölt, elégtételt véve a rajta esett sérelmeken! Viszont az én íróm hidegvérrel, előre megfontoltan végzett velem. Ráadásul, ezt cinikusan tálalta az olvasóknak.

– *Hogy áll most a per?*

– Az ügyvédem tanácsára támogatókat keresek, továbbá megpróbálom megnyerni az ügyem számára Bolgár, jaj, bocsánat, akarom mondani, Lengyel ellenségeit. Hatalmas hátrányban vagyok, ebből kifolyólag nem válogathatok az eszközökben. A létem a tét. A minap összebarátkoztam egy bizonyos Tarasz Bulbával, miután elmeséltem neki az esetemet, éktelen haragra gerjedt, és megígérte, ha találkozik az íróval, alaposan megleckézteti, mert amúgy is utálja a poljácokat. De más helyekről is kaptam már pozitív visszajelzéseket. Megbíztam ezt a Gender Judithot, hogy írjon már egy korrekt jelentést az íróról! A félreértések elkerülése végett, a nagyját már megírták a jogászaim.

– *Augusztus 28-ára meghirdette a beregszászi fellépését, aztán mégsem ment el, csak az író volt ott. Nem gondolja, hogy hibát követett el, amikor teret engedett neki?*

– Az ügyvédem tanácsára maradtam távol, aki úgy vélte, hagyni kell, hogy a szerencsétlen a saját kardjába dőljön. Láttam a felvételt, amit UM készített. Nagyokat nevettem, ahogy szerencsétlenkedett ökelme, sosem tudott jól előadni. Milyen hülyeségeket talált ki! Irodalmi totó, persze beugratós kérdésekkel. Azt hitte, hogy ami működik Budapesten, az Beregszászon is fog. Ez is azt mutatja, mennyire nem ismeri a saját szülővárosát. Meg is kapta a magáját attól az akadémikus asszonytól meg a férjétől.

– *Teltház volt, ami talán jelez valamit, nem gondolja?*

– Miféle teltház? Abban a kis teremben 20 ember már teltház. De az is jelez valamit, hogy a honi sajtótól csak a *Kárpáti Igaz Szó* képviseltette magát. Még a mai internetes oldaltól sem ment el senki, pedig oda rendszeresen ír.

– *Megkérdezhetem, hogy mi ez a Mitracsek-díj?*

– Hát igen. Ezt még ketten találtuk ki, mármint az én ötletemet fejlesztette tovább az író. Amikor meghallottam, hogy először önmagának akarja

odaítélni, kihasználtam az alkalmat, és levédettem. A kikötésben benne áll, hogy ő semmilyen formában, még álneven sem kaphatja meg (kaján nevetés).

– *Milyen indíttatásból született meg a díj?*

– Arra gondoltunk, hogy főként olyan emberek munkáját, teljesítményét ismerjük el ezzel a szerény oklevéllel, akik teszik a dolgukat, helytállnak a posztjukon. Lehetnek köztük ismert és kevésbé ismert személyek is.

– *Mit gondol, lehetséges a megegyezés ön és a szerző között?*

– Természetesen. Amennyiben maradéktalanul teljesíti minden követelményt, kihangsúlyozom, jogos elvárásaimat, akkor minden további nélkül hajlandó vagyok elfogadni a felém kinyújtott békejobbát. Viszont mindenképpen elvárom a nyilvános bocsánatkérését.

– *Úgy véli, hogy az író ebbe bele fog menni?*

– Dehogyan. Jól ismerem ökelmét, a túlzott egója ezt nem engedi meg. Ezért is fog veszíteni. Éljen a költött alakok és regényhősök szabadságharca! Le az írói önkénnyel! Vesszenek a tollbamondók!

– *Mielőtt még túlzottan elragadtatná magát, megköszönöm a beszélgetést.*

Újságíró Ember (Egyedi Hírlap)

Az interjúát vette a Kárpát-medencei Újságírók Egyesülete honlapjának Kárpátalja rovata, a *Képszabadság*, a *Külföld*, a *Liberátor*, az *Afrikai Népszava*, a *Bocs-korunk*, továbbá szájára vette a Tiszabökényi Született Feleségek közössége is.

AZ ÍRÓ SZEMBESÜL A TÉNYEKKEL

Dőreség az alá lovat adni, aki folyton átesik a másik oldalára.

Kerekes László

Budapestre is beköszöntött a tavasz, bár olykor még erőre kapott a hideg szél, ám a nap melege, főként délidőben, már a reményt hozta el a patinás épületek közé. A Nagykörúton kitartóan kígyóztak a sárga kombinék, akarom mondani kombinók, a kombinék máshol, más alkalomból kígyóztak. Meg a kígyók maguk, akik az április 8-án tartott választásokon kígyóztak a nemzet legaljasabb tagjának szájából. Szóval, a villamosok az állomásokon megállva előbb emberáradatot okádtak magukból, azt követően pedig egy újabbat nyeltek el. Kepes András egy korábbi műsorában Guyanába látogatott, ahol annyira összebarátkozott az egyik bennszülött törzs vezetőjével, hogy meghívta őt vendégségbe Budapestre. Amikor ez a kis termetű természeti emberke meglátta a körúton járó sárga villamosokat, ahogy embereket nyelnek el és köpnek ki, azonnal felfedezte bennük az ősi gonosz démont, akitől a törzs a leginkább félt.

Nos, az egyik benzingőztől elsötétült bérházban bújt meg – bár nagyképpen azt is írhatnám, élt – Beregszász város egyik elfeledett szülőtte. Jelzöt szándékosan nem teszek, ezt megteszik mások, olyannyira, hogy néha már neki is sok, aki történetesen írónak képzelte magát. K. L. J. – néha így emlegették Irodalmia pletyka-érlelői, merthogy anno 2007-ben előnévvel illette őt a József Attila-díj. Átlagos napra ébredt, átlagos napra készült, ami nála sosem volt átlagos, azaz változatosan volt átlagos, átlagban. Átlagkeresete általában nem volt kimutatható, mivel már azt megelőzően elköltötte, mielőtt egyáltalán kézhez kaphatta volna. Ettől függetlenül igazán ügyesen mendszelve a költségvetési hiányt.

– Ne szaporítsuk a szót! Ugyan, milyen napjai lehetnek egy átlagos írónak, ha egyáltalán ez a megnevezés, ebben a helyzetben, megállja a helyét? – vágott közbe Mitracsek a rá jellemző meggondolatlansággal.

Szóval, reggelre ébredve sosem tudta, hogy mire fekszik estére. Most éppen a tippmix szelvényeit töltötte ki. Mi van? Ez még nem játékfüggőség! Különbözik meg minden gyereknek kijár a játék. Az élet maga is szerencsejáték. Minden nap kockázunk, kockáztatunk. „*Meguntam félni, kockacukor*” – idézve Lovasi Andrást és zenekarát.

A csengő hangja a konyhában érte, azaz érte volna, merthogy sem a kaputelefon, sem a csengő nem működött már egy ideje. Az ódon bérházba napközben bárki könnyen bejuthatott, mert a földszinten egy elektromos cigarettákat szorgalmazó, azaz forgalmazó bolt üzemelt, ezért este hatig nyitva volt a bejárati kapu. A hátsó lépcsőházhoz vezető rácsos ajtó többnyire nem volt bezárva. Ez volt az úgynevezett surranópálya. Szóval, napközben könnyen be lehetett jutni az épületbe.

A kopogtatásra ajtót nyitott. Egy hivatalos külsejű, öltönyös ember állt előtte. Később már megdöbbenve gondolt vissza erre a jelenetre. Pedig nem rendezett jelenetet, hiszen nem volt rendező, nem az alföldön született, és Nagymuzsalyban is csak néhány évig lakott. Albérletben – az ősi házban, az ősi birtokon.

– Ön L. J., az író, a Mitracsek úr nevezetű regényfőhős megalkotója? – szólalt meg hivatalos, színtelen hangon. Még jó napot sem kívánt.

– Igen, én. De miért kérdezi? Miért így kérdezi? Mi járatban van, uram?

– Akkor ez az öné – azzal átnyújtott egy fehér borítékot, és távozott.

L. J.-nek az amerikai sorozatokból jól ismert jelenet jutott eszébe, amikor a megbízott különböző rafinált módokon nyújtja át a bírósági idézést a gyánútlan áldozatnak.

– Mi lehet ez? – gondoltam. Azaz, izé, gondolta L. J., aki most nem én vagyok, aki ezeket a sorokat írja. Mert ugyan én vagyok az, de az is, aki most éppen a borítékot bontja fel. Azaz, az vagyok, de ebben az esetben kívülállóként. Vagy hogy is van ez?

– *Skizofrén, mondtam én* – szólalt meg újra Mitracsek úr. De tudja mit, kedves olvasó, ebben az esetben inkább eltekintenek az úr megszólítástól. Mondjuk, azért elvtársnak sem nevezném.

– Neked most kuss a neved! Megértetted? Legalábbis addig, amíg nem kapsz szót, mert most az írónál van a labda, azaz a boríték. Capisi? Ponyál?

A boríték hivatalos címzésén ez állt: Irodalmi Költött Alakok Ügyeit Elbíráló Bíróság, a borítékban pedig egy bírósági idézés állt.

– Nem is tudtam, hogy egyáltalán létezik ilyen hatóság. Legalábbis, addig nem tudtam, amíg ki nem találtam. Ez is azt mutatja, hogy Mitracseknek

és a többi általam kreált hősnek és gyávának megadtam a lehetőséget, hogy hivatalos szervnél éljenek panaszukkal, ha van ilyen. Ezzel hatalmas öngólt lőttem, csak úgy szakadt a háló, és élelmes mém-vadászok azonnal felnyomták a fészre.

*

Irodalmi Költött Alakok Ügyeit Elbíráló Bíróság

Lengyel János

Idézés

Az Irodalmi Költött Alakok Ügyeit Elbíráló Bíróság beidézi Önt alperesként, az Ön ellen Mitracsek Ödön által indított eljárással kapcsolatban. A vádpontokat a bíróság előtt ismertetik Önnel.

Amennyiben nem jelenik meg, szabálysértési eljárás indul Ön ellen.

2018. március 15.

Jogász Jolán, főügyész

*

Hiába, minden barátban egy Brutus lakozik, és csak idő kérdése, mikor jön el március idusa, és ebben még Petőfi és társai sem tudnak segíteni. Ezt érezte most, amúgy is beteges szívébe keselyűként mart bele a fájdalom. Sejtette, hogy Mitracsek valamire készül, de erre azért nem gondolt. Még magához sem tudott térni a meglepetéstől, amikor megint kopogtattak, egy újabb kézbesítő volt. Ezúttal, Mitracsek úr feljelentése nyomán, az Irodalmi Etikai Bizottság előtt kellett megjelennie. Izgatottságában fel sem figyelt arra, hogy egyik esetben sem volt indoklás. Az idézések nem említenek konkrét vádat. A csendhaborításért kikerkező rendőrök már csak a ráadást jelentették.

KRITIKAI PÁRBAJ

Még nem volt olyan disznó, ki elájult, ha meglátta a moslékos vályút.

József Attila

– Nos, vége a köntörfalazásnak írókám, ezek a rideg tények. Vágjunk bele a párbajba! Ígérem, ezúttal nem fogsz megzavarni semmilyen kereszt ténnyel! Mielőtt még találkozoznánk a tárgyalóteremben, szeretnék a szavadon fogni, miszerint egy külön fejezetet szentelsz a kéziratban a kritikai párbajnak, ahol én a személyedet és a műveidet ért negatív kritikákat igyekszem felsorakoztatni, amire te az elismerésekkel válaszolhatsz. Tekintsd ezt amolyan erőfelmérésnek, előcsatározásnak. Legalább ráhangolódunk a tárgyalásra, mert, ha jól tudom, eddig egyikünknek sem volt semmilyen peres ügye – szólt Mitracsek úr.

– Jól tudod, kiskomám. Hát legyen, ahogy szeretnéd! Ha már megígérem, állom a szavam. Bár be kell vallanom, hogy nem igazán készültem még fel az efféle csatározásokra. Se energiám, se kedvem a meddő vitákhoz, de ha neked így tartja úri kedved, hát párbajozzunk! Pár bajom már amúgy is van, eggyel több vagy kevesebb – már nem igazán számít. Bár, még mindig nem értem, hogy mi a célod ezzel a perrel, mit szeretnél elérni, hiszen máris elérted, feltámadtál, és ebben a könyvben tovább folytatódik a történeted.

– Kezdetben, mondjuk, szeretnék főszereplője lenni egy komoly és ütős novellának, aminek elolvasása valódi katarzist okoz az emberek számára.

– Ennek nem látom semmilyen akadályát. Itt és most ígéretet teszek, hogy még az Ünnepi Könyvhét előtt kész lesz ez a novella.

– De ezzel már nem érem be. Kizárólagos szerződést akarok, ami annyit jelent, hogy minden általad elkövetett irományban szerepelni akarok, valamilyen formában.

– Ezt hogy gondoltad? Mondjuk egy történelmi tanulmányban hol helyezzelek el? Netalán a lábjegyzetben? Vagy milyen verset írhatnék rólad? A limericknek vagy a netversnek biztosan nem örülnél, ódat pedig nem fogok zengeni rólad, bárhogy is kívánja az egód.

– Na, látod, ez vagy te, nem tudod megállni, hogy ne gúnyolódj velem. Már kezdtem azt hinni, hogy megegyezünk, és elkerülhető lesz a per, de úgy látom, korán örültem. A szakszervezetis fickónak is mondtam, hogy te biztosan nem fogsz törekedni a megegyezésre.

– Most már túlmész minden határon, eddig még poénra vettem a dolgot, de kezd fárasztani és főként bősztíteni ez az ügy.

– *A végén megint dühbe gurulsz, és jól összeveszünk, aminek semmi értelmét nem látom* – mondta Mitracsek.

– Talán tényleg jobb lenne felnőtt emberek módjára megbeszélni a dolgokat, és szépen megegyezni egymás közt. Kihagyhatnánk az ügyvédeket meg a szakszervezetet. Nem tetszenek nekem ezek az alakok, úgy érzem, hogy csak kihasználnak, és mindenki a saját céljára akarja felhasználni az ügyünket. Pontosabban fogalmazva az ügyedet, mert ha rajtam múlna, nem lenne semmilyen ügy. Nyugodtan nekifoghatnék az általad igényelt novella megírásához. De azt te is tudod, hogy az alkotáshoz nyugalom, béke és harmónia szükséges. Én ellenséges környezetben képtelen vagyok írni. Hiába vannak ötleteim, nem tudom őket történetekké formálni. Megérted ezt?

– *Természetesen igen. Te nem veszed észre, hogy amikor a kritikai párbajra készülünk, éppen most tudunk a legnormálisabban viselkedni egymással szemben. Igazán sajnálom, hogy ezidáig elhallgattam előled a szándékomat, de attól féltem, ha idő előtt megneszeled a dolgot, képes leszel örökre otthagyni, bezárva abba a szűk, sötét koporsóba. Amit aztán már tényleg nem élnék túl. Milyen ironikus, nem?*

– Az. Nagyon is az. De most már ne szaporítsuk tovább a szót, vágjunk bele abba a párbajba!

– *Legyen hát! Emlékszel még, amikor Károly barátoddal, úgy 1996-ban, levelet írtatok neves kárpátaljai szerzőknek? Elküldtéték nekik akkori zsenéiteket. Nos, nem sikerült megszereznem az ungvári író válaszát, de tisztán emlékszem, rólad azt írta, hogy poros érzelmvilággal rendelkezél, ami jellemzi verseidet. Elcsépett toposzok, túlfűtött nemzetieskedés, bárdolatlan hazafiasság, nagyfokú naivitás, dilettantizmus – efféle jelzők hemzsegték abban a levélben. Abból ugyan nem tudok idézni, de az író kései követőjének blogján találtam egy idevágó kritikai ömlenyt, amiben egyik versedet rakta boncasztalra.*

„Lengyel szövegének legnagyobb hibája szerintem, hogy agyonkopotott, romantikus toposzokat vegyít a szimbolizmusból ismerős, felfokozott, gyakran bizarrnak tűnő képrendszerbe, majd az egészet egy avantgárd gesztussal összezavarja, amiből végül hiányzik a költői alkotóerő: a szöveg így nem lesz több epigon próbálkozásnál.”

Itt megjegyzem, mivel a kritikus nem írta ki a teljes nevet, a tájékozatlan olvasó esetleg azt hihetné, hogy Lengyel Tamásról van szó. Ám, ha veszi a fáradságot, és megkeresi az említett blogon az eredeti cikket, világossá válik, hogy ki az érintett szerző, melyik író melyik verséről ír, de ez részemről csak egy merengő indulat volt. Várom hát, a reakciódat!

– Igen, jól emlékszem erre az esetre. Öreg barátom, Zoltán hívta fel rá a figyelmemet, mert én nem is tudtam róla, hogy már több hete olvasható volt a világhálón. Éppen a szentendrei Pismány-hegyen játszottam remetét, ahol nem volt internetem, Zoltán bátyám meg azt gondolta, hogy az említett kritika annyira megviselt, hogy már a netre sem nézek fel. Nem mondom, hogy nem lepett meg, de ekkor már edzett voltam e téren.

Ugyanez a kritikus egy tanulmányában ezeket írta:

„Lengyel János eddigi irodalmi tevékenységével kapcsolatban elsősorban a satirikus hangvételt, a vérbő, könyörtelen humort emelték ki. ...

A vendégmunkási létet bemutató, általában csattanóra kiélezett rövid történetek magukban hordoznak egyfajta – a társadalomból való kivettséggel társuló – szemtelenséget, amely közel hozza Lengyel János prózavilágát Tersánszky Kakuk Marci-történeteéhez. ...

Legértékesebb írásait alighanem a vendégmunkási létet körüljáró és értelmező esszéi, novellái jelentik. A nemzedéktársakat is megszólító interjúkötetének (Halott ember karácsonya, 2009) pedig egyértelműen kordokumentum-értéke van.”

– Ezt én is olvastam, de megértheted, hogy inkább a rád nézve negatív véleményeket gyűjtöttem össze, például a második kötetedet boncolgató recenzió egyik részletét. Itt Kishazánk másik ifjú irodalomtörténésze mond véleményt rólad és a könyvről.

„A cél: azon magasztos, minden szépség és fenség elérése, melyek a tiszta, egyetemes egyszerűségben fogalmazhatóak meg. Röviden, az élet erkölcsstana, amihez nem kell más, csak egy (az) üzenet, ami jól megfogalmazva, minden fölösleges sallang nélkül jut el a befogadóhoz. Ehhez választja az író a formát is. A novella, kispika sajátosságai megfelelően társíthatók a tudatos célokkal, leegyszerűsített mondatokban vagy laza gondolatokban is megkonstruálhatók. Valamint mindezt meg is kell tálalni. El kell adni. Tehát az előírt recept: erkölcs, tiszta értékek + formai egyszerűség, érthetőség + tudatosság, ésszerűség + humor (írónia).

Mindez persze elmélet. A novellának szánt szövegek nagy része valóban novella, bár akadnak zsurnalizmusba fülő írások, amelyek valamilyen fele-

más jegyeket hordoznak. Néhol nem világos, hogy újságcikknek szánt írásról van-e szó vagy csak kidolgozatlanul maradt a mű? Általában mindig valamilyen nagyszerű gondolattal indít, ami a negyedik-ötödik mondat után nem tud tovább fejlődni, nem képes meghaladni a szavak formálta konvenciókat. Ugyanez a helyzet a humorral is. Az ironizáló hangvétel vagy a csattanó szándékoltsága leplezetlenül marad. Leggyakrabban a forma, amely olykor elveszejt a tartalmat, ad lehetőséget egy humoros fordulatra, szóviccre. Feláldozása ez a gondolatnak, egyfajta értelmi átcsúszás – sikertelen ironia.”

– Hát igen, ez volt az első kritika, amit a műveimről írtak. Ezerszer elolvastam már, és kielemeztem minden egyes szavát. Nem tudom, ezt miért hoztad fel, mert én nem találok benne semmi negatívumot, sértőt. Sőt, talán még túl kesztyűs kézzel is bánik velem. Azt viszont sajnálom, hogy a fiatal irodalomtörténész nem tájékozódott felőlem alaposan, mielőtt életrajzi tekintetben fogalmazta volna meg véleményét. A kötet ugyan 2006-ban jelent meg, de többségükben olyan írásaimat tartalmazza, amik a múlt század 90-es éveiben születtek.

„A szövegeknek egy nagy része foglalkozik magával az írással, az írás vagy a közlés folyamatával. Az író ember erkölcsi viszonyával az írás utóéletéhez. Többször is megjelenik a novellákban célként az egyszerűsége, közérthetősége való törekvés. De vajon találkozik-e a szövegek teremtette Lengyel János az író Lengyel Jánossal? Hogyan működik ez: én így és így akarok írni, ezért leírom ezt és ezt. Vagyis ÉN írom magam, megteremtem a szövegszerű Énem. Így látunk mi bele az íróba vagyis az írói akaratba. Megpróbálom összehasonlítani a célt és az eredményt, feltételezve, hogy vizsgálhatom ezt az egyén teremtette szövegvalóságban belül (és feltételezem persze, hogy az alkotó visszaolvassa önmagát).”

– Beláthatod, hogy ez egy gyenge próbálkozás volt a részedről. Már csak azért is meglep, mivel *A valóság szagá*-ban te is szerepelsz. Igaz, hogy néhány évvel korábban, az *Együtt* oldalain volt a premiered, de ez volt az első könyvem, amiben bemutatkozhattál. Akkori olvasói visszajelzések bizonyítják, nem is hatástalanul. Attól függetlenül, hogy csupán néhány novellában vagy jelen, szinte minden olvasó megemlíti a neved. Még az említett kritikus is – bár a neved elhallgatása mellett – külön kitér a ciklusodra:

„Az Árnyékszéki bölcsesult gondolatai naiv elbeszélőt feltételeznek. Az olykor vulgaritásig merészkedő írásokban erőltetett humorral próbálja oldani a feszültséget, az elidegeníteni kívánt gondolatokra terelni a figyelmünket. Céljai mindig világosak előttünk, ars poeticája adva van.”

– *Rendben van. Hát akkor jöjjön az a bizonyos kritikai levél Nagy Zoltán Mihálytól, amire már Csordás László is hivatkozott a kárpátaljai magyar irodalom fiatalabb nemzedékét bemutató tanulmányában. Ez a vélemény már csak azért is érdekes, mivel írója több könyvednek volt a szerkesztője.*

„Harmadszor: a legnagyobb jóindulat mellett sem lehet nem észlelni a pongyola fogalmazás néhány megnyilvánulását, itt-ott a szólelemények verejtékszagát. Az előbbieket valószínűleg azt jelzik, hogy időnként még mindig hajlamos vagy elcsábulni a fogalmazás könnyebb, felületes megoldásai felé, az utóbbiak láttán pedig gyanítható, hogy nem minden esetben „várod ki” egy-egy aforizma „kipattanását”, hanem egyfajta „sorozatgyártást” művelsz, amelynek során a végső szellemi terméket természetesség helyett néha kimódoltság, mesterkéeltség jellemzi.”

– Kedves Mitracsek kolléga, elfelejtetted, hogy a kritika jellemzője, hogy minden oldalról megvizsgálja az adott művet, kiemeli a pozitívumokat, de könyörtelenül rámutat a hibákra is. Kovács Eleonórát kérdeztem évekkkel ezelőtt, hogy néhány könyvismertető megírása után miért hagyott fel ezzel a műfajjal. Azt válaszolta, többen kifogásolták, hogy nem elég kritikus, nem elég kemény, ő pedig nem akar senkit megbántani, ezért inkább többé nem ír kritikát. Amennyiben a kritikus részéről a kemény kritika jobbító szándékú és nem öncélú, netalán rosszindulatból fakadó, hasznos a szerző számára. Minden írónak szüksége van visszajelzésre, hogy valaki tükröt állítson elé: ez vagy te!

A könyvbemutatókban, többnyire, csak az adott mű jellemzőit, erőnyeit domborítják ki. Az általad felhozott levélből én is tudok idézni:

„Más kérdés, hogy az olvasmányosság, különösen egy aforizmás kötet esetében, ahol az életbölcességek lakonikus tömörségű, szellemes megfogalmazása nyilván az egyik legfontosabb követelmény, önmagában kevés lenne a kötet egészének értékeléséhez. Nálam az olvasói érdeklődést a te minden kétséget kizáróan helytálló megállapításaid indukálták, az a sziporkázó szellemi tűzijáték, amely nagy formátumú személyiségre vall, ezért az a gyanúm, hogy könyvedet olvasva értékkel volt dolgom. Bizonyítékként aforizmák tucatjait idézhetném, amelyek a szótári értelmezésnek megfelelően tömör – sok esetben mindössze félsornyi...”

De meg kell említenem, hogy a kritikus – legyen az elismert idősebb pályatárs, kortárs, önjelölt műtész vagy akár csak a szimpla olvasó – sokszor félreértelmezi a szerző szándékait. Újító, kísérletező megnyilvánulásait hibának, hiányosságnak véli. Meglehet, az addigi bevett kánon, a korábban lefektetett szabályok szerint azok is, de minden újítás a régivel megy szembe.

„Mire gondolok? Például arra, hogy bár a legtöbb aforizma tényleg az, ami – egy árgus szemű elme rövid, szellemes megállapítása –, ugyanakkor vannak bőven olyanok is, amelyekhez, úgynevezett kommentárt fűzől, ráadásul gyakran nagyobb terjedelemben, mint maga az aforizma; márpedig a gondolati tartalom „szájba rágva” óhatatlanul kiiktatja, legalábbis szűkre szabja az olvasói felfedezés és az értelmezés esélyét (sajátosságát, szabadságát stb.).”

– Befejeztem, várom a következő kritikát!

– Na, nem azért hallgattam el, mert már nincs mondanivalóm, de meggondoltam magam. Azt ajánlom, hogy most fejezzük be, vagyis inkább függesszük fél ezt a párbajt!

– Részemről nincs semmi akadálya.

– De ezzel még nincs vége.

AZ ETIKAI BIZOTTSÁG ELŐTT

Barátok jönnek, mennek, az ellenségek meg gyűlnek.

Közmondás

Az Irodalmi Etikai Bizottság egyben szakmai és kicsit amolyan népbíróóság jellegű is. Mivel jómagam, szerencsére, még sosem álltam semmilyen etikai bíróság előtt, sokat gondolkodtam, hogyan is épüljön fel ez a testület. Mi legyen a működési elve, milyen jogkörökkel ruházzam fel. Kicsit abból az esetből is merítettem, amikor az egyre ismertebb irodalmi társaság etikai bizottság elé citálta egyik tagját, amiért az, feladatát komolyan véve, kritikai írásában kendőzetlenül feltárta a Kishaza közkedvelt folyóiratának hibáit, hiányosságait. Természetesen egy adott lapszámról volt szó. Szóval ezt a döntéshozó testületet, írók, olvasók és irodalmi alakok alkotják, egyenlő arányban minden terület két főt delegálhat, a döntésképtelenséget elkerülendő van még egy elnök is. Igaz, hogy sok beadvány érkezik hozzájuk, de ritkán jutnak el a meghallgatásig. Az esetek többségében a felek kiegyeznek egymás között, így elkerülhetik a botrányt, a kínos újságcikkeket. Mert a bulvármédia, de még a vulgár-irodalmi lapok is szívesen cikkeznek ezekről az ügyekről, az olvasók örömeire vagy bosszúságára. Mint már említettem, e gondolat mentén egyezett meg végül Vuk és Simabőrű is, előbbi megkapta Tást és a kakast, utóbbi pedig megúsza, hogy állatkínzó hírért keltsék. Így szerezte meg Jancsi és Juliska a mézeskalácsházat, cserébe a Vasorrú Bába ellen ejtették a pedofília és a kannibalizmus vádját.

Mitracsek és csapata szép hosszú vádlistát állított össze. A sárdobálásban megedződött szakemberek tanácsát megfogadva, nem csupán a vélt vagy való sérelmeit foglalta bele, de például olyan vádpontokat is, miszerint az író feltűnően sokszor használ trágár kifejezéseket, öncélú filozófiai kontárkodása közben vallási meggyőződéseket sért meg, néhány versében még rímet sem használ, történeteiben nem dolgozza ki igazán alakjait, előszeretettel plagizál, ha nincs kitől, akkor önmagától, sőt, rasszista, szeparatista, szexista, fradista stb. és ráadásul túlsúlyos is.

Először nézzük meg, kik ülnek a bizottságban. A kiválasztási mechanizmus nem minden részlete ismert, mert amikor az alap gondolat megfogalmazódott a fejemben, másnapra kiment, de annyi bizonyos, hogy a szembenálló feleknek is van némi befolyásuk arra, hogy kik kerülhetnek be az adott ügyet tárgyaló csapatba. Olyan ez, mint Amerikában, ahol a jogi képviselők indoklás nélkül eltanácsolhatják vagy javasolhatják az esküdtsekbe szánt jelölteket. Ezt máris bizonyítja, hogy esetünkben a költött alakok részéről két olyan személy foglalt helyet a pódiumon, akik várhatóan Mitracsek ügyét fogják pártolni. A szakmai oldal képviselőjében már árnyaltabb a helyzet. A már ismert, de időközben önkéntes száműzetésbe vonult, Petőfit idéző, vézna alakú költő mellett egy ősz hajú, idősebb kolléga jelent meg, akiről az a hír járja, hogy bizonyos dolgokban határozott, igencsak szigorú, de igazságos és következetes, nagy szíve van. Régebben talán elhomályosította látását a megrogzottság, de mára már lehullott szeméről a hályog. Az olvasók képviselőjében is találunk ismerőst UM személyében, aki már korábban is többször megfordult Mitracsek körül. Döntése kérdéses, néhány évvel ezelőtt még biztosan állíthattam volna, hogy az íróval szimpatizál, ám azóta rengeteg szennyvíz lefolyt a Vérkén. Úgy hírlik, egyre élesebb kritikát fogalmaz meg vele szemben, nincs kizárva, hogy talán végül Mitracsek pártját fogja, ha nem is meggyőződésből, talán sugallatra.

A másik képviselő tulajdonképpen az író munkatársa is egyben, egy angliai magyar rádió műsorvezető-szerkesztője, Szalonképes Vilmos. Utóbbi egyén nem sokban kapcsolódik Kárpátaljához, sem az irodalomhoz, Mitracsekről sem hallott még, de felkeltette érdeklődését az eset egyedisége. Meglátta benne a hírt, ezért ittlétének kettős oka van. Az utolsó percben dőlt el a bizottság elnökének kiléte. A korábbi, bevett gyakorlat szerint szinte mindig egy író elnökölt, ám meglepetésre, esetünkben más volt a helyzet, ami aggodalommal töltötte el a megvádolt tollforgatót. Ugyanis a bizottság elnöke a rosszlemkű Reiner elvtárs lett. Ez is azt mutatja, hogy a kommunista sosem vész el, csak átalakul. A későbbi esetleges újabb pereskedést elkerülendő, nyomban leszögezem, nem azonos azzal a személlyel, aki korábban az egyik magyar EP-képviselő asszony munkatársa volt. Ez a Reiner valóban egy ősközület, aki a pártállami diktatúra idejéből maradt ránk.

Az író nem ismerte közelebről az urat, pontosabban elvtársat, csak egyszer halott róla Kovács Vilmostól, még évekkel ezelőtt. Na persze, nem ténylegesen az írótól, hanem művein keresztül értesült a párt-aparatsik romboló tevékenységéről. Már csak ebből kifolyólag is, volt egy olyan sejtése, hogy sem-

mi jót nem várhat ettől a teremtménytől. Rögtön az elnök jobbán Édes Anna foglalt helyet, az író hiába tiltakozott a Mitracsek és Anna közötti meghitt viszonyra hivatkozva, óvását nem vették figyelembe. F. M. jó tanácsát sem fogadta meg, hogy szerezzen ügyvédet, mondjuk, kérje fel I. Gyöngyit, hiszen Mitracseknek egy csapatra való embere van, akik a perlekedésre, az emberek jó hírének besározására szakosodtak. Úgy vélte, nála az igazság, nem követett el bűnt, ezért nincs mitől félnie. Különben is, meg tudja védeni magát. Anna mellett még a tót Safranyik került be a bizottságba, aki hírhedt volt magyarellenességéről. Sosem tudta megbocsátani a honszerzők népének, hogy fajtája 2 krajcárral kevesebért dolgozott a szolvai metilalkohol gyár építésénél, mint a magyar munkások. 1944-ben elégedetten szemlélte, ahogy kishazánk magyarsága éppen Szolván fizet meg a kollektívan elkövetett bűneiért. Az író ekkor gondolta először, hogy mégiscsak kellett volna az ügyvédi segítség, de továbbra is bízott igazában, tiszta lélekkel, bár kicsit szorongva állt ki a bizottság előtti pódiumra. Ő a tisztelt társaságtól jobbra állt, Mitracsek pedig balra foglalt helyett, merthogy amíg Mitracsek széket is kapott, az író mint vádlott, végig állva maradt.

A teremben nagy volt a hangzavar, ahogy az ilyen eseményeknél lenni szokott. Jelen volt a Kishaza minden ismert és ismeretlen újságírója, de sokan érkeztek az anyaországból és más helyekről is. Judit, az *Egyedi Hírlap* főszerkesztője aggódva figyelte az írot, aki úgy állt a vádlottak padján, mint a magányos cédrus a történelem pusztító viharában. Idősebb Cs. József történészben ez az egész a Szovjetunió vészszakának koncepciós pereit idézte fel. Ezt meg is mondta a mellette ülő Piroska nevű nőnek, aki viszont a cseh időszakról kezdett el beszélni. Hamarosan Éva nevű barátnője is csatlakozott hozzájuk, aki úgy festett, mint egy ázott veréb. Ugyanis odakint hatalmas vihar tombolt, mintegy Shakespeare-i háttérrel biztosítva az eseményeknek. Egy kövérkés, vitéz emberke szigorú arccal figyelte a bizottság elnökét, szemében izzott a szovjet időkből átmentett kommunizmus elleni gyűlölet.

A Mitracseket pártolók tábora volt többségben. Hangosan tárgyalták a fejleményeket, és ellenséges pillantásokat küldtek az író felé. Köztük volt Mitracsek családjának néhány tagja is: Guszti, az unokatestvére, Vöcsök Ödön, no és Szütyő Elemérke, az egyik unokaöccse. De ott volt Pelikán gátőr, Döbrögi uraság, Hajla Balázs, Sziglacsek, Bezzeg Gábor, Szedlacsek Jenő és még sokan mások.

Miután Reiner elvtárs lecsendesítette a hallgatóságot, az ülés első pontjaként felolvasta a vádiratot. Amúgy is elég hosszúra sikeredett ez a könyv (mi-

vel az NKA ragaszkodott a pályázatomban szereplő minimum 170 oldalhoz), tehát most eltekintek a vádirat teljes szövegének ismertetésétől.

– Megértette az ön ellen felhozott vádakat? – fordult ezután az íróhoz.

– Igen, elnök úr.

– Tagadja ezeket, vagy van valami más hozzáfűznivalója?

– Természetesen mindent tagadok, és több megjegyzésem is van.

– Rendben, akkor majd később visszatérünk erre is. Először viszont hallgassuk meg a felperest!

– Köszönöm, tisztelt elnök úr. Elsősorban azzal vádolom az író, hogy előre megfontolt szándékkal karaktergyilkosságot hajtott végre rajtam, s közben többrendbeli becsületsértést követett el, bemocskolva jó híremet. Többször tett nevetségessé a Nagyérdemű Olvasók előtt. Mindezekért elégtételt követelek, és az író példás megbüntetését indítványozom.

– Ön mit szól az elhangzottakhoz?

– Gyilkosság, ugyan már! Erős túlzás, mivel itt áll velem szemben. A legutóbbi kötetemben ugyan az általam megalkotott hős halálhírére keltem, de mindig fenntartottam annak lehetőségét, hogy egy folytatásban újra életre keltsem, és újabb történetek főszereplőjévé tegyem. Ez nem egyedi gyakorlat az irodalomban, más írók is megtették már korábban, s ők mégsem kerültek az etikai bizottság elé ilyen nevetséges vádak miatt.

– Ön nevetségesnek találja a bizottságot és annak munkáját? – emelte fel a hangját Reiner elvtárs.

– Egyáltalán nem, én a vádakat találok nevetségesnek. Számos precedens tudok felhozni. Ott van Sir Conan Doyle esete, aki miután Sherlock Holmes, a Moriarty-val való birkózása közben a vízesésbe zuhant, befejezte főhőse történetét, majd az olvasók nyomására tovább folytatta azt. Vagy ott van Ászlán esete a *Narnia krónikáiban*, Kirk kapitány a *Star Trekben*, a Főnix madár, Hófehérke, Betániai Lázár, hogy csak néhány ismertebb alakot említsek, akik visszatértek a halálból. A sort még tudnám folytatni, de nem akarom feleslegesen rabolni a tisztelt bizottság idejét.

– Nem gondolja, hogy nagyfokú beképzeltségre vall, amikor önmagát a világhírű angol íróhoz hasonlíttja, a Biblia íróiról már nem is beszélve? – vágott közbe Reiner elvtárs, akinek szájából igencsak furcsán hangzott a szent könyv említése.

– Dehogyan hasonlítom magam Doyle-hoz, az evangélistákhoz meg pláne nem, én nem írtam még bűnügyi regényt, szentkönyvet sem, csak néhány precedens említettem. De egy XX. századi halhatatlant is felhozhatok, ne-

vezetesen Bobby Ewing alakját, aki a világhírű *Dallas* című tv-sorozat egyik főszereplője volt. A forgatókönyvírók kiírták a sorozatból, de a rajongók követelésének engedve végül visszatért, hosszú kómából ébredve. Ha már a sorozatoknál tartunk, még egy amerikai filmfolyamot is felhozok példának, a *CSI: Miami helyszínelők* főszereplőjét, Horatio Cain hadnagyot: az egyik epizód végén lelövik, ám a következő részben kiderül, hogy mellényt viselt. Nem tudhatják, meglehet, hogy én is így szerettem volna visszahozni a főhősömet, amikor Mitracsek visszatér, mert itt felejtette a mentő mellényét.

– Elnök úr, ez mind nagyon szép, de nekem úgy tűnik, hogy az író mellébeszél, megpróbálja elterelni a figyelmet a lényegről. Az utóbbi megjegyzése pedig alátámasztja végtelen cinizmusát, amit már többször említettem – szolt közbe Mitracsek felháborodva.

– Az ön esetében ez hogy történt volna? Milyen módon támasztotta volna fel a főhősét? Mert, ugye, jól értelmezem, hogy erre akar utalni. De arra kérem, tegye félre az ízléstelen tréfát, és úgy válaszoljon, mint egy megfontolt, komoly író! – szolt az elnök.

A közönség kíváncsian fordult a vádlott felé.

– Hát, minden esetre nem így képzeltem el. Úgy vélem, ez Mitracsek úr számára is kínos, hogy ilyen alantas módszerrel próbálja kizsarolni története folytatását. Kicsit olyan ez, mint amikor egy amerikai feleség a városi bírósághoz fordult, hogy az kötelezze a férjét, szeresse őt.

– Ez felháborító, még ő beszél alantas módszerekről? – fortyant fel Mitracsek. – Elnök úr, olvassa csak el az elfuserált életemet bemutató könyvet, miket ír rólam ez a zugfirkász, hársfapoéta, billentyűzet-betyár!

– Biztosíthatom, hogy a bizottság tüzetesen elolvasott minden, az ügyhöz kapcsolódó anyagot – válaszolt az elnök érzelemmentes hangon.

– Én nem találok benne semmilyen sértőt, sőt, mulatságos és szórakoztató olvasmány – szólalt meg UM. – Az író ismerte, biztosan kitalálta már, hogyan folytassa az ön történetét.

– Akkor miért nem közölte ezt velem? Miért nem avat be a terveibe, hiszen ez engem is érint?

– Akkor avattalak volna be, ha már szükséges.

– Na, és mi van a trágár szavak túlzott alkalmazásával? – kérdezte Édes Anna.

– Ha a tisztelt bizottság minden írásomat maradéktalanul elolvasta, akkor tapasztalhatta, hogy csupán ott használok vulgáris, vagy ha úgy tetszik, trágár kifejezéseket, ahol a szituáció vagy az alany jellemének bemutatása ezt megköveteli. Egy tanulmány kimutatta, hogy az amerikai játékfilmekben a

szereplők tizenkétszer többször használnak trágár kifejezéseket, mint a valós életben. A magyar filmeknél sem sokkal jobb az arány. Ennek ellenére nem értesültem arról, hogy forgatókönyvírókat tömegesen állítanának etikai vagy más bíróság elé. Különben ez a szituáció is éppen beleillik azon mozzanatok sorába, amikor indokolt lenne néhány trágár hangvételű kifejezés, de legalábbis egy-két elfojtott káromkodás megeresztése.

– Ez felhárító, ön megfélemledik magáról, a bizottsággal szembeni tisztetlen viselkedése miatt pénzbírságra ítélem!

– Tiltakozom, ez nem illik a tárgyalás témájához. Nem élünk Amerikában, mi, európaiak más erkölcsi normák szerint viselkedünk – ugrott fel helyéről Mitracsek. – A beadványomban tételesen, a források megjelölésével felsoroltam, hol találhatóak ezek a vulgáris kifejezések. A tisztelt bizottság képviselői bizonyára igazat adnak nekem, hogy a legtöbb esetben elkerülhetőek lettek volna, és más írói eszközök alkalmazásával is el lehetett volna érni a kívánt hatást.

– Ez már igazán nevetséges, egy teremtett alak fogja előírni az íróknak, hogyan és mit írjon, milyen módszereket használjon? A végén még Mitracsek talán valami cenzúrát is felállít majd a számomra.

– Felszólítom, hogy tartózkodjon az érzelmi kitörésektől, és újabb pénzbüntetéssel sújtom, amiért újfent nevetségesnek titulálta a bizottságot. Ne felejtse el, hogy itt az ön ügyét tárgyaljuk, ön a vádlott! Nem Mitracsek és nem a bizottság tiszteletnek örvendő tagjai – emelte fel a hangját Reiner.

– Elnézést kérek, elnök úr, de ekkora igazságtalanságot tapasztalva, talán érthető, hogy kissé elvesztettem a fejemet.

– Minden anyagot tüzetesen átolvastam, bár nem állítom, hogy nincsenek szakmai kifogásaim az író műveivel szemben, de a trágár szavak túlzott használatát egyik művében sem tapasztaltam – szólalt meg az ősz hajú író.

– Hol marad az alkotói szabadság? Mitracsek úr itt a jogain esett sérelmeiért követel elégtételt, miközben ő az írója alkotó jogait szeretné korlátozni. Vajon panaszt tett-e Dávid valaha is Michelangelo ellen, amiért a szobrász meztelenül ábrázolta, vagy a már említett angol mesterdetektív nehezményezte-e, amiért Doyle a vizesésbe vetette legnagyobb ellenségével együtt? Lear király sem orrolt meg Shakespeare-re, amiért a drámaíró jóvoltából megőrült, majd meghalt – kapcsolódott be a vitába a vézna alkatú költő.

– Úgy hiszem, hogy ez itt most irreleváns, kérem, maradjunk inkább az eredeti témánknál! Azért gyűltünk össze, hogy kivizsgáljuk Mitracsek úr panaszait – mondta az elnök, némileg leszólva bizottsági kollégáját.

– Ha szabad nekem is megszólalnom, én úgy vélem, hogy amit a kolléga imént felvetett, nagyon is hozzá tartozik a tárgyalt témához. – szólt a bizottság másik olvasó tagja.

– Ne húzzuk az időt, ezért térjünk rá a következő vádpontra, miszerint az író több esetben is szándékosan megsértette mások vallási és világnézeti álláspontját.

– Igen, tisztelt elnök úr, olvassa csak el például a *Ki az igazi magyar?* című értekezést, ahol szinte minden magyarországi politikai párttól ír valami sértőt! De máshol is kritizál, és nevetségessé tesz különböző vallásokat és egyházakat. Egyenesen szembe megy az európai értékekkel, amikor a nagyra becsült ázsiai egyház híveit sértegeti, sajátos, általa humorosnak vélt kiszólásaiban.

– Én csupán szatirikus, görbe tükröt állítottam, rámutatva a hibákra és visszasságokra. Kihangsúlyozom, mindenkor betartva a jó ízlés szabályait és az ide vonatkozó törvényeket. Elvégre demokráciában élünk, teljes szólás- és vallásszabadság van érvényben – válaszolt az író. Vagy önök nem így gondolják? – fordult bíráihoz.

– Már említettem, hogy itt ön a vádlott és nem a bizottság tagjai. E tekintetben lényegtelen, hogy mit gondolunk, az a mérvadó, miként ítéljük meg az ön cselekedeteit.

– Na, és amikor azt írtad, hogy én Ábrahám népének felekezetéhez tartozom? – kiáltotta ingerülten Mitracsek, szinte belevágva az elnök szavába, aki ezt rosszálló tekintettel értékelte.

– Én ilyet sosem állítottam, nem te voltál az, aki élénken tiltakozott ez ellen, amikor néhány ismerősöd meglátott, ahogy távozol a beregszászi zsinagógából? A rasszizmus mindenféle formájának vádját a leghatározottabban visszautasítom.

– Na, és mi a helyzet a politikai világnézetekkel? Ön több írásában is alpári módon vádolja és bemocskolja az egyik haladó világnézetet – szólt dörögdelmesen Reiner elvtárs.

– A kommunizmus több százmillió áldozatára gondolva, talán mégsem indokolatlan, hogy leírtam egy-két keresetlen szót. Megjegyzem, személyes érintettség révén is fenntartom a jogot, hogy a legkeményebb kritikával éljek ezzel az emberfaló izmussal szemben. Több rokonom pusztulását okozta, és nyomorba döntötte a családomat, amikor lelkes követői őseimet kiforgatták minden vagyonukból.

Ezek a szavak nagy felhördülést váltottak ki a hallgatóság soraiban. A bizottság elnöke is felháborodásának adott hangot. Safranyik odáig ment,

hogy lefasisztázta az író. Aki persze ezt kikérte magának, és olyan műveiből idézett, ahol a másik ordas eszme bűneiről ír. A tárgyalás ezt követően már parázs hangulatban folyt. Röpködtek a sértegetések, a lejárato jelzők. Mivel Reiner elvtársat is mélyen érintette a dolog, elvesztette higgadtságát és tárgyilagosságát, miközben a bizottság tagjai között is viták alakultak ki. Félő volt, hogy az egész tárgyalás botrányba fullad. A sajtó képviselői nem győztek jegyzetelni, kattogtak a vakuk, dolgoztak a fényképezőgépek, mobilok, laptopok.

– UM, aki megunt a meddő vitakozást, benyúlt a táskájába és elővett néhány A4-es ívet, majd felállt és hangosan szavalni kezdte az író egyik versét. A teremben hirtelen csend lett, mindenki az alacsony, vörös hajú nőt figyelte. Az utolsó versszakot alig halhatóan mondta el:

Ahol nagy nemzeteknek
Dicső fáklyája lobog,
A mienk csak gyöngye gyertyaláng,
Milyen furcsa helyzet ez,
Középen határ,
És itt is, ott is – Hazánk!

– Ez olcsó hatásvadászat, álnemzetieskedés! Különben is, ez egy gyenge vers, magyarkodó csasztsuka! – kiabálta Mitracsek. A teremben mindenki egyszerre beszélt, teljes volt a káosz. Reiner elvtárs képtelen volt fenntartani a rendet, teljesen kicsúszott a kezéből a helyzet irányítása.

Már későre járt az idő, mire sor került a szavazásra. Az épület portása felszólt, szeretne már zárni, mert este a kedvenc sorozata megy a televízióban, ráadásul, a neje darás töltött káposztát főzött vacsorára. A bizottság, hosszas vitát követően, az író ellen felhozott minden vádpontot 4:3 arányban elvetette. Bár nem egyhangúlag, néhány ponthoz az író mellett voksolók különböző jellegű és terjedelmű hozzászólásokat, észrevételeket fűztek. Mitracsek felbőszülten kiabálta, hogy nincs igazság, ezt nem hagyja annyiban, elmegy Hágába, Brüsszelbe és Strasbourgba, az Emberi Jogok Európai Bíróságához, az ENSZ-be. De ha szükséges, akár Washingtonba, Jeruzsálembé, Moszkvába vagy Pekingbe is. A döntés Reiner elnöknek sem tetszett, de nem volt más választása, minthogy kihirdesse a végeredményt. A közönség Mitracseket támogató része hangosan tüntetett, és nem akarta elhagyni a termet. Egyesek tarkóra tett kézzel a padlóra feküdtek. Egyik rokona a földhöz vágta magát, majd a közösségi portálon arról panaszkodott, hogy az író barátai őt éppen

bántalmazzák. Volt, aki teljes erőből nekiszaladt az egyik ajtónak, majd a falnak dőlve fájdalmasan sírt. A megerősített biztonsági szolgálatnak kellett kiürítenie az épületet. Az utcán kisebb tömeg az író könyveit égette, köztük a Mitracsekről szólót is. A portás lekéste a kedvenc sorozatát, és a töltött káposzta is kihűlt, de az asszony már nem melegítette újra, órák óta a tudatlanok boldog álmát aludta, mit sem törődve az elmekóros értelmiségiek nevetéséges perpatvarával.

A VISSZHANG

*Azt mondják, a politika a második legősibb mesterség.
Meg kell hogy mondjam, engem nagyon emlékeztet a legősibbre.*

Ronald Reagan

Másnap a Kishaza minden sajtóterméke vezércikkben tálalta a bizottsági ülésen történeteket, attól függően, hogyan álltak az ügyhöz, melyik féllel szimpatizáltak. Az *Egyedi Hírlap* kétoldalas, részletes beszámolót közölt, külön esetelve a vádlott bátorságát és kitarását. A megyei lap kiemelte a történetek politikai színezetét, a városi újság rámutatott, hogy a nem mindennapi esetnek folytatása várható, és nem kizárt, hogy messze ható következményei lesznek. Az internetes *Mai Nap* szerkesztősége közleményben üzent az írónak, kifejezve elégedettségét. Az anyaországi lapok világnézeti hovatartozásuk szerint tálalták a történeteket, nem kevés csúsztatással és ferdítéssel. *Leleplezték a rasszista író*t főcímmel közölt teljes oldalas cikket a *Dohányutcai Hírnök*. *Aljas támadás a nemzet hű fia ellen* címet adta írásának *A Mi Hungáriánk*. *Mi van a nemzeti álarc mögött?* harsogta a koalíciós *Demokrata*klíзма. *Irodalmi botrány a Kárpátok lábánál* címmel hozott cikket az *Irodalmi Látólelet*. Terrorista párbajhősökről harsogott a hírhedt botrány-publicista, Vagdalt Ágnes. Az európai gondolat, az európaiság megbecstelenítéséről beszélt műsorában Oltványi Kálmán. Több tévé és rádió is foglalkozott az esettel, szakértők bevonásával tárgyalták meg a történeteket. A világhálón az egyik ismert színésznő Mussolini pózában tetszelgett, bakancsát a földön fekvő férje meztelen testén tartva, akinek hátán „*Én is Mitracsek vagyok!*” felirat volt olvasható. Tüntetőgökö demokratikus kiscsoportja hasonló feliratú táblákkal vonult fel a budapesti lengyel nagykövetség elé.

A történetek nem álltak meg az országhatárnál, a hír, néhány óras várakozást és alapos vámvizsgálatot követően, külföldre is eljutott. A Legia Warszawa és a Lech Poznan futballklubok szurkolótáborai videóüzenetben biztosították támogatásukról az író. A nyugati lapok, mint általában, most

sem voltak tisztában azzal, mi is történt valójában. Kétes forrásokból próbáltak háttérterjesztéseket szerezni, a legtöbb lap pedig egyszerűen átvette a többiek tévedéseit. Az Unió vezetősége, a nevekből ítélve, egy cseh–lengyel konfliktust vélt felfedezni, ezért elégedetten szemlélte az esetet. Az angliai sajtó arról cikkezett, hogy megint a lengyelek okozzák a gondokat. A dániai Arhus városának rendőrkapitánya új programot indított: *Te is ölelj meg egy Mitracseket!* címmel. A ZöldBéke mindent-védő mozgalom Mitracseket felvette a veszélyeztetett fajok listájára.

Amíg az író elzárkózott a sajtó munkatársai elől, addig Mitracsek mindenhol és mindenkinek nyilatkozott. Nehezményezte a bizottság döntését, és közölte, hogy továbbra is fenntartja az író ellen felhozott vádjait, amiket, persze, megnyugtatóan és maradéktalanul alá tud támasztani: dokumentumokkal, fotókkal, hang- és filmfelvételekkel. Kihangsúlyozta, hogy igazáért kész elmenni a végsőkhig, vagy ha úgy tetszik, kész elmenni a legvégsőkhig. Sőt, végül már a bizottság pártatlanságát is megkérdőjelezte, néhány tagjára pedig kemény kritikai megjegyzéseket tett. Sajnálkozott, bírált, fenyegetőzött. Tanácsadói úgy döntöttek, eljött az ideje az író lejárató kampány bekeményítésének. Megfizetett bértollnokok, igazság-ficamítók, net-trollok³¹ árasztották el írásaikkal a médiát.

Az egyik cikk gyávaassággal és hazafiatlansággal vádolta az író, mivel nem teljesített katonai szolgálatot, és amikor az ország nehéz háborús helyzetben van, nem jelentkezett önkéntesnek, hogy a hazáját szolgálja, védje és haljon meg érte. A másik egyenesen árulással vádolta, amiért évekkal ezelőtt elhagyta szülőföldjét, a cikk szerzője megkérdőjelezte a nemzetéhez való lojalitását is. E tekintetben sikerült megszólaltatni egyik pályatársát, aki már korábban többször megvádolta ezekkel, nagy nyilvánosság előtt. Ez a régi ellentét most kapóra jött Mitracseknek. A céltalan, sovíniszta szeparatizmus nekiment az írónak.

Egy másik újságíró, aki mellel az író ismeretségi köréhez tartozott, felvetette a kérdést, hogy az melyik néphez, illetve országhoz lojális. Már a neve is megtevesztő. Talán nem véletlenül viseli egy szláv nép nevét, és hogy lenne magyar egy Lengyel? Egyesek hazugsággal vádolták meg, miszerint a bizottság előtt valótlan dolgokat állított. Ezek a cikkek Mitracseket igyekeztek ártatlan áldozatként bemutatni, aki egy szőkevényes, akarom mondani, szőkevényes összeesküvésnek esett áldozatul. A Kárpátok Kobrája nem csupán az íróba mart bele, de célba vette a bizottság két irodalmár tagját is. Egyiküknek

³¹ Nem is olyan rég a facebookon egy hozzászólásodban azt állítottad, hogy ezt a szót sem szereted, és semmilyen formában nem fogod használni, főként nem egy ilyen érdekes és sikeres kötetben.

felhozta pártállami múltját. A közkedvelt közösségi portálon parázs, egymást nem kímélő viták folytak a történekek kapcsolatban. A legtöbb esetben ezeknek már semmi közük nem volt az eredeti ügghöz.

Az író otthonának védelméből figyelte a történéseket. Az egyes cikkeket közleményben cáfolta meg, pontosan idézve a megtámadott műveiből. A szakma túlnyomó része mégiscsak őt támogatta, nem csupán a mundérbeszűlet szavának engedve, de felismerve az igazát. Sok író átérezte a körűlműnyeket, és belegendolt, ő mit csinálna ilyen helyzetben. De sajnos az egyéni és a politikai érdek vagy csak az emberi gyarlóság még ebben a közegben is megosztottsághoz vezetett. A Kishaza némely irodalmára elhatárolódott az írótól, de akadt olyan is, aki nyíltan bírálta, ítélezett fölötte.

A megszokott folyóiratok továbbra is közölték írásait, sőt, még olyanok is kértek tőle anyagot, akik azelőtt elzárkóztak ettől. A Mitracsek-párti fűszerkesztők olyan idézeteket ragadtak ki a korábbi kötetből, amelyekkel bebizonyítani akarták, hogy az író valóban nevenségessé akarta tenni teremtműnyét.

Mitracseket meghívták a TVATV-be, ahol a *Veretes beszűd* című közhírűhedt műsorban mondhatta el újabb rágalmaít. A műsorvezetűt koránt sem érdekeltte az eredeti konfliktus, minden igyekezetével politikai síkra terelte a beszélgetűst. Felvetette többek köűzűt, hogy az író állami támogatással jelentette meg a könyvet, amiben Mitracseket rossz fényben tűnteti fel. Tekintve utűbbi vallási hovatarozását és proletár származását, rámutatott, hogy ez nem lehet véletlen, talán az író egyes kormánypárti politikusok megrendelésűre cselekedett. Mitracsek elűszűr megpróbált ellenállni, és a valós sérelmeirűl beszűlni, de a szűnetben a stábja azt tanácsolta neki, hogy hallgasson a műsorvezetűre, mivel köűzben bizonyos köűrűk hathatűs támogatásukat helyeztek kilátásba, amennyiben Mitracsek köűvet bizonyos útmutatásokat.

A közkedvelt tűvé vitriolos beszélgetű műsorában is fűkűnt az íróút vették célba, és tették nevenségessé. Legalábbis megpróbálták, mondván kiegyenlítik Mitracsek hátrányát.

A cikkek és a tűvé-, illetve rádióműsorok hatására az író is belátta, nem hallgathat tovább, mert ez káros számára. A köűvéleműny nagy részűnek szeműben – a hatásos hangulatkeltűsnek köszűnhetűen – már így is ő lett a rossz, a gonosz, aki milyen galádul elbánt a szegűny és védetlen Mitracsekkel.

MITRACSEK-SZINDRÓMA

Én, Katzler Hilda,
lektorként tanúsíthatom,
hogy az írójával dacolt,

mikor megszólalt benne
az a hang, talán egy alt,
ha te nem, majd ő,
és a fagyi visszanyalt.

Pszichológiai alapon,
e képtelen eset is
néhányszor megesett,
megalázó helyzetét
nem bírta tovább,
és a fark kezdte
csóválni a kutyát,
csak hogy ő ugatta
a pszichológiát.

A BÍRÓSÁGI PER

Bárgyúság életben maradni, ha az életünk gyötrelem.

S hogyha a halál az orvosunk, akkor az a recept, hogy haljunk meg.

William Shakespeare

Az Irodalmi Költött Alakok Ügyeit Elbíráló Bíróság a liberál-demokrácia új vívmányai közé tartozik, a rendszerváltozatok általános cseréjének idején jött létre. Az egyik mérvadó, fundamentalista jogvédő csoport kezdeményezte először egy belterjes kiáltványban, amit a liberál-bolsevikok és a liberál-fasiszták egyesüléséből létrejött pártszövetség felkarolt, pénzzel és mással erősen megtámogatott. Amikor aztán hatalomra kerültek, az addig nyílt társadalmi szervezetként működő társaságot jogokkal és hatalommal ruházták fel, és hivatalos, immár zárt igazságszolgáltató intézménnyé léptették elő. Jaj volt annak, aki fölött ítélt, és az illető nem az ő almukból származott, s ha valaki nem vette komolyan az ítéletet, amit rászabtak, nyomban összehangolt sajtótámadás célkeresztjében találta magát, röpködtek a negatív jelzők és bélyegek. A humán-vulgár lapok a magánéletében vájkáltak a rejtegetett szennyes után kutatva, önkényesen kiragadott mondatokkal bizonygatták az illető szörnyeteg voltát. Kiderítették róla, hogy már gyerekkorában állatokat kínozta, amikor fogaival falatokat tépve zabálta a disznóhúsos nokedlit, s a feketekávé helyett inkább tejet ivott, mert az fehér. Egyes zugfirkászok leleplezték, hogy kamasz korában, kedvese kezét fogva, aki ráadásul a másik nemhez tartozott, éjszaka kizárólag csak akkor volt hajlandó sétálni, ha telihold volt. A pereskedelmi tévécsatornák olyan felvételeket játszottak le, ahol az illető, nagy nyilvánosság előtt, többször is keresztet rajzolt a tippmix szelvényekre. A másikon, az ország ünnepén, nemzetiszínű (!!!!!) zászlót lenget a kezében, az egyik sporteseményen pedig olyan gyalázatos szavakat kiabál, hogy *Hajrá magyarok!*

Eme jogvédő társaságok működési elvének tekintetében érdekes és egyben tanulságos eset volt, amikor az USA Nebraska nevű tagállamában az FBI szenteste letartóztatta Téalapót. A lakosság körében nagy népszerűségnek

örvendő köztisztviselő ellen több állami szervezet is vádiratot nyújtott be. A törvény éber őreinek feltűnt, hogy Téalapó több száz éve forog kiskorúak között, s közben túl közel került a gyermekekhez, olykor megcsipkedi arcukat, barackot nyom a fejükre, sőt, a térdén lovagoltatja őket. Emellett többrendbeli tiltott határátlépéssel, csalással és szélhámossgal is megvádolták. A szövetségi ügyészség aktái szerint a Téalapóként ismert egyén több álnevet használ, amíg az USA-ban Santa Klausként ismerik, Közép-Európában Mikulás, Finnországban Joulupukki, Oroszországban pedig Gyed Moroz néven tevékenykedik. Utóbbi felkeltette a CIA érdeklődését is, esetleges titkosszolgálati kapcsolatokat sejtve. Az Egyesült Államok vámhivatala pedig többrendbeli csempészettel és adócsalással vádolta meg az agg adományosztót.

A közlekedési felügyelet vádja szerint Téalapó többször vett részt a forgalomban nem engedélyezett és a közlekedésben nem rendszeresített szállítóeszközzel. Több állatvédő szervezet, köztük az IMigration Aid(s), állatkínzással és tiltott állatkísérletekkel vádolta, mondván, nem természetes, hogy rénszarvasai repülnek. A vádlott nehéz helyzetben van, mivel az USA és az Északi-sark között nincs kiadatási egyezmény. A szökés elkerülése érdekében a bíróság, várhatóan, nem fog óvadékot megállapítani. A szorult helyzetben lévő Téalapó több fundamentalista emberjogi szervezet segítségét is kérte, de azok kijelentették, csak akkor segítenek, ha hitelt érdemlően be tudja bizonyítani, hogy muzulmán.

Visszatérve a bírósághoz, egy-egy adott testületben magasan képzett jogászok, a panamai, a libériai, a botswanai, a Burkina Faso-i és a kovászói egyetemek jogi tanszékein okult szakemberek vitték az ügyeket. A tizenkét tagú esküdtszékben irodalmi költött alakok és olvasók kaptak helyet. A bíróság kezdetben főként az irodalmi alakok – szándékosan nem használok a főhős jelzöt, mert többségükben nem voltak azok – egymás közötti ügyeit tárgyalta, és próbált igazságot tenni, teljes körű részrehajlással. Évszázadok óta folyik az örökségi vita a Capulet és a Montague család között. A probléma lényege, hogy érvényes-e Rómeó és Júlia házassága, hiszen a két fél egymást túllicítálva hunyt el, mielőtt elhálták volna a nászt. De hasonlóan régi ügy a Döbrögi kontra Ludas Matyi eset is, előbbi azért perel, mert szerinte nem volt megfelelő mértékű, sőt, egyenesen túlzó volt Ludas Matyi ellenreakciója, ezért több millió garas kártérítés jár neki, amit korábban az Emberjogi Bíróság meg is ítelt. Ám a másik fél nyomban fellebbezéssel élt, mondván, Döbrögi nem húsvér ember, csak papírra vetett képzelet, az illusztrátorok ábrázolása sem hiteles, ezért a kárpótlási igénye sem valódi. Az viszont kétségtelen, hogy

a legrégebbi lezáratlan ügy még a világ keletkezésétől származik. Kezdetben Ádám és Éva Lucifert perelte, amiért annak ármánykodása miatt kiűzettek a Paradicsomból. Kígyót és békát kiabáltak a Sátánra, hogy az Ördög vigye el magát. Aztán időközben egymást is perbe fogták, Ádám azt bizonygatta, hogy tulajdonképpen ő vétlen, csak az asszonyi csábítás vette rá, hogy harapjon a tudás almájából³². Éva hangosan kiabálta, hogy ura mindent befalt, neki egy falat sem maradt, még az alma csutkját is megpróbálta lenyelni. Amikor Éva megéhezett, úgy megkívánta a lecsót, paprika, hagyma és kolbász még csak akadt, de a paradicsom örökre elveszett. Ezért ábrázolja őt a kortárs művész az egyik romos óbudai gyár falán, ahogy gyrost eszik nagy pitában.

Eddig írók csak halála után citáltak a bíróság elé, de minden esetben már korábban megszületett a döntés, mielőtt még az adott esküdszék azt megvitathatta volna. Így volt ez Szabó Dezső, Herczeg Ferenc, Tormay Cécile, Ady Endre, Nyíró József vagy éppen Wass Albert esetében is. Olyan még nem fordult elő, hogy a bíróság élő irodalmárt idézzen be magasságos színe elé. Ez nem jelenti azt, hogy nem történtek erre próbálkozások, ám a testület, felmérve az adott ügy esetleges negatív következményeit, eljárási hibára, joghézagra és egyéb kifogásra hivatkozva, vagy más indokból, mindig elutasította annak tárgyalását. Ezúttal másképp történt. A háttérben megbúvó erők felismerték, hogy az író személyében egyszerre hurcolhatják meg, állíthatják vádpadra Közép-Európa két renitens nemzetét.

A sajtó továbbra is napirenden tartotta az ügyet. A bulvárlapok a felek magánéletében vájkáltak, írók, művészek, politikusok és más közéleti szereplők nyilatkoztak a témával kapcsolatban. Mindenki a saját meggyőződése, világnézete szerint ítélte meg a történeteket. Az igazság, az eredeti indok, ami elindította a lavinát, s ennek jogossága avagy jogtalansága már régen nem érdekelt senkit. Olyan volt ez, mint a XIX. században történt esetben, ahol egy különös házasság során Butler János gróf hiába állította, hogy nem hált a rákényszerített feleségével, a mindenható egyház nem engedélyezte az apasági tesztet. Csak amikor az ebül szerzett gyermek felcseperedett és szoknyát húzott, derült ki az apa kiléte.

A per, magyarosan pör – merthogy ősünk igencsak szerettek vitázni földön, hagyatékon, kincsen, nincsen – első ülése rövidre sikeredett, ugyanis

³² Számos bibliakutató megkérdőjelezi, hogy az a bizonyos gyümölcs alma lett volna. A Szentírás nem nevezi meg a gyümölcs fajtáját. Tekintve, hogy az Édenkert nagy valószínűséggel valahol a Közel-Keleten volt, nyilvánvalóbb, hogy szőlőről vagy fügevéről beszélhetünk. Az ENSZ valláskutató szervezete a közelmúltban megjelentetett egy tanulmányt, ami a politikai korrektség jegyében kimondja, hogy az a bizonyos tiltott gyümölcs banán vagy kiwi volt, esetleg papaja. Ortodox valláskutatók erre reagálva közleményt adtak ki, amiben sürűn emlegetik a tanulmány írójának papáját és mamáját.

botrányba fulladt. Irodalmi költött alakok egy agresszív csoportja, fekete álarc mögé bújva, megdobálta a bíróság épületébe érkező író. Az eset szemtanúja volt a híres belga detektív, Hercule Poirot, aki a hőzöngő tömegben felismerte Sárkányt, Arturo Uit, Otellót, Aladdint és Tarasz Bulbát is, ám a hatóságok nem adtak hitelt a jelentésének. Az önérzetes belga ezen annyira megsértődött, hogy végleg távozott ebből a történetből, hogy továbbra is azon töprengjen, Agatha Christie a szüleit vallonnak vagy flamandnak írta-e le. Én azt sem tudom, hogy egyáltalán mit keresett itt. A terembe lépve, az író hangos lárma akadályozta meg abban, hogy szóhoz jusson. Kritikussá vált a hangulat, ezért a bíró kinézett a két partjelzőre, majd három éles fütytyezővel berekesztette az ülést.

A történetek súlyosságát felismerve, az író már felfogadott egy ügyvédet, de a szakszervezet is kirendelt egyet, sőt, az írószövetség is elküldte jogi képviselőjét. Már nem babra ment a játék, mert azt már korábban bezabálta a két westernhős, akiket a filmvásznon Bud Spencer és Terence Hill személyesítettek meg.

Több hónapig húzódott a per, sokszor kellett berekeszteni az ülést különböző botrányos események miatt. Eközben a tárgyalótermen kívül is folyt a csatározás. A Kishaza két érdekvédelmi tömörülése is beszállt az ügybe. Egyikük, az író támogatva, kiemelte annak haza-, nemzet- és sörszeretetét, Mitracseket baloldali érzelmmel vádolta, sőt, lekommunistázta, aki még arra sem képes, hogy egy ültében megigyon hat korsó habzó életkedvet. Különben is liberális! – kiabálta ujjával rámutatva Fekete Dávid történész. A másik szervezet Mitracsek mellett állt ki, oda, ahol az éppen tartózkodott, az elnyomott kisembert, a meggyőződéses lokálpatriótát láttatva benne, az író pedig reakciónak, klerikálisnak, irredentának, nacionalistának, később már egyenesen népnúzó fradistának, akarom mondani, fasisztának nevezte.

Egyre több irodalmár szólalt meg, és nem minden esetben az író mellett, holott a szakmai érdek valahol ezt diktálta volna, ám ebben az esetben alább való volt a mundér becsülete. Ten Gó Dő, ismeretlenül ismerős észak-koreai író, aki mostanában csak azért nem ír, mert nincs hozzá sem papírja, sem tintája, a Nemzetközi Írószövetségben felvetette, hogy zárják ki soraikból a szerzőt, és határolódjanak el tőle, kiáltványban ítélik el, és zárják átnevelő táborba. Az elhatároláshoz szögesdrótot is ígért Panmindzsonból, hiszen, állítása szerint, igencsak jó kapcsolatot ápol a Jóságos Vezetővel, de ha ez mégsem jönne össze, kijelentette, néhány métert a magyar–szerb határról is vételezhetnek. Az író, korábbi újságírói munkássága miatt, életveszélyesen megfenyegette a Fejvevő Demokraták nevű szélsőséges terrorszervezetet. Lojális és

elv-korrekt irodalmárok, az eset kapcsán nyilatkozva, látványosan kerültek, hogy kimondják Mitracsek nevét.

Ahogy tovább húzódott a tárgyalás, egyre nagyobb lett a visszhangja, számos szervezet, szövetség, politikus, közéleti személyiség és magánember kapcsolódott be a harcba. Az Európai Parlamentben a köznép pártja és a jobbsors-oldal a szerzőt támogatta, míg a riválisok Mitracsek elvtárs-urat, akit meg is hívtak maguk közé. Teátrális előadásában, elcsukló, drámai hangon adta elő a képviselőknek az őt ért sérelmeket, az átélt megpróbáltatásokat. Kohn Bandita elzöldült arccal, ordítozva kelt ki a szerző ellen, élesen követelve annak példás megbüntetését és uniós állampolgárságának megvonását. Fogtündér vitriolos kirohanást intézett az író ellen, kiemelte annak nemzeti identitásavarát, hiszen azt sem tudja eldönteni, hogy magyar, lengyel vagy európai, netalán ukrán. Cecilia Mindström felhívta a figyelmet, hogy az író baráti kapcsolatot ápol számos Orbán nevezetű személlyel, ráadásul több labdarúgó-mérkőzésen is látták már, ahol olykor az európai értékeket sértő rigmusokat skandált a tömeggel, mint például a *Ria, ria, Hungária!*, vagy a *Zöld zászlók, zöld sasok...*

A szerző mellett főként az egyik független magyar képviselő, Krisztina állt ki, megfontolt, tárgyilagos és jogilag is alátámasztott előadásban bizonyította be annak ártatlanságát. Ebből kifolyólag őt is lefasisztázták, de a kedves nyilatkozatokból alaposan kijutott a kormányfőnek is. Washingtonban, a fehérre meszelt, oszlopos ház orális szobájából valaki felhívta Kubát, és utasította a guantánamói bázis parancsnokát, hogy készítsen elő egy helyet, az alany személyéről a későbbiekben döntenek.

Táncos Bolond, aki újabban már az Európa Bolondja címet célozta meg, úgy vélte, ezt az esetet is fel tudja használni politikai karrierjének további befekettítésére. Ő nem foglalt állást, mindkét felet keményen bírálta. Az egyetem téren, majd' két tucat híve előtt, gyújtó hangú beszédben, némi pantomim elemet is beleadva, nehezményezte, hogy két idegen, határon túli furakodott be a magyarországi közvéleménybe, és minősíthetetlen perlekedésükkel megosztják az ország lakosságát, nagy károkat okozva ezzel az európai magyaroknak. Rámutatott, hogy az elhúzódó per milyen magas költségekkel jár az ország számára, s a magyar adófizetőktől veszik el a peresedés lehetőségét. A korábban nemzeti radikálisnak hazudott párt szóvivője, miután megvonta a vállát, azonnal közleményben bírálta, és felsorolta, hogy Mitracsek és a szerző pere mennyi jogásznak, szakértőnek, újságírónak, tanácsadónak, politikusnak biztosít megélhetést.

Majd' egy évig folyt a tárgyalás, amikor első fokon, végre, megszületett a döntés: az esküdtszék a szerzöt minden vádpontban felmentette. *(Ez csak vágyalom, csak az egyik olvasat, amit te alkottál, viszont az én valóságomban, bizony, elmarasztaltak, és én nyertem – próbált meg zavart kelteni Mitracsek cinikus hangon, kaján mosollyal az arcán.)* A Mitracsek-tábor dühöngött, azonnal benyújtották igényüket a másodfokú bíróság tárgyalására. Sőt, beadványt adtak be Strasbourgban és Hágában is, de jegyzéket juttattak el Tetheránba az ajatollahok nagytanácsához is.

Vajon a hágai bíróság esetében mire számítanak, hiszen sokéves eljárás után éppen a közelmúltban mentettek fel egy olyan nyilvánvalóan háborús bűnöst, mint a szerb Šešelj vajda? Ma már közhely, de igaz: jog és igazság ritkán találkoznak, többnyire csak a tárgyalóteremben.

A ZSURNALISZTA MELLÉFOGÁSAI

A bölcs az az ember, aki tudja, hogy mi fölött kell átsiklania.

W. James

A pereskedés sok időt és energiát vesz el az embertől, próbára teszi mind pszichésen, mind fizikailag, de az élet mégsem áll meg, a Föld továbbra is forog, a feladatokat pedig el kell végezni. A perben álló irodalmár újságírói minőségében vett részt egy a Hild Villában megrendezett eseményen, ahová, stílszerűen, Hilda nevű párjával érkezett. A Magyar Művészeti Akadémia kutatóintézetének helyt adó patinás épületben L. P. Gabriella, a Kishaza egyik ismert költője tartott előadást *Túlélés Kárpátalján* címmel. Tulajdonképpen a Kárpátalján művelt magyar irodalom történetét vázolta fel röviden a hallgatóság számára. Itt meg kell jegyeznem, hogy a közelmúltban jelent meg a költő legújabb verseskötete. Na, szóval, újságírónk, aki alaposan túlvállalta magát mintha az írással, író-terápiával szeretett volna megszabadulni a lelkét mardosó feszültségtől. Fél tucat lapnak³³ írt cikkeket, egybe gyűjtötte humoros írásait, egyik rapénekes barátjának kéziratán dolgozott, na és közben ezt a könyvet is írta egy időben³⁴.

Na, persze, máris mosakszik, megpróbálja megmagyarázni a megmagyarázhatatlant. Olyan ez, mint szerezcent mosdatni kőolajban. Ez már nem jön le, komám! Kíváncsi leszek, mivel fogja megindokolni ezt az óriási malört – szólt közbe az író háta mögött settenkedő Mitracsek úr. Korábban is voltak már elírásai, tárgyi tévedései, de most egy vezető irodalmárt keresztelt át a balga. Úgy vélem, ezzel itt végleg elvágta magát, többé nem adnak neki Hitelt.

³³ Itt külön kiemelem az Újnautilusz irodalmi és kulturális internetes folyóirat nevét, abbéli reményben, hogy még a kötet megjelenése előtt leközik ezt a részletet.

³⁴ A szót a word pirossal alábúzta, és helyette az egyedősen kifejezést ajánlja, ami tulajdonképpen szintén helyes, mert ugyanabban az időben ugyannyi éves az író. Sőt az is, aki e sorokat írja, és az is, aki a fentebbi szöveget, ami nagy valószínűséggel az Ünnepi Könyvhétre már kötetbe szedve kerül majd a Vörösmarty térre, s a Gerbaud mellett, az Oroszlános kútnál megtalálható lesz a Kárpátaljai Kiadók pavilonjának kínálatában.

A terv nem mindig teljesül, ahogy most sem. Az irodalmi estről beszámolót írt a Kishaza legkedveltebb internetes újságjának, ami a Kárpátalja.ma nevet viseli, de hatalmas hibát követett el: legendás szórakozottságának köszönhetően nemes egyszerűséggel átkeresztelte az est házigazdáját, így lett Falusi Mártonból Kalász Márton. Talán mondanom, azaz írnom sem kell, az olvasó önmagától is érzékeli, hogy ez mekkora melléfogás és mekkora tiszteletlenség Falusi Mártonnal szemben. Nem igazán van rá magyarázat, nem igazán van rá mentség. De csak most jött az igazi feketetelevés: Mitracsekék nem thököltek kihasználni a váratlan lehetőséget. Az eset, természetesen, nem kerülhette el a figyelmüket, hiszen pontosan ilyen lehetőségre vártak, s most az író tárcán, azaz tálcán kínálta fel nekik³⁵. Azonnal lecsaptak a szerencsétlen zszurnalisztára³⁶. Az egyik bértollnok máris pocskondiázó pamfletet tett közé a hírhálon. Mitracsek egy talk show-ban veszte ki a történeteket. Kihangsúlyozta, hogy ez nem egyszeri eset, az illető már korábban is többször hibázott újságírói tevékenysége során. Nem most fordult elő először, hogy valaki nevét rosszul írja le. Itt át is adom a szót, bár megjegyzem, nem szívesen, Mitracseknek.

Vágy tizenkét éve is megvan már, amikor egy tudósítás során az irodalmi estnek helyet adó Szentháromság tér helyett Szentlélek teret írt. Nem is olyan régen interjút készített az egyik fiatal kárpátaljai tehetséggel, igaz, akkor az interjú szövegében még helyesen írta le alanya nevét, de a népszerű közösségi oldalon, az interjút ajánlva, kihagyta az y-t Csornyj Dávid nevéből. Egy másik beszámolójában viszont a Kishaza egyik ismert, a beregi liceumban oktató tanárának nevébe csempészte be a Dávidtól elorozott y-t. De ez még mind semmi. Amikor a második interjúkötetének anyagát állította össze, helytelenül írta le a híres szittya filozófus, Kekeczky nevét. Ám ekkor még volt némi mentsége, hiszen Zsolt szintén híres édesapja családnevében i betűt használ, így az hihette, hogy fia is követi e hagyományt. Bár ezen esetekben is sok bosszúságot okozott több embernek, arra viszont már semmilyen mentsége nem lehet, hogy két ismert anyaországi irodalmárt egyszerűen összekever. Hát ez hallatlan és felháborító. Ugyanakkor neveltséges is. Ezzel, kérem, önmagát minősítette az újságíró, híven alátámasztotta korábbi állításaimat. Teljes mértékben egyérték Kekeczky Zsolttal, aki éleslátásának köszönhetően nyomban felfedezte a

³⁵ Itt teljesen felesleges a nekik szó, hiszen az előző mondatból világosan kiderül, kik akarnak hasznot húzni az újságíró tévedéséből – szólt közbe a korrektor: – Igazad van, meggyőztél, húzzuk ki! – válaszoltam.

³⁶ Úgy kell neki, megérdemelte. Miért nem figyelt jobban? En sem venném jónéven, ha helytelenül írná le a nevem – szólt közbe Tarasz Bulba (is). – Hogyan? Netalán Paraszt Bujbe? – írta egy troll Zuckenbergrabbi internetes könyv-plakátján, de szerencsére a kontyos kozák ezt nem értette.

szarvashibát az ominózus cikkben, és az „arc-könyvön” ennek hangot is adott. (Taps!!! Heves. Megyek, lenyugtatom. Magam.)

Eközben a vétkes még csak észre sem vette a névcserét. Csak akkor tudatosult benne, amikor a műveiből állított össze anyagot, amit el kívánt küldeni a *Hitel* szerkesztőjének. Azonnal tudta, hogy az ő hitele ezzel nyomban füstté vált. A dolog megtörtént, nem volt mit tenni. Mert már megtette. Addigi elnevezései közé felvette a Tamás nevet, és elvonult elméje legeldugottabb zugába, vezekelni. Számára ez volt a vezekényi csata, ahol hitelességének és szakmaiságának egy újabb darabkája veszett oda. Hitel, világ, statárium!

Mitracsek nyomban elnevezte Átkeresztelő Jánosnak. Ez annyira megtetszett neki, hogy elméjének e szüleményét lépten-nyomon elsütötte, és utána nagyokat nevetett. Vagyis önmagán, mások előtt. Még akkor sem vette észre, milyen közönséges, miután körülnézett. Azon örvendett, hogy bebizonyította, nem csak az író adhat nevet hősének, immáron ez fordítva is igaz.

KISVÁROSI HÉTKÖZNAPOK

*Erénynek nevezzük mindazt, amit butaságból,
lustaságból vagy gyávaságból nem követtünk el.*

Közmondás

Beregszász kulturális életének legnagyobb központja a főiskola. Mellette fontos intézmény az Európa–Magyar Ház is, ám a legfontosabb társadalmi, érintkezési színtér a régi piac, csakúgy, mint az ókori, hellén poliszokban. Ez amolyan modern kori agora, itt nem csupán áruk cserélnek gazdát. Itt dolgozik András is, élelmiszert árul kora reggeltől délután két óráig. Saját vállalkozásban csinálja, ehhez ki kellett váltania az úgynevezett patentet, amolyan vállalkozási igazolványt. Fizetnie kell továbbá a helyért, és még sok más címen beszedett díjakat, jó kemény hrivnyában. Korábban az egyik bútorgyárban dolgozott asztalosként. Igen, mert egykor több bútorgyár is működött a városban. Az 1990-es évek közepén a gyár a csőd szélére jutott, elkerülhetetlen volt a létszámleépítés, Andrást is elküldték. Néhány évig Magyarországon tevékenykedett az építőiparban, de a folyamatos szigorítások miatt végleg hazatért. Először egy ismerősének dolgozott, de néhány év után összespórolt annyi pénzt, hogy nyithasson egy saját standot. Most ebből él, és tartja el a családját.

Még a bútorgyárból ismerte az író, aki az érettségi után az egyetemi tanulmányai kisiklása miatt ott helyezkedett el. Az egyik helyi lapban olvasott az etikai bizottságról meg a perről. Aznap a piacon ez volt a slágertéma. Mindenki jól értesült. Az újságokban olvasottakhoz és a máshol felszedett morzsákkal kiegészített történethez mindenki hozzáadta a saját elképzelését. A városban inkább az író volt ismert, de az árusok egy része és a lumpenproletáriátus néhány képviselője előtt Mitracsek sem volt ismeretlen. Korábban megesett, hogy együtt üldögéltek a piaci büfékben vagy a város valamelyik bárjában. Mert a városban nincsenek kocsmák vagy restik, még a legszakadtabb italkimérést is bárnak nevezik, ahol az udvar végében található a poty-

tyantós mellékhelység. A régi piac bárjaiban még ez sincs. Persze nem ez volt a város legnagyobb hiányossága.

Előfordult, hogy miután végzett a piacon, András beugrott egy sörre a Meggyeskertbe, ahol néhány ismerőssel szokták megvitatni a nap történéseit. Ide jár Oleg is, aki szintén a piacon dolgozik, kenyeret árul a feleségével. Nem sokat keres, de legalább nem nélkülöznek. A véres kormányváltást követően két év alatt hatalmas mértéket öltött az infláció, többszörösére emelkedtek az árak, az emberek elszegényedtek, sokan nyomorba süppedtek. Szerencsésnek mondhatják magukat, akik ki tudják fizetni a számláikat, és naponta háromszor étkezhetnek.

*

Beregszász határvárosnak számít, sokan élnek a határból: benzint, dohányárut és égetett szeszt visznek át Magyarországra, vagy személyszállítással foglalkoznak, ugyanis akinek nincs saját kocsija, menetrend szerinti járatokkal nehezen tud eljutni, mondjuk, Nyíregyházára.

István is fuvarozásból él, minden nap korán indul, felveszi az utasokat a házuknál, és elviszi őket valamelyik pályaudvarra vagy ahová éppen szeretnék. Visszafelé pedig a nyíregyházi vasúti pályaudvarról visz utasokat az otthonukig. Tisztes megélhetést biztosít, adómenteset, de naponta mennie kell. Több törzsutasa is van. Nincs ideje a szórakozásra, de olykor, főképpen ünnepnapokon, ő is megenged magának egy kis lazítást.

Éppen a határon várakozott, amikor az egyik utas megemlítette az író és Mitracsek között zajló pereskedést. István nem hallott róla, mert késő éjjel ért haza, és már korán reggel el is indult. Csak a feleségével váltott néhány szót.

– Én ismerem az író, még a középiskolából, később olvastam néhány könyvét is, de ezt a Mitracseket nem ismerem – kapcsolódott be az utasok beszélgetésébe.

– Én ismerem az anyját is, konduktor volt, sokat utaztam vele a hetes buszon. Úgy hallottam, nagyon megviselte, ami a fiával történt – mondta egy középkorú hölgy.

– Azt elhiszem, én sem örülnék neki, ha a fiamat ilyen dolgokkal vádolnák – válaszolta egy őszes halántékú, magas férfi.

– Én nem hiszem, hogy ilyen elvetemült lenne, olvastam néhány cikket tőle. Nem ő az egyetlen, aki a megélhetés miatt elhagyni kényszerült a szülőföldjét. Az én lányom már tíz éve Németországban él és dolgozik. Azt mond-

ja, honvágya van, haza akar jönni, de én lebeszéltem erről. Ugyan, milyen jövő vár itt rá? Egyre rosszabb a helyzet. Mi sosem leszünk uniósok – szolt hozzá a harmadik utas.

– Nem tudom, a feleségemmel már mi is többször beszéltünk az áttelepülésről, de egyelőre maradunk. Ha rá is szánjuk magunkat, csak ide, a határ közelébe költözünk. Nem szívesen hagyom ott a házat, a családot, itt az életem – mondta István.

A magyar vámos is átnézte az utasok csomagját és az autót, aztán felnyitotta a sorompót, szabad volt az út. Mindenki zsebében ott lapult a magyar útlevel, ezért könnyebben átjutottak a határon. Az élelmesebbek már évekkkel ezelőtt elintézték a visszahonosítást, és beszerezték a kellő okmányokat. Így nem csupán Magyarországra utazhatnak be szabadon, de az egész schengeni övezetben akadálytalanul mozoghatnak. Legalábbis mozoghattak, amíg meg nem indult Európában a nagy sáskajárás, és egyes országok újra be nem vezették a belső határok ellenőrzését. De azért mégiscsak szabadabb az utazás, nagy könnyebbség ez a kárpátaljaiak számára, mert amúgy vízumot kell igényelni, ami nem is olyan egyszerű dolog. Juncker úr ígéretéből nem lett semmi, miszerint Ukrajna rövid időn belül megkapja az EU-tól a vízummentességet. Vagyis lett, de inkább a magyar kormány jóvoltából. Ám erre méltán mondhatják a kárpátaljai sors-testvérek – mi nem ilyen lovat akartunk!

*

Sándor az új piacon bérel boltot, ahol ruházati termékeket árul, ma már vendéglátással is foglalkozik. Jól megél belőle, de az is köztudott róla, hogy minden kopijkát megbecsül. Régóta ismerte az író, ezért elment az erkölcsi bizottság nyilvános ülésére. Fájó szívvel nézte végig, ahogy két magyar ember marja egymást. Meglátása szerint csak az összefogásban rejlik a kárpátaljai magyarság túlélése. Minden belső vitás kérdést egymás között kell megoldani, nem szabad kivinni a nagyvilág elé, hogy az ellenség elégedett legyen, az amúgy is reményvesztett átlagmagyar pedig még inkább elveszítse maradék hitét. A helyhatósági választások eredménye bizakodással töltötte el, ám a két érdekvédelmi szervezet közötti ellentét nagyon lassan oldódik, sőt, a választásokat követően mintha lelassult volna. Látszólag megtörtént a történelmi kézfogás, de a régi sérelmek nem akarnak gyógyulni, a bizalmatlanság továbbra is jelen van.

– Szerintem jobb lenne, ha felhívnád Mitracséket, és ketten leülnének megbeszélni a dolgot. Talán még van remény a megegyezésre. Gondolj bele, mi-

lyen sikertörténet lehetne, ha együtt bejelentenétek: a viszálynak vége, és a régi béke helyreállt – tanácsolta az írónak, akit otthoni otthonában keresett fel.

– Én megpróbáltam mindent, de már nem tudok a közelébe jutni, körülveszik az ügyvédek és a tanácsadók, akiknek nem érdekük a megegyezés.

– Ajánlj fel neki egy újabb főszerepet, sőt, egy trilógiát, ez amúgy is divatos mifelénk! Próbálg meg rájátszani a hiúságára!

– Már ezt is megtettem, de szerintem ezen már régen túl vagyunk. Mitracsek mindazt elkövette velem szemben, amivel engem vádol. Te hogy viselnéd, ha nagy nyilvánosság előtt gyávának, hazugnak, árulónak stb. neveznének?

– Hidd el, megértem a sértettségedet, de itt most többről van szó, mint a te megtépzott becsületed. Ne adjatok még ti is löszert annak a tévhitnek, hogy a magyar széthúzó és civakodó nemzet!

– Nem én kezdtem a háborúskodást, de majd én fogom befejezni, miután tisztára mostam a nevem.

TÖPRENGÉS A TÖRTÉNEKÉRŐL

*A sikerre nincsen recept. Talán csak annyi,
hogy mindig fogadjuk el az életet és azt, amit hoz.*

Arthur Rubinstein

Ha valakit igazán közel engedünk magunkhoz, sérülékennyé, kiszolgáltatottá válunk vele szemben. Az emberi elme tisztában van ezzel, mégis megkísérti sorsát, vállalja ezt a kockázatot, mert szüksége van valakire, akivel megoszthatja legféltettebb gondolatait, titkait. Ez olyan kényszer, ami be van kódolva az emberi természetbe. Kémek, csalók, politikusok és egyéb gazemberek ki is használják ezt.

Vajon mi lelhetette Mitracseket, annyira érthetetlen számomra ez az egész, és egyben gyerekes is. Ha valami gondja van velem, miért nem fordult egyenesen hozzám? Sok évig a társam volt a létben, énem egy darabkája, miatta tartottam magamtól távol a magányt. Meg tőle is. Évekig képeztem, tanítgattam, hogy pallérozott elmével léphessen rá a szent fehér papírosra. Nevet adtam neki, életet, történetet: élettörténetet. Nem értem ezt a támadást. Mi az igazság, már örökre titok marad, ha nem írom ide, hogy az olvasó is megértse ezt a bonyolult író-teremtő viszonyt, sajátos kapcsolatrendszert. Mert olykor maga az író sem érti, hogy mi történik a mesében, amit ő kezdett el, de már kicsúsztak kezéből a szálak, és a zsinórbábnak hitt teremtmény fellázadt. Mitracsek kilépett a rá szabott keretből. Elszabadult, mint vírus a hálózaton. Továbbfejlődött, önálló létre ébredt. Függetleníttette magát, mint anno Torgyán doktor a kisgazdától.

Milyen volt ő korábban? Egy kicsit olyan, mint én, hiszen magam alkotam magamnak, hogy másokat szórakoztassak az ő kárára. Kicsit olyan ez, mint amikor az osztály bohóca nevetségessé teszi magát, hogy ezzel társait szórakoztassa, de közben sokkal mélyebb dolgok vezérlik. Így akar része lenni a közösségnek, mert úgy hiszi, szürke és értéktelen, miközben nagyon vágyakozik az elismerésre, a figyelemre. A becsület is csak akkor lesz érték, ha mások megbecsülik.

Mitracsek nem volt se jó, se rossz; se szép, se csúnya. Olyan, mint bárki más, és mégsem. Egész lényéből sugárzott az egyediség. Megjegyzem, alakját legalább fél tucat személy jellemzőiből gyúrtam össze.

Voltak és vannak hibái, rengeteg, és egyre több, mint ahogy azt a példa mutatja. Meglehet, hogy ezeket egyedül csak én tartottam hibának. Esetleg tévesen, mint ahogy a saját hibáimat erénynek vélem. Olykor tudom is, sőt hangosan hirdetem.

Ami biztos: furcsa, magam-kreálta világban élt, s nem volt hajlandó tudomást venni erről a másíkról, az igaziról. Ami bizonyára valódi, de korántsem jobb. Sőt: nincsenek megfellebbezhetetlen bizonyítékok a valódiságára. Aki számára az ébrenlét szenvedés, csak álmaiban képes megízlelni a boldogság néhány cseppjét – vajon melyik az igazi élete?

Az a baj, hogy álmodozni is elfelejtettünk. Pontosabban: nem érünk rá, vagy egyenesen féltünk tőle. Ma a rettegés, a stressz dívik. Ha mégis összefutunk egy álmodozóval, azonnal megpróbáljuk visszarángatni kicsinyesen sivár, kegyetlen világunkba. Sokszor csupán az irigység ösztönöz erre. Mindemellet kétségbe vonható állítás, hogy ez a világ a mienk. Ha így volna, nem bánnánk vele ily mostohán, hiszen az ember általában becsülni szokta, ami az övé.

Mitracsek ezt nem így gondolja, pedig nincs igaza. Ha jobban ismerne, tudná, hogy mennyire becsülöm, és büszke vagyok rá. Anyai nagyanyám sosem mondta ki, hogy szeret, sőt, minden unokája közül velem volt a legszigorúbb, tőlem várta el a legtöbbet. Amikor huzamosabban távol voltam szülőföldemtől, sokszor érdeklődött felőlem. Aztán amikor hazatértem egy kis időre, mindig úgy búcsúzott, mintha soha többé nem találkoznánk. És aztán amikor elérkezett az idő, nem tudtunk elbúcsúzni.

Tanulságos volt a per és a körötte kialakult helyzet. Megdöbbenő látni, hogyan változik át valaki, akit ismertünk vagy ismerni véltünk. Bárhogy van, egy darabka ismét meghalt belőlem. Talán a legértékesebb része önvalómnak, amit ki is vetítettem a világ felé. És miért? Egyszerű: üres világba üres lelkek kellenek.

A legfontosabb, hogy az embernek legyen hite, higgyen önmagában. Hitel vagy hit nélkül élni? Nehéz kérdés. Hiszen az istentagadó is hívó: azt hiszi, nincs Isten. Ám ennél is rosszabb, ha az ember azt hiszi, hogy ő maga isten, és akként is kezd viselkedni. Mitracsek úgy érezte, hogy én istent játszom, megteremtettem, aztán magára hagytam, később pedig megbüntettem, amikor, szórakozásból vagy inkább szórakoztatásból, odavetettem az olvasók elé.

A tudomány állítólag megtalálta a hitért felelős területet az emberi agy térképén. És akkor mi van? Újabb kérdés villan: Isten vajon az agyunkban

vagy a génjeinkben van, vagy csupán létezésének kódját helyezte el annak idején az Ádám néven elhíresült prototípusban? Az én prototípusomat Mitracseknek neveztem el.

*

– *Na, tessék, íme a bizonyíték, hogy istennek képzeled magad. Vajon mikor küldöd el a megváltódat, hogy az ő halálával eltöröld a teremtményeid bűneit? De a te bűneidet ki fogja megváltani?* – szölt közbe Mitracsek úr.

– Gondolom, ezt majd te fogod véghezvinni, mármint megbüntetni a bűneimért, amit veled szemben követtem el. Vagy nem.

– *A legnagyobb bűnöd az önhittség, ami nagyfokú makacssággal párosul, s ez roppant veszélyes kombináció. Legfőképpen önmagadra nézve. Mi, az általad alkotott teremtmények, csupán járulékos veszteségnek számítunk ebben a játszmában.*

– Milyen játszmáról beszélsz?

– *Tudod te azt nagyon jól. Istennek hiszed magad, lángeszű géniusznak, aki nem ismer legyőzhetetlen akadályokat. Miközben elszabadult lavinaként csörtetsz át Irodalmia tájain, pusztítást hagyva magad mögött, lerontva minden korlátot, felrúgva minden szabályt.*

*

Mi az, hogy hit? Hiszek Istenben, hiszek magamban – csak ennyi?

Ugyan. Hogyan lehetne hitem tárgya a gyenge, esendő és gyarló ember, aki vagyok?

*Az igazság egy folyó, Isten pedig az igazság forrása.
G'Kar, narn nagykövet a Babylon 5 űrállomáson*

ÍRÓI HITVALLÁS, AVAGY ÚJABB NYAVALYGÁSOK

Az entellektüel az az ember, aki túl sok szóval ír le valamit,
amiről túl keveset tud...

Eisenhower

Tisztában vagyok azzal, hogy egy irodalmi mű, legyen az prózai vagy lírai, leg-
alapvetőbb követelménye, hogy legalább szóljon valamiről, legyenek benne hő-
sök és statiszták, s a cselekmény fonala egy történet gombolyagjába csavarodjon.

– *Akkor miért nem tartod magad ehhez? Miért gondolod azt, hogy neked
mindent szabad, és felrúghatod a vastag betűs irodalmi szabályokat? Nem kép-
zelsz te túl sokat magadról? Az idősebb és sikerebb kollégák tanácsaira sem
hallgatsz* – szolt közbe Mitracsek szokásához híven.

– Abba még nem gondoltál bele, ha így teszek, te talán ma nem is létezel?

– *Miért is nem? Csak a te akaratodon múlik. Lehettem volna, mondjuk,
egy történelmi regény főszereplője, vagy egy jelenkori drámáé, vagy bármilyen
más, már létező műfajban alkotott műé. De nem, te úgy hiszed, hogy új műfa-
jokat tudsz teremteni, és olyan furcsa neveket adsz nekik, mint a novellisztikus
misztifikáció vagy neopamflet, amiben éppen zajlik ez a párbeszéd.*

– Ne felejtsd el, hogy egy olyan neves irodalomtörténész, mint Bertha
Zoltán is megemlíti ajánlásában: „... a parabolától az abszurdig, sőt, a saját
szabadalmú „novellisztikus misztifikációtól” a „történelmi pikantériáig” any-
nyi minden tömörül ebben a lenyűgözően széles horizontú válogatásban, hogy
annak (mondhatni akár: posztmodern) kontextuális és jelentéstartalmi vo-
natkozásai valóban egész tárházát építik e konkrét és elvont létismeret ezernyi
valóságárnyalatának.” Úgy néz ki, hogy mégiscsak odafigyelek az idősebb és
sikerebb kollégák véleményére.

*

Néha a történet annyira összekuszálódik, hogy maga az író sem tudja kibogozni azt, pedig elvben az ő kezében futnak össze a szálak. Ismétlem, elvben, mert a gyakorlat ritkán valósítja meg a papírra vetett vagy a szürke tekervényekre alkotott terveket. Tervezni szánalmasan emberi dolog, balgaságunk egyik bizonyítéka, hiszen, ha hinni lehet a próféciaának: *ember tervez, de Isten végez*. Velünk, mert már elege lett teremtménye ámokfutásából.

*

– Ahogy nekem is elegendő lett már Mitracsek ámokfutásából. De mint egy gondoskodó és megbocsátó teremtő, adok neki még egy esélyt, hogy jóvátegye bűneit. Ennyi mindenkinek jár.

– *Ez igazán nagyvonalú gesztus tőled, de ne haragudj meg, ha ezt nebezen hiszem el.*

*

Ne is tervezzük a jövőnket, mert azt egy láthatatlan feljebbvaló dönti el?

– *Az én esetemben ez te vagy. Belátom, bármit is teszek, hozzád vagyok láncolva, a sorsom a te szeszélyedtől függ, és én azt szeretném, ha a történetem tovább folytatódna, és végül happy enddel végződne, jó sok év múlva. Ez olyan nagy kérdés lenne? Válaszolj nekem tiszta szívedből!*

– Egyáltalán nem. Ha már az elején ezzel fordulsz hozzám, akkor elintézhettük volna egyszerűen, egy rakás problémát megspórolva.

– *Igen, de akkor nem jött volna létre ez a könyv. Erre nem gondoltál, nagyokos, hát mit tanítottak neked azon az egyetemen?*

– Dehogyan. Szerinted miért hagytam, hogy azt tedd, amit tettél, és miért nem állítottalak le már a legelején? Ha mondjuk, az én sugallatomra, a temetési gyászhuszárok nem tekintenek el a koporsód fedelének leszögelésétől, vajon, akkor is ilyen könnyen ki tudtál volna szabadulni?

– *Te mocskos gazember, hát előre tudtál a terveimről? És én még kezdtelek megsajnálni.*

*

Vagy inkább egy remény vagy kíváncsi kivetítése, miszerint a terveinket majd a Mindenható Teremtő megvalósítja, véghezviszi? De miért is ten-

ne illet, pont a mi korunkban, amikor nemcsak elfordulunk tőle, de ki is gúnyoljuk, sőt, üldözzük. Kitessekeljük az iskolákból, a hivatalokból, a mindennapjainkból, de lassan még a diplomokból is. Olyan ez, mint egy kilakoltatás, hiszen gyerekkorom óta azt hallottam, hogy a templom Isten háza.

*

– *Hát jó sok van neki, miközben emberek milliói fedél nélkül nyomorognak* – vetette közbe Mitracsék.

– És akkor te vádolsz engem azzal, hogy megsértem mások vallási hitét? Te most éppen istenkáromlást követtél el, ha nem tévedek.

*

Ám Istennek azért még van egy mentsvára, egy nagy menedéke, mégpedig az irodalom. Az irodalom mindent és mindenkit befogad, vagy nem. Miért is? Szóval, a cselekmény fontosságát elménkbe égetik tanáraink a nagy firkász-képzőben, ha egyáltalán jártunk ilyenben. S aki nem itt képzi magát, autodidakta módszerrel szívja magába a tanokat, miközben az elkötelezett szakemberek tollából kikerült tananyagot olvassa.

Én most fellázadok ez ellen, új utakat keresve, alapvetőkkel bombázom a hivatalos irodalom állásait, mint ahogy ezt e könyv is bizonyítja. Amikor állásban voltam, akkor sem irodában ültem, újságíróként, főként szabadúszó vagy külsős státuszban tevékenykedem, távol a szerkesztőségek nyüzsgő világától. Ott amúgy is általában ülni szoktak, de én nem ülhetek tétlen, mert az élet tét, tét nélkül mit sem érne. Csak véget, és akkor felmerül a kérdés, mi végett? Miért kell lenni, ha senki sem akar, ha már én sem? Én sem akarom azt, amit adni tud, amit adni akar, mert mindenképpen többet akarok. Többet, mint aki és ami vagyok. Mégsem tudtam elérni sosem. Mindeddig.

Én semleges vagyok, azaz mégsem, mert ez mit is jelent, igyekszem annak tűnni, hogy senki ne gondolja rólam, jó prédája vagyok nyilaiknak. Aki erőt sugároz, több esélye van megúszni, csak ki ne derüljön ideje korán, hogy mégsem sérthetetlen.

Ha forr a vérem, végül lángot kap a lélek, s kirobban a zendülés, elharapózik az anarchia. Csináljunk hát forradalmat, de azon nyomban! Lázadjunk minden és mindenki ellen, ahogy azt Mitracsék, a jó tanítvány teszi! Mert

idővel minden tanítvány utoléri, majd túllépi mesterét, hogy később egy másik tanítvány már őt tegye múlttá.

Hadba indulok mindennel és mindenkivel szemben, zászlómon az új jelzővel: Tiszta irodát! Kidobom az iroda lomot, kukába a sok régi kacattal! Jöjjön az új, valami más, valami egyedi, belőlem fakadó. Ha nem én teszem, majd megteszik mások. Másokkal vagy éppen velem. Mert hatalmas a verem, mibe jólelkű ítések, kedveskedő szerkesztők, tudós irodalomtörténészek már rengeteg szerzőt elástak.

A pirézeknek meg eszük ágában sincs Magyarhonba utazni, jó nekik Pirézia, hiszen légies határai nem terhelik festékekkel a térkép papírosát. Helyettük Allah fiai jönnek, kérve kéretlenül, sáskahadként lepve el betegeskedő, öreg kontinensünket. Menekültek menedék nélkül, mert a hódítónak nem menedék kell, hanem földünk, javaink, legféltettebb kincseink. S erre mit mond a menedékes, muzulmán-simogató, humán-fundamentalista: a migránsok jobbak és értékesebbek, mint a magyarok. És teheti, büntetlenül.

A történelem újra ismétli önmagát, minduntalan, ez már fájón egyhangú. Ugyan, ki kérte erre, tanultunk már a korábbi leckékből, elég a kioktatásból! A közös emlékezetünkben még élő a fájdalom, amikor másfél évszázadig hallgattatta el őseink jajkiáltását a müezzín érces hangja. Most újra itt vannak, egyre csak jönnek, hogy magukat megmentve a vesztünket okozzák. Keresztekre feszítik sorsunkat, mert a kereszt bántja szemüket, és ingerli meggyőződésüket, hogy szakállas-turbános istenük, minden homokok ura, a világ-mindenség leigázójaként híveit mindenre feljogosítja. Hangosan követelik jogaikat, miközben kötelességeik hallatán törnek-zúznak, hogy így fejezzék ki hálájukat a bárgyú, nyugati civilizáció öngyilkos képviselőinek.

Papírral utazni a papíroson, az író vízuma mégis a szó. Amit, ha nem ró-nak papírra, sorsa az emlékezés ingoványától függ. *(Ki fog már emlékezni e sorokra tíz vagy száz év múlva, de Mitracsek egyedi neve és sorsa talán hagy némi nyomot Irodalmia térképén, s ezzel emlékem halvány árnya is megkísértheti a jövő utazóit.)*

Egyiket elnyeli a lápfene, a másikat a rátapadt mocskok torzítja el, hogy aki hallja, értelmét nem érti, s annak magyarázza, mi fülétől agyáig megtett útján alakul. Másokat tervszerűen torzítanak el „jólelkek”, értelmükre fűzöt terhelve, vagy ideológia-kalapácsokkal faragva belőlük *minek-lesz?* torzókat. Mert minek is alkotunk magunkból magunknak hősokeket, ha azok két lábra állva belakmároznak a tiltott fa gyümölcséből, s ellenünk törnek. Egyetlen író sincs bebiztosítva, a mitracseki sors mindenkit elérhet.

Eljön az idő, amikor Farkas Miklós Szabó Dezsőt gyalázó gúnyverseket ír és jelentet meg lipótvárosi lapokban. Móricz Zsigmond zsúpfedeles nyaralójára Matolcsy Miklós dob fáklyát, hogy a kúriával együtt porig égesse az óvilágot, a tiszta, népi tudatot, a Móricz teremtette téridőt, amiből menekülni akar, akár úgyis, hogy megsemmisíti azt s ezzel önmagát. A zordon, paraszti sorsba beleunó Lapaj, Olej Tamás és Filcsik István felbújtja a falu népét, és parasztfelkelést szervez Mikszáth Kálmán ellen, hogy a kiegyenesített kaszák szabdalják cafatokra a kemény, mégis heroikusan ábrázolt mikszáthi vidéki idillt.

Eljön az idő, amikor a hősök közül emberek lesznek, elhalkul a kardcsörtetés, a díszes dolmány mögül előkerül a húsból és csontból álló gyarlóság, így lettek végül áruelők a kuruc hősök: Balogh István, Ocskay László brigáderosok és Bezerédj Imre generális-főstrázsamester.

Elhítem magammal, hogy minden egészségesen és józanul gondolkodó ember velem tart, hogy ránk ne szakadjon az irdatlan káosz, amit nagyképűen emberi világmindenségnek nevezünk el; vagy éppen ennek hiánya, amit sok embertársammal átélhetünk – az egyetemes világnincstelenség. Kincsünk a nincsünk, ami senkinek sem kell. Még nekünk sem, hiába áruljuk koszos ponyvákra vetve az irdatlan bolhapiacra. Mintha az alapvető sivárságnak bérelt helye lenne életünk koszos batárján, s ha nem sikerül felkapaszkodnia a tolongó tömegben, az írói lelemény megtalálja a módját, hogy helyet szorítson neki, ha úgy itéli meg, az olvasónak tudnia kell létezéséről. Arról a létezésről, amit ő teremtőként, alkotóként akar megmutatni, és nem arról, amit az olvasó naponta megtapasztalhat. Az elme élményteremtő ereje nélkül minden és mindenki sivár lenne. Pusztaságban eltékozolt erő, idő, energia.

Addig köszörültem a csorbát, míg a kardomon él lett. Mert az élet nem minden esetben jelent pozitívumot. Egyetlen pozitív tulajdonságom az, hogy élek, de vannak néhányan, akik ezt is felróják nekem. Mert a kritikátlan kritika napjaink jellemzője. Nagyhatalmú emberek mocskolják egymás becsületét, miközben akár tiszteletre méltóak is lehetnének, de ez már nem divat, nem szokás, idejétmúlt. Elsüllyedt egy régi világgal, a boldog békebeli kor legendájával együtt. Mert ki tudhatja biztosan, hogy létezett, hogy milyen volt? Csak emlékének cserepei állnak történelemkönyvek lapjain piszkosan. És már senki nincs életben, hogy tisztába tegye őket. A tisztaság ostobaság, de ki maradhat tiszta a szüntelen sárdobálásban?

Mióta a kormány, a mindenkori és a mindenholi, e tekintetben nem számít a nemzeti és a politikai hovatartozás, mivel egy alapvető sémát követve

szinte mindegyikük hasonló utat jár be. A hatalom nem csupán megrészegít, de eltorzítja a jellemet is. Közhely, de a politika valóban szennyes dolog, mindent és mindenkit besároz, akivel csak érintkezésbe kerül. Így jártunk mi is Mitracsekkel, különböző módon, különböző úton, de mindketten beszenyveződtünk, beszennyeztük önmagunkat és a másikat. Hová lett az erkölcs, az írói etika, a főhős büszkesége és önbecsülése? Megromlottak, a haladás eredménye tönkretette őket.

Szeretett nagyanyáim befőttjei, különösen Berta sárgabarack-költeményei, soha nem romlottak meg, évek múltán is élvezhető maradt a gyümölcsök íze, ha a szájízünk nem is. Apai nagyanyám varrástól eltorzult keze már régen megpihent, de a hátrahagyott lekvárok felelevenítették annak a régi világnak az édességét. Mert tomboljon köröttünk bármilyen terror, elnyomás, tapossa jogainkat vörös vagy fekete diktatúra, ha megteesszük a nagy elhatározást, lelkünket semmi nem törheti meg, magunk alkotta világunkat senki és semmi nem pusztíthatja el. Ma már az álmodozó embert bolondnak tartják, meghibásodott gépezetnek, amit minden áron meg kell javítani. Igazán megtanulhatták volna, hogy amikor ki akarjuk javítani a hibáinkat, akkor hibázunk a leginkább.

Ördögi kör ez, s a hiba állítólag a közvetítővonalban van, de ezt csak a hatalmasok és a megmondóemberek akarják elhithetni velünk. Ez még mindig szerencsésebb, mint amikor egyenesen rólunk, rólam állítják, hogy hibás vagyok. Pedig a hibák sem öncélúak, saját szerkezetük van, kortünetük egyedi, de bármikor szabadon megismételhető. Az ismétlés a tudás anyja vagy atyja, esettől függő. Ki tudja ezt már megmondani napjaink kifordított, elferdített világában? Amit régen pusztításnak és rombolásnak hívtak, ma úgy mondják: reform, korszerűsítés. De mikor jön el már az idő, amikor végre kiforr a liberaliz-must, és baráti körben békésen borozgathatunk, újjáépítve elveszett világunk és elveszett önmagunk, még ha látszólagosan vagy szavakban is?

Ne aggódjon, kedves olvasó, sosincs reménytelen ügy, mindenre létezik megoldás, mindent túl lehet élni. Mitracsek is rádöbben majd, hogy kihasználta és felhasználta. Amikor engem támadott, önmagát helyezte célkeresztbe. Akkor vétett leginkább önmaga ellen, amikor ellenem fordult, hiszen az lenne érdeke, hogy közöttünk harmonikus kapcsolat legyen. Az lenne számára kívánatos, hogy a környezetemben megszűnjön minden zavaró tényező, és minden energiámat az alkotó munkára tudjam koncentrálni, mondjuk a Művészeti Akadémia alkotói ösztöndíjának se-

gítségével olyan történeteket kiagyalni, amiben övé a főszerep. Igaz, az utóbbit így is elérte.

*

Az író meghasonlott, és belefáradt a Mitracsek-ügybe, megdöbbsentette az a sok indulat, lét-mocsok, amit a felszínre hozott. Egy reggel összepakolt, és hazautazott szülővárosába, hogy otthona reményt adó csendjében keressen menedéket és megváltást. Lépése híveit és támogatóit is meglepte, de ügyvédei megpróbálták menteni a helyzetet. Megrendült egészségi állapotával magyarázták váratlan lépését, ezzel is Mitracseket vádolva mint ennek okozóját. Utóbbit is megdöbbsentette a szerző ezen cselekedete, mert már ő is kezdett belefáradni a hadakozásba. Rájött, hogy itt ő már tulajdonképpen nem is számít. Sodródik a lavinával, amit maga indított el, de megállítani már képtelen. Eszébe jutottak a jogvédő szavai, rádöbbsent, ha az író már nem lesz, az ő története is véget ér, s csak történelem marad. Jobb esetben. Eztán majd a megírt eseményeket kénytelen elszenvetni újra és újra, mert nincs már író, kinek elméjéből telne az újra.

MITRACSEK ÚR MONOLÓGJA

Az a nagyszerű az emberben, hogy soha nem veszíti el a bátorságát és a kedvét; újra és újra kezdi, mert tudja, hogy fontos és érdemes újrakezdenie.

Ray Bradbury

A teremtőjével folytatott pereskedés az emberi természet legmélyebb zugai-ban rejtőzködő ocsmányosságokat hozta felszínre. Kezdetben még ő is mindenre készen vetette magát a harcba, rászánta létét akár a véres diadalra is, hogy végleg kicsinálja az írókat. Nagyon is megkésve vette észre, hogy az események túljutottak azon a ponton, miután a mocskolódás parttalanná és céltalanná vált. Maga Mitracsek is elhalványult, főszereplőből mellékalakká silányult egy rajta messze túlnőtt, világszintű küzdelemben. Megcsömörlött, elfáradt, meghasonlott. Egyre hallgatagabb és komorabb lett, megesett, hogy tévé- és rádióműsorok közben lefagyott. Egyszer a mondat közepén hallgatott el a távolba meredve, s amikor a műsorvezetőnek végre sikerült visszatérítenie a valóságba, elnézést kért mindenkitől, és elhagyta a stúdiót. A végén már el sem ment a megbeszélte találkozókra, a stáb külön embereket állított rá, hogy időben előál-lítsák az ilyen alkalmakra.

Mit adhatok neked én, és mit adhatsz nekem te? Talán ez a legfőbb kérdés, amire meg kell találnunk a megfelelő választ. Ez számunkra kötelező, sőt, életbevágóan fontos. A közöttünk lévő különleges kapcsolat megköveteli, hogy megnyugtatóan zárjuk le a nézeteltérést, ami félreértések, félrehallások, félremagyarázások sorozatának következménye. Tanuljunk a történelemből, s ne legyünk veszett Clemenceauk és hibbant Wilsonok, hogy a megegyezés látszata alatt megalkossuk a magunk magán trianoni diktátumát. Ne azért menjünk Párizsba, hogy elveszejtsük önmagunkat! Elég volt az önsors-rontásból! Hallgassunk a sláger felhívására: kezdjünk el élni, hogy legyen mit mesélni!

Most biztosan úgy érzed, azontúl, hogy elárultalak és ellened fordultam, még egy diktátumot is rád akarok kényszeríteni. Nem, ez nem így van! Én is gondolkodtam, sokat tépelődtem. Már szégyellem, hogy ily balga voltam, és hagytam magam rászedni és kihasználni. Ide vezet a forrófejűség, a türelmetlenség, a vak düh, az értelmetlen bosszúvágy.

Mi történik velünk? Miért romlott el minden és mindenki? Ha tudod a választ, kérlek, oszd meg velem, mint korábban! Ne zárkózz el tőlem s a világtól! Ne engedd, hogy úrrá legyen rajtad az emberundor! Te író vagy, érzékeny lélek, ha igaz. Írnod kell hát, még az sem baj, ha olykor, amit leírsz, nem érti más rajtad kívül. Írj, és ne törődj semmivel és senkivel! S ha egyszer mégis megbocsátasz, mert tudom, hogy bekövetkezik, s úgy véled, érdemes, s számodra hasznos is, hát írd rólam. Nem kizárólagosan, megelégszem egy mellékszereppel. Kezdetben. Hagyjuk, hogy az idő begyógyítsa a sebeket. Cáfolj rá a közhelyre, hogy Isten megbocsát, hisz ez a dolga! Bocsáss meg te is! Ne csak nekem, mindenkinek s legfőképp önmagadnak. Mert ez a legfontosabb.

Megértem, hogy nem kívánsz találkozni velem. Megérdemlem. De legalább önmagaddal állj szóba, s ne csak vitázz, keseregj, oldalakat megtöltve szomorúsággal. Hiszen te neveltető vagy, satirikus, humoralista, mint Boncz Géza és Sándor György egykoron, ez a termőtalaj, amiben az én létem is megfogant. Ne engedd veszni, elmédet ne hagyd parlagon!

Ne harcolj tovább a világgal, ha az nem harcol veled! S ne harcolj tovább önmagaddal, mert győzedelmeskedni sosem fogsz! Még ha sikerülne, akkor is csak vesztes lehetsz. Mert: melyik nép javát szolgálta valaha is polgárháború? Láthatod az ukrán példát, hol idegenek húznak hasznot, miközben a nép elvérzik. Saját polgárháborúdban mindkét oldalon te vagy és egy kicsit én. Számodra részben, de számomra egészben. Énünk két fele csak együtt alkothat egészet, csak így lehetsz egészséges. Mert két félséges már álságos. Az álságos gondolatok terhelik elmédet, s válságossá teszik állapotod. S ez nem állapot, így nem lehet dolgozni, gondolkodni! Nem lehet alkotni. Így nem lehet élni. A haladás megtorpan, s az előre lesz a hátra.

Bocsáss meg nekem, alkotóm! Ne vonulj el száműzetésbe, kérlek, ne térdz a bajt, amit én okoztam oktondi fejemmel! Vegyük fel együtt a harcot az ármánnyal. Ha már a világgal akarsz harcolni, akkor javítsuk kicsit az esélyeket, s válasszuk ki egy részét, s különítsük el a rosszat, a számunkra megtestesült gonoszt. Harcoljunk együtt ellene, támadjuk balszárnyát, mert ott mintha meggyengült volna pajzsfala!

Megesküszöm neked, hogy tartós lesz ez a páfördulás, s bár sosem indul-
tam el a damaszkuszi úton, hiszen szemben jön millió ember-tömeg, de meg-
világosodtam, s rájöttem, ki ellenség és ki barát, ki hozza az életet, s ki a halált.

Olvasd el a nyilatkozatot, amit eljuttattam a média fontosabb stábjaihoz!
Emlékezz, te írtad egykor, hogy a bölcs ritkán lesz bölcsebb, hiszen a legtisz-
tább emberek is a legmocskosabbakból kerülnek ki! Én most arra kérek, hogy
mégiscsak vizsgálj felül álláspontodat, legyél bölcsebb, legyél megfontoltabb,
mint én, s fogadd el baráti jobbam, a békülés évezredes bizonyosságát, s legyen
minden úgy, mint régen volt!

A VÉGZET KEZDETE

A sors a saját ostobaságainkon múlik.

Ove Lindahl

Vajon ma miért nem érzem már azt, amit nem is olyan régen még érezni véltem? Miért változik meg az érzés az emberben néhány röpké év alatt? Miért változik egy szempillantásra, mint mikor otthonunkba hazatérve a hitvesi ágyban egymás karjában találjuk az imádott lényt és a megbecsült barátot? Megélem sorsomat, mit rám szabott a megérthetetlen, de megérteni mégsem tudom, ha az ember nem tud vagy nem akar segíteni a másikon, miért tesz el-lene? Ha már nem segítesz, legalább ne árts! Az emberi igazság a szubjektum egy darabja, mit az egyén igyekszik minél gátlástalanabbul kisajátítani³⁷.

Létfontosságú érezni és tudni, önmagamban és önmagamról megtudni az igazságot, az igazit, a valót vagy legalább a valóságost, nem ezt a tucat-bóvilit, egyen-valóságot, humán-sablont, amit útszéleken árulnak idegleglős szemfényvesztők, jóérzést lenyúló lélekkalmárok. A valóság szaga émelyítő, átítatja egész testemet, beszívárog a pórusokon át, orromat facsarja, szememet irritálja, aurámat szennyezi³⁸. Proféciáimat számos vallomásban öntöttem már szavakba, mondatokba szedve gyaláztam meg szűz papírosokat, ujjbegyemmel tuszkoltam fel fényes képernyőkre. Szemem fényénél keresgéltem önmagam látelétét, apámtól örökölt görbe lencsés mikroszkópon át lestem az élet csigázó menetét. Körmenet, jövet-menet, lejtmenet, s ha nem tetszik, kérem, bármikor elmehet! Ahogy azt a szottyant elméjű, rongylábú miniszter mondta egykor, a Hibbant Nero, kinek bársonyzsámolya ma sem üres. Mindig akad újabb követő, aki trónuson kívánja felzabálni értékeinket. Nincs ez másként életgöröngyeim táján, az országban, mit folyton változó kék-sárga

³⁷ Az én igazságom valós, megalapozott, a tetteid adnak számára bizonyosságot. Té voltál az, aki merő szórakoztatásból vagy csupán úri passzióból kisajátítottad az életemet, és úgy rendelkezél velem, mint egykori rabszolgatartók a beszélő tulajdonaikkal. Ám még a bilincsben élőknek is több szabad akaratuk volt, mint nekem – szólt közbe Mitracsek.

³⁸ De ez a valóság nem az enyém, nem sajátom, te tuszkoltad reám, kéretlenül.

paca jelez a világabroszon, csokoládémázzal bevont gyilok-kötéllal kínálják ősi nemzeteknek kicsinnyé tett kései sarjait. S mint egykor szakmájuk magaslatán álló NKVD-s mézáros legények, a kivégzéseket az alanyokkal fiztetik meg, miközben a Brüsszelben trónoló vízfejek mindezt demokrati-kussá mantrázzák. Vérben forgó szemekkel tobzódik a liberál-demokrácia. Egymást érik a menekültnek álcázott hódítókat segítő pogromok. A torkokat sorban elvágják, mert nem bírják lenyelni, mit rájuk tuszkolnak jól fizetett haszontalanok.

Maradni vagy menni? Nyugatabbra, nyugodtabbra, másra, többre, idegenre. S rámehet az idegekre, ideges idegenre, ki minden barna bőrű, szakállas embertől retteg. Agyában ott a Pokol kép, hogy mindjárt robban egy pokolgép. Míg otthonából eljut a közértbe, hogy fél kiló bagettet vegyen, kikerül két no-go zónát s három mecsetet. Nizzában véres a pizza, emberi agyvelő a feltét, míg Párizsban felkacagnak a gépfegyverek, az Eiffel-torony golyóálló üveg mögé búvik.

Röntgenfilmeken rögzítettem minden félelmemet, hogy végül összeállva, s máris felmagasztosulva egészen én legyek³⁹. Fogvacogva, a nem-tudomtól szorongva vártam a nagy napot, hogy világra segítsem önbecsülésem koraszülött árváját. De mi végre minden igyekezet, ha senki sem igyekszik igazán létrehozni az ént? Mert az én a legfontosabb. Eredetiségemet énem szavatolja. Mindenki az énben lesz az, ami és aki. Aki nem, az ók labirintusában bolyonghat örökkön, örökölt körökön. Kiürült a lét puttonya, áldatlan ontja belsejének hiányát. Úgy érzem, kiürített a lét harca, lassan, de biztosan. Számomra erre a mitracseki történesek szolgáltatták a legkézenfekvőbb látteleletet.

Ürességem a luftballonéhoz hasonló, embervázam határolja, óvón védelmezi, nehogy sérüljön kétes identitása, miközben bármily kismérvű valami, befurakodván, bepiszkítsa az üresség éteri tisztaságát. Ez félelmetesen korhű és kór-szerű, mármint az üresség maga. Mert ma már semmi sem igazi, minden csak látszat, érintőleges képződmény, a valóság nagyobb részét is valóság-pótlóval képezik. Megpróbálják pótolni a pótolhatatlant. A teremtő

³⁹ De hát ki vagy te, és ami számomra izgalmasabb, ki vagyok én? Miattad lettem ilyen, vagy az élet intézi sorsomat? Az embert mennyiben változtatják meg a személyével történt dolgok, traumák és jó hírek? Hírérték lettünk, mi ketten. Ha nem másnak, annak a néhány olvasónak, akik kezükbe veszik papírokba zárt történetünket. No, meg a néhány pályatársnak, akik azért olvassák el legalább az első fejezeteket, hogy irodalomtörténeti szakszavakkal megtűzdelt kritikában alázzák a városi szennycsatornáknak legaljára. Így lesz az előszóból vitriolos szótömeg, amit a lumpen-proletár írt, önmagán sajnálkozva, miért nem érti, az élet többnyire másként működik. *Mitracsek nem képes elhallgatni, legalább arra a kevés időre, amíg befejezem a könyvet. Pedig ha nyugodtan dolgozhatom, ki tudja, a végén még megbítvom egy pofa sörre a Derbybe, az Akaliba vagy az Olimpiába. Netalán ebben a sorrendben.*

csak torzó másokat kreál, az író a billentyűzeten egy betűt félreüt, és máris elindul a katasztrófába torkolló folyamat. A főhős lázadozik, majd támad, az író kezéből kicsavarja a klaviatúrát, hogy megdöntse a létét uraló literatúrális diktatúrát.

Megfoghatatlan, az antianyag színében őrjögő valami telepedett érzéseim veteményesére, s nem tudom elűzni, pedig ordibálok teli torokból: *hess, madár, hess, madár!* De ezt a szárnyast nem rettentik el az elme démon-riogatói. A démonok egyre többen vannak, hitüket vesztett angyalok töltik fel soraikat. Menny-járó szárnyaik csonkjából fekete vér szivárog, s csak állnak a pusztaságban, Megiddo mezején. A balsors-teremtők ocsmány csápjaikkal befurakodnak a legkisebb zugba is, mint daganatot osztó polipkarok. Ezek a karok nem óvón ölelnek, a pusztulást tuszkolják a lényeg mélyébe. Mélységes részvét, mi csak halált teremt. Fogadd részvétem, hogy meghaltál, vagyis, meghalasztottalak. Ám te mégis élsz s perlekedsz. Nem gondoltál bele, ez hogyan, miként lehet? Ki a felelős ezért, ki tette ezt?

Nem marad más, csak a lázadás, állandó rebellio az évszázados hagyományokkal merevített téboly ellen. „Azért sem!” kiáltással újra és újra Don Quijote-i rohamokra indulni a létezés közönyének szélmalmai ellen. Megívni hiábavaló csatákat, elbukni megnyerhetetlen háborúkat, párbajra hívni a Sorsot, ki minduntalan utunkba áll, miközben korábban a létezésünkről sem tudott. S talán most sem alanyi jogon tör életemre, hiszen sosem tudta a nevem. Nem Mitracsek. Az igazít, s nem azt, amivel mások illetnek a hátam mögött. Ragyogó szemű borbarátok dicsérnek, egymást túlharsogva, az utolsó csepp boromig, hogy távoztomban már mások borát védelve gyalázzák léteemet.

Adj, Uram, Isten, Teremtő, hívjanak bárhogy is, adj új reményt por-hű szolgáltnak, hiszen gyenge pillanatodban a te akaratom hozta a világra a bajt, amit megvetően csak embernek nevez a mindent és mindenkit megnevező!⁴⁰ De néha undorodva tetemre hívja a felismerés kaján angyalát, akit ördöggként mutattak be nekünk rég elporladt próféták, kik megszentelt sivatagokba huzogozva figyelték, ahogy nedvüket felszívja a homok. A rézangyalát elorozták s leadták színesfémtolvajok. Ám ezt még gondolni sem szabad, nemhogy leírni, mióta átestünk a ló túloldalára, minden értelmes tiltakozásra belénk rüg a

⁴⁰ Így neveztl el Mitracsek Ödönnek. Olyan nevet adtál nekem, mi a Kárpátok alján idegen, nem fordul elő, talán csak emberi agyban kovácsolt történetekben. Ily furcsa névre keresztelt meg pogány elméd, csupán azért, hogy az olvasó felfigyeljen rám, egzotikumával tegyen érdekessé. Pedig nem ez, mi számít, mi fontos, hiszen személyiségem akkor is nyomot hagyta, ha éppen Kiss Jánosnak, Nagy Ferencnek vagy Kun Tibornak ismert volna meg a betűfalók kicsiny közössége.

liberál. A humanitárius segílyt elpusztításunk érdekében küldik, hogy mások jogait erősítse a mi verejtékünk által teremtett érték-halom.

A zongora, az a fekete zongora, mit ebtelemek borítanak, s a szoba ablaka felé vonszol megtáptosodott örületünk. Szikár ujjak játszanak ódon billentyűin, rekedt torok dúdolja az elmúlás kopogó dallamát. A szférák zenéjét nem hallhatják befalazott fülek, s az ereken már a vérrák lüktet, felfalni készülve mindent, mit a jövő beígért egykoron. A kérdést a falra írta, ki beszélni nem kíván: hogyan kopog egy dallam? Máris felteszem agyonkarcolt lemezem, hogy bebizonyítsam, mielőtt csordába tömörült műítészek szétszedik szavam, hogy abból írjanak újabb blogáriát, szóvarázsnaak álcazott ömle nyeket. Karádi, Dietrich, Piaf, s nyomunkban Cserháti lép elő a homályból, és ódon deszkákon lépdelve búgják el a légoaltalmi szirénák dallamát. Légi veszély, régi veszély, egy újabb ok a halálra. Mert ki van ez találva, miközben megváltásunkra várunk tétlenül, elvesztünk mindent.

Kárpátaljárá⁴¹ sokadszorra borult rá a sötétség, s mind behunyta szemét, aki ilyenkor álmodja életét. Létét a párnák mélyébe rejtve forgatják független játékfilmjüket. S ki nyer, ki nem. Előbbi mindig valakinek a fia, mert a téma azt utcán hever, agyonverték narkós bandatagok, kései hívei Chauvinnek, ki nyalásig imádta Napóleont. Kishaza lakói, akiket megszállva tart Leprózia, egymásra zúdítják sirámaikat, a legtöbb könnyet mégis önmagukért ejtik. Miközben mások ejtik őket a társadalom (m)értéktözsdéjén, értékük rohamosan csökken, papírjaikat már csak mellékesen jegyzik. Nem kívánatosak sem Keleten, sem Nyugaton, de még helyben sem. Kezükkel ügyetlenül tapogatózva próbálnak jobbra fordulni. Életükkel egyetemben. S nem mehet el mindenki, kinek léte egyre rosszabb, mert ha elindulunk mind, csak a menekültek sora lesz egyre hosszabb. Európa minket nem fogad. Nem öljük egymást halomra, nem követelünk jogokat, amiért nem tettünk semmit, hitünket nem követi halál, csak némán nézzük, ahogy öngyilkos lesz az öreg kontinens, számunkra is.

Hát igen: az ember akkor veszi észre, hogy ő igazából nem is él, amikor szembesül magával az étlettel, ami valódi, nemcsak a nevében az. Mert nevet adni bárki tud, de találót csak az, ki ismeri a névadás tárgyát. S nem trágyát rak tányérjárá, mert az guszttustalan, nem trendi, kor- és kór-szerütlen, de négyszáz évvel ezelőtt még fenemód nem volt az. A mindenféle uraság, kibent eltelet a kulináris bujaság, étvágytól nyáladzva trágyázta meg nemesi étvét az jó keleti fűszerekkel, avagy közönséges kősoával, amit a Kárpátok bányaítól

⁴¹ Helyzetvázlat a Kishazáról.

sarcolt, ami nagy érték volt egykoron, és tekintélyes hasznot hozott mára ca-
fatjaiban is elporladt királyságunknak. Az elején a jobbágy is jómódban kezd-
te, hiszen elnevezésében is tudjuk, hogy korábban volt egy jobb ágya, csak
később görnyedt meg a föld terhe alatt. Mert teher alatt nő a pálma, de nem
az ember, élete mégis teherként indul anyja testében. Egy idő után terhes lesz
számára, és kinnal telt örömmel toloncolja ki a zajos valóba, hogy ő is meg-
ízlelhesse mitől is fél a rettegés. Az élmény egy életre szól, s csak az elmúlás
kegyelme oldhatja el béklyóit⁴².

Figyelmeztetés: állj meg végre, ha nem is érted, mi végre! Közel már a vége,
ne gyorsítsd a találkozást! Halotról vagy jót, vagy semmit – tartja a szólás,
akkor inkább hallgasson agyon a média. Ne legyen hír a híradóban, mert
akkor biztosan meghaltam, eltűntem, leégett az otthonom, elítélt a bíróság,
házamat elvitte az ár, a bankot megelőzve, vagy papír-hősöm indít ellenem
rágalompereket, így annak csak a jövőm maradt, de kamatként viszi életked-
vemem is. Kedvemem az íráshoz, az alkotáshoz, a teremtéshez. Miért áldozzam
időmet és energiámat, ha senki sem becsül, ráadásként, teremtményem támad
ellenem?⁴³

Talán meglekéljem a koponyámat, hogy agyamba nézve megtudjam, ki
vagyok, ki lehetek valójában? Kinek hagynak lenni, és én hogyan hagyom?
Ezt kellene tennem, hiszen nem győzhetem le az Ént, ha nem ismerem, aki-
vel szemben állok. Még alteregóm árnyéka is rám ijeszt. Áldatlan állapot, és
ilyenkor egy pap sincs kéznél, hogy enyhítse pogány létemet.

A gondolat már erőltetett, nem tükrözi igazán, mi agyamban megfogam-
zott, jól szabott szavakat hozzá nem talál. Van szemem, és nem a talpamon,
mert zokniban bizony nem venném észre az élet éles kanyarjait. Hiszen tágra
zárt szemekkel sem tudom bevenni azokat, élükön mindegyre megsebzem
magam. Mert magam vagyok egyedül igazán. Nem másokkal osztom meg
magányomat, hiszen rögtön elvonnék, és nekem már ez sem maradna. Én ma-
gam vagyok a maradék abból, aki akkor voltam, amikor csak lehettem volna
az, ami most vagyok. A magányom nélkül mi lenne énvelem? Ezért nevelem
egómat, hogy elbírija a kettős terhet, amit az én rárakott. Reális elvárás egy
irreális közegben. A közösség megtart, megóv, ha betartom szabályait, ha
mégsem, hát ő tart be nekem.

⁴² Béklyóimat magam oldottam el, s lettem egyszerre autonóm. Ami történt, megtörtént, fátylat rá!
Előttünk a jövőnk, ami közös. Lássunk neki a munkának, egy új kötetnek, hogy anyagilag támogathassa
majd a Magyar Művészeti Akadémia!

⁴³ *Nem úgy volt, hogy ezen már túl vagyunk, és jöhet az új alkotói munka? Lépj már túl a történeteken! Azon
legyel, hogy az olvasó ne lépjen túl a történeten, amit rólam mesélsz!*

Vigaszt? Fájdalmat és örömet nem lehet elmondani üres, rideg szavakkal, azokat érezni kell, túlélni, bármi áron. Túlélni a kanyarokat és az egyeneseket. Hiszen ilyenkor kapcsolnak rá a nyomo(ro)mban lihegők, hogy megelőzzenek, élém vágjanak, mindent, ami kezük ügyébe kerül, hogy nekem is kerülgetnem kelljen balsorsuk kellékeit, de én nem lehetek előzékeny. Most nem tehetem. Közéleg az idő, amikor ki kell állnom kereket cserélni, mert úgy érzem, már elhasználódtak nagyon, a szakember szerint háromévente kötelező. Ha nem teszem meg, az örületet vigasztalom, s minden dobással az egyest kockáztatom. Vigyázat, akinek hiányzik egy kereke, az kiesik a versenyből! Örökre, hogy aztán a „soha többé” szponzorálhassa belterjes futamait.

Én nem eshetek ki, nem eshetek el. Már nem. Nem adhatom fel soha, ha kell, a kerekek roncsain is folytatom a versenyt, mert győzni akarok! A vereség olyan luxus számomra, amit megfizetni csak drágán tudok. Még ha nem is győzöm már a köröket róni, megyek előre, mert ha van céloom, még a leggörbébb út is egyenesnek tűnik. Számomra, de mit tehetek azon jelenség ellen, hogy a kerülő utakon járok mindig hamarabb célba érnek?

VÉGE! NA, VÉGRE! EGYELŐRE

„Irodalmunk történetével foglalkozni, mint Kazinczy és Kölcsey korában, ma újra a kulturális lojalitás kérdése. Az idegenbe szakadt magyarok ezzel tanúsítják, hogy hűek maradtak a szellemhez. A közös kultúra, a közösen átélt emberi értékek tarthatják csak össze a sokfelé szétszórt magyart. Magyarnak lenni ma nem állami hovatartozást jelent, hanem az érzésnek és gondolatnak egy specifikus módját, ami ezer év értékeiből szűrődött le: kultúrát. Minden történetírás, minden szellemtudományi munka legfőbb célja máma kulturális lojalításra nevelni. Amíg kultúránkhoz hűek maradunk, önmagunkhoz vagyunk hűek.”

Szerb Antal

MEGSZÓLAL A JOGÁSZ

Kedves János!

Beleolvastam, és mondhatom, meghökkentő ötlet ez a feltámadás és beperlés. Csak, amit tőlem kérsz, úgy gondolom, hogy a sci-fi kategóriája :-)

Nem igazán tudom, hogy mit szeretnél tőlem hallani. Mert nem tudok válaszolni a kérdésedre. A jog létező vagy elhunyt személyekkel kapcsolatban tartalmaz szabályrendszert.

Próbálok segíteni, csak nem megy. Mert konkrét, joghatást kiváltó tények és létező személyek közötti interakciókról szól a jog. Te pedig egy fiktív személy és egy létező személy közötti esetről kérsz véleményt, ami lehetetlen.

Esetleg ez adhat valami támpontot vagy ötletet: ha valakinek a személyiségi jogait megsértik (ami természetesen csak létező személy esetében értelmezhető), akkor a bíróságtól követelheti:

- a jogsértés tényének megállapítását,
- a jogsértést abbahagyását, és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől,
- a jogsértő adjon megfelelő elégtételt (bocsánatkérés), és ennek biztosítson a saját költségén megfelelő nyilvánosságot,
- a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását,
- a jogsértéssel elért vagyoni előnyt adják át a részére,
- sérelemdíjat az őt ért nem vagyoni sérelemért (ezt régen nem vagyoni kártérítésnek hívták).

Ha Mitracsek úr élő személy lenne, akkor sértené a személyiségi jogait az, hogy halálhírét keltetted, tehát a fenti felsorolásból választhatna – akár mindegyiket egyszerre. Például kérheti azt, hogy a bíróság kötelezzen téged bocsánatkérésre, és fossa meg a könyvedet a jogsértő mivoltától – azaz töröld a haláláról szóló részt, és írd át a történetet. Nem tudom, hogy ilyesmire gondoltál-e?

Sok sikert hozzá! :-)

Dr. Igyártó Gyöngyi ügyvéd

MITRACSEK ÚR VISSZATÉR

Beszélgetés Lengyel Jánossal

A kárpátaljai emberek többsége örül földije sikerének, éljenek bármerre is a nagyvilágban. Így vagyok ezzel magam is. Ezúttal egy olyan fiatalemberrel beszélgettem, aki bár nem így tervezte, a határ túloldalán talált önmagára. Lengyel János kárpátaljai származású szabadúszó irodalmár-újságíró számos írásában jelentette meg a kárpátaljai valóságot. Sokszor meghökkentő stílusban, de mindenképpen a valóságra orientálva fogalmazza meg gondolatait.

– Honnan ez a szoros kötődés és éleslátás, tapasztalat? Honnan indult Lengyel János, miért vette vállára a vándorbotot, milyen álmokat szőtt, s megtalálta-e azokat? – kérdeztem az immáron 10. kötete megjelenése előtt álló fiatalembert.

– Beregszászon születtem, még a vörös csillagos unióban, a brezsnyevi pangás idején. Most többnyire a fehércsillagos unióban élek, ami a jelek szerint hamarosan a másik sorsára fog jutni... Szóval, Beregszászon iratkoztam be az élet iskolájába. Az első nagy ukrajnai gazdasági válság idején, 1994-ben elvesztettem az állásomat. A tartalékok hamar elfogytak, helyben nem találtam munkát, ezért követtem sok tízezer földim példáját. Lényegében én is a megélhetés kényszere miatt hagytam el szülőföldemet.

– Eredetileg mégiscsak tanulás céljából utazott Magyarországra...

– Valóban, ám családfenntartóként akkor nem engedhettem meg magamnak ezt a luxust. Végül is tíz évet húztam le vendégmunkásként a magyar iparban, erről könyvet is írtam *Fallal az arenak* címmel. Alapos késéssel jutottam el az egyetemre. Elvégeztem az ELTE BTK történelem szakát, emellett újságírói és afrikanisztikai képesítést is szereztem. Sajnos nem tudtam elhelyezkedni a szakmában, jelenleg a biztonságtechnika területén dolgozom. De igyekszem folyamatosan képezni magam. Eközben Mitracsek is tanul... A szoros kötődés? Beregszászon születtem, és halálomig kárpátaljai magyar maradok. Jelenleg is kétlaki vagyok. Legalább háromszor próbáltam meg végleg itthon (*Kárpátalján, a szerk.*) maradni, de nem sikerült. Nem mindenki

fogadott idehaza jó szívvel. Sajnos többször tapasztaltam egyfajta negatív, kirekesztő szeparatizmust. Vannak olyan ismerőseim, akik árulónak bélyegeztek, amiért a kényszernek engedve anno vándorbotot vettem a kezembe. A sors fintora: időközben ezek közül egyesek már Budapesten élnek, de vannak, akik Nyugat-Európában keresik a boldogulásukat...

– *És Lengyel Jánosnak sikerült megtalálnia önmagát?*

– Álmaim csak részben teljesültek. Nem sikerült megfutnom azt a karriert, amit fiatalon célként tűztem ki magamnak. Ebben – a körülményeken túl – részben én is hibás vagyok, ezért nem is panaszkodom. A valóságból próbálok meg kihozni a legjobbat, bár olykor ezt utópisztikus módszerekkel teszem...

– *A 2012-ben napvilágot látott Mitracsek úr elfuserált életének hiteles története című kisregényében nagyon sok kárpátaljai magyar ismerhet magára. De ki is ez a Mitracsek úr? Hogyan született meg az alakja, s mennyire van benne maga az író?*

– Mitracsek úr – „lánykori” nevén Mitracsek Ödön –, de legalábbis alakjának képződményei már a múlt század 80-as éveiben megvoltak papírlapokon, gyűrött kockás füzetekben. Első történeteinek színhelye a szűkebb gyerekkori életterem, a Kolhoz utca és a Kossuth Lajos középiskola. Alakja később felbukkant a Május 1. nevű bútorgyárban, az úgynevezett Fradi parki baráti társaságban, Beregszász-szerte, és végül a Kishaza irodalmi életében. Mitracsek Ödönt legalább nyolc élő személy és sztereotípa alkotja, természetesen nagy(m)értékben önmagamról mintáztam. Kárpátalja irodalmi színterén 2005-ben jelent meg először, nevezetesen a Nagy Zoltán Mihály vezette *Együtt* című folyóirat oldalain. Később már olyan lapok is közölték történeteit, mint a *Búvópatak*, a *Partium*, az *Agria*, az *Újnavtilusz*, a *Magyar Műzsa*, vagy a Kárpát-Medencei Újságírók Egyesületének honlapja. Ha röviden akarom jellemezni Mitracseket, olyan ő, mint egy befejezetlen festmény, ahol a vászon széleinél még rengeteg a fehér folt.

– *Ezt kitöltendő most folytatódik a Mitracsek-történet... Hogyan?*

– A *Mitracsek úr visszatér* című kötet a főhős temetésével indul, vagyis folytatódik. A beregszászi temető felé nagy tömeg kíséri az író által meghalasztott (persze csak merő jóakaratból) irodalmi hőst. A gyászolók között számos ismert, élő és kitalált, fő- és mellékszereplő lépked. Ez a néma menet egyben tiltakozás, a költött irodalmi alakok tiltakozása az írói önkény ellen. A történetben feltűnnek a kortárs összmagyar és a Kárpátalján művelt irodalom egyes képviselői is. Mitracsek úr önkényesen kikel koporsójából és megszökik, hogy az illetékes bíróságon feljelentse az alkotóját, az író, azaz engem.

– *És a hosszas bírósági procedúra során számos téma felmerül...*

– Igyekszem a történetbe bevonni a világ, Európa és persze a magyarság aktuális történéseit. Emiatt az évek során már többször bővítettem, frissítettem a szöveget. Külön hangsúlyt fektetek az író és a Mitracsek közötti párbeszédre, ahol érzékeltetem az alá- és fölérendeltetés visszásságait, a kisember kiszolgáltatottságát, megalázottságát. Ugyanakkor be szeretném mutatni az értelmetlen bürokratikus útvesztőket, ahol a jog hálójában vergődő embert elnyeli a paragrafusok ingoványa. A per során mindkét oldalon tipikus alakok jelennek meg, hogy tanúskodjanak. Némelyek mindkét fél mellett, attól függ, hogy ki ígér többet a fáradozásaikért. Író és hőse az átélt nehézségek és meghurcoltatás hatására rájönnek, hogy egymásra vannak utalva, összetartoznak. Megpróbálják elrendezni a vitáikat, de a dolgok menetének irányítása már régen nem az ő kezükben van, a történet már túllépett rajtuk, a per kinőtte önmagát.

– *Időközben két politikai, társadalmi, világnézeti szekértábor áll egymással szemben...*

– Igen, és ezeket már nem érdekli a támogatótjuk, csak felhasználják őket a saját céljaik érdekében. Író és főhős felismeri ezt. Csendben lelépnek a színről, hazaszöknek Kárpátaljára, és a megbékélést kezdik el hirdetni. Az író visszavonul, önkéntes száműzetésbe zárkózik, mert még a közeli kollégáival sem tudja megértetni, hogy milyen fontos az összetartozás, az egység. Sokkal fontosabb, ki, mit és hogyan ír, mikor, hol és mennyit publikál. Viszont Mitracsek úr nem adja fel a küzdelmet, hol kárpátaljai Gandhiként békésen harcol és próbál jobb belátásra bírni másokat is, hol az író Michael Collins módszereit követve kiiktatja ellenlábait, az akadékoskodókat. Ez viszont, helyhiány miatt átcsúszik a harmadik részbe.

– *Ez azt jelenti, hogy ennek is lesz folytatása?*

– Igen. Eredetileg a 2012-es könyvvel befejeztem Mitracsek történetét, de aztán – főként olvasói nyomásra, merthogy már Mitracsek-rajongók is vannak – úgy döntöttem, folytatom. Így született meg a *Mitracsek úr visszatér, avagy Feltámadás Beregszászon*, amely a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, az Intermix Kiadó gondozásában most jelenik meg a 2019-es Ünnepi Könyvhétre. És a harmadik részt is elkezdtem már írni, azaz, elkezdtük, mert ez egy párhuzamos kötet lesz, egy történet, két látásmód: én írom Mitracseket, ő ír engem.

– *Sok sikert mindkettőjüknek!*

Kovács Erzsébet

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó helyett	7
Pamflet a jelenben	9
Konok ábrándozó	10
Az elejtett fonál felszedése	11
Elmélkedés Budapesten	15
Kisvárosi asztaltársaság	19
Mitracsek úr temetése	24
A gépezet beindul	32
Mitracsek úr szakszervezeti tag lesz	36
Én is Mitracsek vagyok!	41
Mitracsek úr megszólal	45
Az Irodalmi Alakok Védegylete	55
Az ember mint író	67
Beregszászi képeslap	76
Előadás a színházban	92
Mitracsek úr Beregszászon járt	102
A visszatérés nehézségei	105
Az író szembeül a tényekkel	108
Kritikai párbaj	111
Az etikai bizottság előtt	117
A visszhang	126
Mitracsek-szindróma	129
A bírósági per	130
A zsurnaliszta melléfogásai	136
Kisvárosi hétköznapok	139
Töprengés a történekről	143

Írói hitvallás, avagy újabb nyavalygások.....	146
Mitracsek úr monológja	153
A végzet kezdete.....	156
Vége! Na, végre! Egyelőre.....	162
Megszólal a jogász	163
Mitracsek úr visszatér	164